

Praznik krajev, kjer sovražnik ni imel miru

Praznik krajevne skupnosti Trzišče minil v znamenju spomina na padle borce – Šolarji recitali

Ljudje iz Trzišča in okolice so med vojno mnogo pretrpeli. Tod je potekala meja med nemškimi in italijanskimi zasedbenimi ozemljem. Okupatorji so se nad temi lepimi kraji večkrat grobo znesli.

V spomin na usodno nedeljo pred 39. leti, ko so fašisti iz Krmelja napadli partizane v Prijateljevi vili, zublji pa so pogoltnili Malkovec, slavi trziška krajevna skupnost na začetku avgusta svoj praznik.

Tokrat so se žrtvam poklonili pred trziško železniško postajo, kjer je vzdana plošča petim padlim železničarjem, ustreljenih leta 1943. Trojke mladih in

borcev so odnesle lovrorjave vence k preostalim obeležjem na območju KS, v Trzišče in na Malkovec. Šolarji trziške osnovne šole so pripravili lep recital.

DRŽAVNI PRVAK

Iz Novega Sada, kjer je bilo te dni državno prvenstvo v jadralnem letalstvu, je prišla razveseljiva vest o uspešnem nastopu novomeških letalcev. Jože Keršič je namreč postal nov državni prvak v odprtem razredu, njegov klubski kolega Kotnik pa je v isti kategoriji zasedel 3. mesto.

AFRIŠKI ŠTUDENTJE NA DOLENJSKEM – Skupina petnajstih študentov iz Namibije, ki izpopolnjuje svoje znanje v Ljubljani, je minuli teden obiskala Dolenjsko. V Trebnjem so si ogledali tovarno Trimo in galerijo naivnega slikarstva, obiskali so novomeško Krko in Dolenjski muzej, izlet pa so zaključili z obiskom partizanskega Roga. (Foto: Stojan Pelko)

Njihovo orožje bo znanje

Dolenjsko je obiskalo 15 študentov z Namibije – Tehten razgovor v Krki

Ljudstvo Namibije še vedno ni svobodno. Pod vodstvom gibanja SWAPO, ki je ob PLO najmočnejša organizacija te vrste na svetu, dosega pomembne uspehe v boju za dokončno osvoboditev. Namibijci trdno verjamejo v zmago, vedo pa tudi, da bo treba po njej zgraditi novo deželo.

Zato že sedaj šolajo strokovnjake za prihodnost, saj jim bo le lastno znanje omogočilo neodvisen razvoj. V okviru prijateljskega sodelovanja z Jugoslavijo vsako leto pošljejo skupine študentov na usposabljanje na mednarodni center za upravljanje podjetij in družbeni lasti v deželah in razvoju, ki uspešno deluje v Ljubljani.

Od marca do septembra letos je v Sloveniji skupina petnajstih Namibijcev. Pri nas bodo le 6 mesecev, saj so pred tem uspešno končali študij na posebnem inštitutu OZN za Na-

mbijo, ki deluje v prestolnici Zambije. Med bivanjem pri nas se bodo seznanili predvsem z učinkovitim načrtovanjem proizvodnje, izkoriščanjem virov in s sodelovanjem zaposlenih pri reševanju problemov podjetja.

Teoretično znanje študentje dopolnjujejo z obiskom in mnogih slovenskih podjetij, kjer se v praksi srečujejo z obravnavo snovi. V okviru praktičnega dela pouka so v

četrtak, 30. julija, obiskali Dolenjsko. V Trebnjem so si ogledali tovarno Trimo in galerijo z deli največev, v Novem mestu pa so obiskali tovarno zdravil Krka. S predstavniki Krke so se zadržali v daljšem razgovoru. Predvsem jih je zanimalo poslovanje

Krkinе tovarne DAWA v Keniji. Izkoriščanje domačih surovin, nabava tehnologije in licenc, izvozna prizadevanja, raziskovanje, organizacija tovarne – to so bile teme pogovora. Študentje so si z zanimanjem ogledali tudi proizvodnjo zdravil in kozmetike. Po ogledu Dolenjskega muzeja in galerije so se odpravili še na partizanski Rog in tako zaključili obisk na Dolenjskem.

STOJAN PELKO

DELA BODO KONČANA DO ROKA – Prizidek novomeškega ekonomske-administrativnega šolskega centra že dobiva dokončno podobo. Do 25. avgusta bodo končana vsa dela. V novem šolskem letu bo tako na voljo 16 novih razredov (med njimi dva posebej opremljena kabineta), na podstrešju pa še knjižnica in čitalnica, s skupno površino 1694 m². Delavci Pionirja, Novomontaže in obrtne zadrage Hrast so svoja dela skoraj že končali in sedaj čakajo le še na montažo opreme. Celotna investicija je veljala 33 milijonov dinarjev. (Foto: Stojan Pelko)

Knjige čakajo šolarje

Učenci prvega letnika usmerjenega izobraževanja bodo knjige lahko kupili v šoli – Cena 1.200 dinarjev

Prvi september in z njim novo šolsko leto se hitro bližata. Letos bo še posebej zanimivo, saj se bo začelo dolgo objubiljano in pričakovano

usmerjeno izobraževanje. Brez manjših težav morebiti ne bo šlo, toda ena stvar – mrzlično nakupovanje učbenikov – je učencem prvih letnikov (oz. njihovim staršem) prihranjena.

Knjige jih bodo namreč čakale v šoli. Zanje bodo plačali 1.200 dinarjev, jih uporabljali in ob koncu leta spat vrnili šoli. Tako naj bi se postopoma v vseh srednjih šolah oblikovale knjižnice z učbeniki. Ti isti, ki bodo želeli knjige obdržati, bodo plačali ustrežno višjo ceno, ki pa bo še vedno nižja kot v knjigar- na po 12. septembru.

Vse slovenske knjigarnе so se namreč dogovorile, da šče ta dan začnejo z redno prodajo učbenikov, med 1. in 12. septembrom pa bo potekala le prodaja iz založbe v šolo. Rok za dostavo naročil je bil 31. julij in vse novomeške srednje šole so izpolnile to obveznost. Tako bo do 31. avgusta prispelo v izobraževalni center tehničnih strok 540 kompletov knjig, na ekonomsko šolo 200, na gostinsko 158, gimnazija jih je naročila 156, zdravstvena šola 100 in kmetijski center 90.

Komercialna cena vseh knjig in delovnih zvezkov znaša 3.300 dinarjev, v knjigarnah jih bodo prodajali po 2.500, v šolah pa jih bodo učenci dobili po 1.200 dinarjev. Več kot polovico znižanje cene je omogočila subvencija izobraževalne skupnosti Slovenije in posebnih izobraževalnih skupnosti, ki skupno znaša 22 milijonov dinarjev. Zaradi neposredne prodaje iz založbe v šolo odpade tudi 15 odstotni rabat. Kljub vsem odbitkom pa bo cena 1.200 dinarjev za enoletno uporabo knjig še vedno ni majhna.

STOJAN PELKO

Pomisleki ob mleku in teletini

Stara trebanjska zgodba o prenzkih odkupnih cenah – S krompirjem je vse v redu

Trije glavni pridelki na območju kmetijske zadrage Trebnje so mleko, meso in krompir.

Molža mleka v prvem polletju znaša nekaj manj kot polovico letnega načrtovanega obsega. To pomeni ugodnejši izid, kot so ga zabeležili v istem obdobju lani. Ob doseženem ne gre prezreti težav, ki tarejo tudi trebanjske mlekarje. Cena devet dinarjev za liter mleka s 3,6 odstotkov toličke, kot pravijo, ne pokriva proizvodnih stroškov. Ugotavljajo, da to ni spodbudno, ker cene reprodukcijekega materiala naglo naraščajo. V KZ Trebnje ne izključujejo možnosti, da bodo nekateri manjši rejci prenehali oddajati mleko, če ne bo prišlo do popravka cen. Pridetek silazne koruze in koruze za zrnje sicer dobro kaže, vendar so ob visokih cenah močnih krmil težave neizbežne.

Mesa so zagotovili v KZ Trebnje v letošnjih prvih šestih mesecih nekoliko manj kot v lanskem prvem polletju. Kmetje kljub premiji 2.000 dinarjev za novo privezane tele ne redijo zadosti mlade govedi. Pričakujejo, da se bo stanje do konca leta nekoliko izboljšalo.

Krompirjeva letina dobro kaže in v kmetijski zadrugi v Trebnjem upajo, da bodo preseglji lanski manjši pridelok. Ocenjujejo, da bodo z odkupom krompirja od kooperantov izpolnili vse pogodbene obveznosti do tovarne na Mirni in do drugih kupcev.

M. LUZAR

Družbeno varstvo v IGM Kanižarica

Izpeljati sanacijski program in zagotoviti uspešno poslovanje

Ze več let trajajoči zapleti in težave s prejšnjim obratom kanižarskega rudnika, sedaj pa samostojno delovno organizacijo Industrija gradbenega materiala Kanižarica, so pripeljali do tega, da so na zadnji seji vseh zborov črnmaljske občinske skupščine na predlog izvršnega sveta sprejeli za to delovno organizacijo z ačasne ukrepe družbenega varstva.

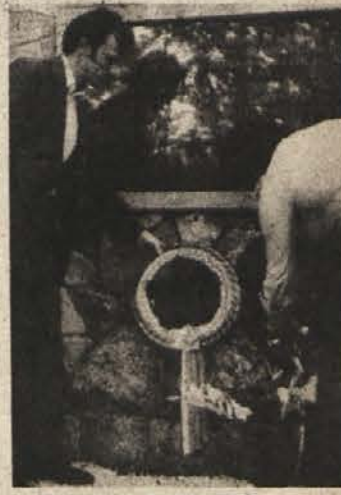
Izguba v IGM se, kot že rečeno, vleče dlje časa. Ze lani, ko je bila IGM še obrat Rudnika, so zaradi izgube sprejeli sanacijski program, ki bi ga IGM morala izvajati tudi potem, ko je na začetku letošnjega leta postala samostojna delovna organizacija. Vendar so te ukrepe vseskozi izvajali zelo počasi in medlo, do načrtovane povezave med IGM in Gokom pa ni prišlo, v glavnem zato, ker se Gok ni hotel povezati s „proizvajalcem“ tako velike izgube, v IGM pa so bili celo prepričani, da se bodo sami lahko izkopal iz težav in naprej dobro gospodarili. Vendar se stvari tudi po reorganizaciji niso izboljšale.

Občinska skupščina je odstavila v. d. direktorja in tehničnega vodjo, razpustila delavski svet in njegove izvršne organe in imenovala začasni 3-članski organ upravljanja, katerega glavna naloga je, da izpelje sanacijski program in zagotovi uspešno poslovanje, saj je po izdelkih IGM Kanižarica veliko povpraševanje.

A. B.

LOJZE PAVLIČ – Kljub pogostim okvaram motorja in kljub pomanjkanju denarja naš dirkač niza vidne mednarodne uvrstitve. (Foto: M. Klinc)

V SPOMIN KRŠKIH BORCEV – Pri spomeniku v Rorah, ki označuje mesto, kjer je okupator zajel oboroženo skupino krških komunistov in skojevcevec ter jih naslednji dan, 30. julija 1941, postrelil v Dobravi pri Brezicah, je bila 29. julija komemoracija borcev in mladih, ki so položili venec. (Foto: P. Perc)

Pavlič peti

Novomeški dirkač znova uspešen v mednarodni eliti – Hmeljak 7.

Prek tristo tisoč ljubiteljev hitrostnega motociklizma je prišlo konec zadnjega tedna gledat velik obračun mednarodnih mojstrov na dirkališču v Schleizu v NDR. Na prireditvi, ki jo je prenašala televizija v več evropskih držav, sta v kategoriji do 125 ccm nastopila tudi člana AMD Novo mesto Lojze Pavlič in Robert Hmeljak. Oba sta že na petkovem treningu kljub težavam z motorji napovedala boj za visoke uvrstitve. Posebno velike težave je imel Pavlič, saj mu je na prvem treningu odpovedala sklopka, na drugem pa se je zlomila glavna gred motorja. Pozno v noč je naš dirkač popravil motor in ga s prijateljevo pomočjo usposobil za tekmovalstvo.

Start v soboto zjutraj je bil uspešen, saj sta se oba dirkača že v prvem krogu pridružila vodeči desetini in do desetega kroga nekajkrat izboljšala svoji poziciji. V začetku enajstega kroga, ko je imel 7. mesto praktično že zagotovljeno, je moral Robert zaradi okvare motorja v boks, Lojze pa je v preostalih dveh krogih obdržal svoj položaj in skozi cilj pripeljal peti.

Naša tekmovalca potujeta naslednji teden v Karvino v CSSR, kjer se bosta ponovno pomerila z močno evropsko dirkaško elito. M. K.

Globok rez pri investicijah

V štirih dolenjskih občinah so se odločili odložiti vrsto za letos načrtovanih investicij v skupnem znesku 2.456 milijarde dinarjev – Važne naložbe dokončujejo

Najnovejši ukrepi sicer niso prizadeli večine investicij v teku na Dolenjskem, pač pa so v občinah sami uvideli, da je bolje marsikatero gradnjo, ki je bila v občinskih planih začrtana za letošnje leto, preložiti. Samo v novomeški občini je na listi odloženih 24 objektov. Niti ena teh investicij še ni bila prijavljena pri SDK.

Po seznamu, ki so ga na DSK v Novem mestu delali 30. junija letos, je bilo v vseh štirih dolenjskih občinah ta dan 63 investitorjev, ki so gradili 118 objektov s predračunsko vrednostjo nad 8 milijard dinarjev. Dotlej prijavljenih prekoračitev stroškov pri gradnjah teh objektov je bilo za 711 milijonov dinarjev. Od teh investicij je bilo 87 odst. gradenj namenjenih gospodarstvu, 13 odst. pa negospodarstvu.

V novomeški občini so imeli konec junija največ investicij, in sicer za 6,47 milijard dinarjev. Pri tem odpade na 3 milijarde din na investicijo v IMV (47,1 odst. vseh investicij), na gradnjo 8 objektov v Krki (38,5 odst. celotne investicijske vsote), medtem ko je še 11 investitorjev s področja gospodarstva in 4 iz negospodarstva. Izvršni svet novomeške občinske skupščine je ugotovil, da gre pri investicijah v teku tudi za vrsto objektov v vrednosti nad 2 milijardi dinarjev, kjer praktično že obratujejo in da jih zato ne gre šteti več med objekte v gradnji. Investicijski program IMV

je bil medtem zmanjšán za okrog 300 milijonov din, Krkinе investicije: INIS in gradnje hotela v Šmarjeških Toplicah pa sta prednostni v republiškem merilu in ju bodo nemoteno nadaljevali. Tudi preostale, že začete gradnje v gospodarstvu in negospodarstvu so v taki fazi, da jih ni možno ustaviti. Pač pa je izvršni svet sam sestavil listo 17 nameravanih investicij, ki bodo odložene. Tako je že zdaj jasno, da letos z gradnjo težko pričakovane blagovne hiše Emona ne bo nič, da Krka ne bo razširjala hotela Otočec, da Novoles ne bo gradil razvojnega centra, da KZ Krka ne bo preurejala lokalov v Straži, na Cesti komandanta Staneta in v Dol Toplicah Vodnogospodarsko podjetje letos ne bo začelo z gradnjo skladišč na Cikavi, Pionir ne bo gradil treh nameravanih objektov, nič ne bo z dograditvijo pošte v Novem mestu, ne s posodobitvijo železniškega postajališča v Kandiji. Podjetje Gorjanci ne bo začelo z gradnjo delavnic, KZ Žužemberk ne bo adaptirala gostilne, Mercator ne

bo mogel graditi samopostrežnice v Šentjerneju, Novotelna ne bo prenavljala stavbe na Glavnem trgu. Med objekti iz negospodarstva, katerih gradnja je odložena, so: novi vrtec Ločna II in prizidek pri vrhu na Ljubljanski cesti. Ne bo adaptacije študijske knjižnice in ne rekonstrukcije novomeškega stadiona. (Nadaljevanje na 4. strani)

BOŠTANJČAN „MINISTER“

Na seji vseh treh zborov republiške skupščine minuli teden je bil za člana republiškega izvršnega sveta izvoljen Alojz Klemenčič. Tov. Klemenčič (doslej je bil podsekretar v zveznem izvršnem svetu) je po rodu iz Boštanj. Na skromni kmetiji zanj ni bilo kruha, zato se je izučil za mizarja. Ob delu je postal lesni tehnik, kot mladinski družbenopolitični delavec pa je v Ljubljani končal tudi študij ekonomije. Iz te stroke pripravlja tudi magistriraj. V slovenskem izvršnem svetu bo tov. Klemenčič zadalžen za komite za trzišče in splošne gospodarske zadeve. Nasledil je Boruta Šnuderla, ki odhaja v gospodarstvo.

ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

Potem ko se je za njim izgubila vsakršna sled, je „izgonitje“ bivšega iranskega predsednika Banija Sadra pojasnjeno. Sredi prejšnjega tedna je z ugrajenjem letalom iranskih oboroženih sil nepričakovano prispel v Francijo, z njim pa je dopotoval tudi eden izmed vodij danes edine opozicijske organizacije na iranskih tleh mudžahedini Halk Radžavi.

Francoska zveza

Bani Sadr se je povlekel v ilegalo, ko so ga odstaveli kot vrhovnega poveljnika in pred glasovanjem v parlamentu, ki ga je odstavil tudi kot predsednika. O njegovem „skrivnem bivališču“ so tuje agencije spletale najrazličnejše zgodbe, dokler je ni Bani Sadr po prihodu na vojaško letališče blizu Pariza pojasnil sam: „Vseskozi sem bil v Teheranu.“

Francoske oblasti so pohitele z odobritvijo azila in še naprej ostajajo gluhe za iranske pozive, naj jim izročijo nekdanjega predsednika „pristaša Združenih držav“. Bani Sadr se je tako ponovno vrnil v državo, kjer je v času šahove vladavine že preživel petnajst let in koder je postal tudi najglasnejši glasnik Homenijevih idej, ki jih je ta razglasil iz svojega francoskega bivališča. Tako sta nekdanja zaveznika, ki sta se skupaj borila proti režimu Reze Pahlavija, zdaj postala velika nasprotnika.

Nasprotja med iranskimi fundamentalisti na čelu z Imamom Homeinijem in nedavno ubitim ajatolahom Beheštijem in njegovo islamsko republikansko stranko na eni strani ter najrazličnejšimi političnimi silami iranskega današnjega življenja na drugi so se poka-

zale že prve dni po sicer mirnem preobratu v Iranu v začetku leta 1979; cilj zrušiti šahovo vladavino jim je bil sicer skupen, ne pa tudi ideje, kakšen naj bi bil „novi“ Iran.

VARŠAVA: NOVI ZAPLETI

Poljski komunisti so sicer na svojem izrednem kongresu izbrali novo vodstvo v ozračju doslej nezabeležene demokratičnosti, toda stare težave povzročajo te dni nove zaplete.

V osnovi nastajajo ti zapleti zaradi katastrofalnega gospodarskega položaja, ki kot mora pritiska na Poljake. Dolge vrste pred skorajda praznimi trgovinami zgovorno pričajo o tem, da grozi državi malone razpad sistema oskrbe in prehrane in to buri čedalje večje nezadovoljstvo ljudi.

To je kratkoročna in vsakdanja plat problema, ki zelo verjetno tudi najbolj bo. Ni pa edina. Resnica je namreč, da izredni partijski kongres ob vsej svoji demokratičnosti (in ob tem, da je dal novo vodstvo) vendarle ni začrtal tudi strateških in jasnih smernic razvoja poljske družbe in ni dal otipljivih in vsem vidnih kazipotov, kako iz globoke družbene ter politične krize.

Reforme so bile v načelu sprejete kot nujen in neodlo-žljiv ukrep, a kaj znotraj tega, to za zdaj še ni jasno. Se pravi, da v tem trenutku še ni jasne vizije (ki bi slonela tudi na konkretnih zamislih) poti iz zadreg. Podrobneje rečeno: ni jasno, kakšno naj bi bilo samoupravljanje, o katerem so govorili na kongresu prav tako pa tudi vrsta drugih neznank še vedno čaka na odgovore.

KVALITETA GARANCIJA

TO-MO-DI

TOPLJ

MONTAŽNI DIMNIK

Z GIBLJIVO

KISLOODPORN

OGNJEOSTALNO

SAMOTNO CEVJO

Uporabljajo se za peči in kotle od 4 000 do 100 000 kcal/h

Proizvajala:

MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE
61 000 Ljubljana, Opizarska 13
Tel.: 22-113 20-641
Telex: 31420 YU KIP

Prodaja

in strokovni nasveti:

OPEKARNA ZALOG
Tel.: 21-403, 22-291

HIŠO NEMOČNIM

Pohvalo zasluži vaški odbor na Orchovom. Pred časom so ostareli občankama dali na voljo prikolico, saj se jima je hišica, kjer sta prebivali, podrla. Sedaj krajani pridno vozijo skupaj gradbeni material, kopljejo in betonirajo. Na kraju naj bi zrastle nova prav prikupna hišica.

TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA „DJURO SALAJ“ KRŠKO

objavlja prosta dela oz. naloge:

TOZD KOMERCIJALA

1. ADMINISTRATIVNO DELO PRI IZDAVANJU GOTOVIH IZDELKOV – za 1 delavca

Pogoji:

- poklicna trgovska šola,
- eno leto delovnih izkušenj,
- delo v treh izmenah

2. DELAVEC V SKLADIŠČU – za 1 delavca

Pogoji:

- končana osnovna šola,
- 3 mesece delovnih izkušenj.

3. DELAVEC – VILICARIST – za 1 delavca

Pogoji:

- končana osnovna šola,
- izpit za voznika vilicarja,
- 6 mesecev ustreznih delovnih izkušenj.

TOZD ENERGIJA

1. POMOČ PRI UPRAVLJANJU NAPRAV DEPO- NIJE PREMOGA – za 2 delavca

Pogoji:

- NK delavec,
- 1 mesec delovnih izkušenj,
- delo v 3 izmenah.

Navedena dela oz. naloge so za nedoločen čas in s polnim delovnim časom. Prijave sprejema kadrovska služba naše DO 15 dni po objavi.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po izteku roka za sprejemanje prijav.

601/32-81

„KOPITARNA SEVNICA“ SPREJME

VEČJE ŠTEVILO DELAVCEV ZA DELA V PROIZVODNEM PROGRAMU, KI JE PESTER IN ZANIMIV.

Stoletna tradicija pri obdelavi in oblikovanju lesa, novi prijemi sodobne tehnologije in nov perspektivni program dajejo veliko možnosti za stalno zaposlitev, za pridobivanje koristnih delovnih izkušenj in za nadaljnje izobraževanje ob delu.

K sodelovanju vabimo:

- 1) delavce in delavke brez poklica – z možnostjo priučitve za razna ročna dela ali dela pri strojih;
- 2) lesarske delavce širokega ali ozkega profila.

Interesenti naj se zglasijo osebno v kadrovskega oddelku delovne organizacije, kjer bodo dobili vse ustrezne informacije. Prav tako sprejemajo tudi pismene prijave z možnostjo kasnejšega razgovora.

Naslov: KOPITARNA SEVNICA, Prvomajska 8, 68290 SEVNICA

Delitev ni usklajena z delom

Kdo je za to odgovoren? – Pred komunisti in sindikati so številne naloge

Že dolgo je znano, da razvoja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ne zavira le niska materialna osnova združenega dela, marveč tudi neuskaljenost delitve z delom. Sedanja sistem delitve dohodka in osebnih dohodkov delavcev ne spodbuja dovolj, da bi si prizadevali za čim večji dohodek na osnovi uredničevanja dohodkovnih odnosov v razmerah, objektivne medsebojne povezanosti posameznih organizacij združenega dela v celovit, organsko zaokrožen sistem razširjene in družbene reprodukcije.

Kadar dvigamo roko za takšno ali drugačno delitev, se ne zavedamo dovolj, da celotna poraba – splošna in skupna – vse družbene in državne ustanove, solidarnostne akcije ter socialne dajatve „živijo“ od dohodka, ki ga ustvarjajo delovni ljudje v gospodarstvu. Od tod in zato so v naši družbi tudi specifične motnje: v razmerah, ko proizvodne sile in zmogljivosti še niso toliko razvite, da bi lahko zadovoljile vse osnovne potrebe in zgotovili enakomerni razvoj vseh struktur družbe, se pojavljajo pritiski za prekomerno, tudi neekonomsko porabo dohodka na celotni družbeni sektor gospodarstva, zlasti na industrijo.

Pritiski prihajajo z več strani: od nezaposlenih, da bi se zaposlili v družbenem sektorju, od socialno ogroženih prebivalcev za socialne dajatve, povzroča pa jih tudi porabniška psihoza, ki syje že tako razmahnila, da se poraba razvija dokaj avtonomno (presega vse okvire). Porabniška psihoza se sicer zakonito pojavlja povsod, kjer je blagovna proizvodnja, vendar pa ne sme ogroziti našega sedanjega boja za dohodek, načel delitve po delovnem prispevku in ugotovljivosti udeležbe pri ustvarjanju dohodka.

Priče smo dvema vrstama porabniških pojavov, ki sta si v navideznem nasprotju: etatističnobirokratskim in radikalističnim pritiskom na dohodek, ki ga ustvarja gospodarstvo pod geslom tako imenovane socialne pravičnosti in uravnilovke, ter še pritiskom na delitev dohodka s tehnokratske in etatistične strani. To, kar nas še posebej opozarja, da je stanje na področju delitve vse prej kot urejeno, je dejstvo, da v organi- združenega dela reagirajo spontano na na takšne pritiske in se zatekajo k delitvi, ki ni v skladu z rezultati dela. Tako je nepojna povečanja osebnih dohodkov, pogosto največja v organizacijah in dejavnostih, ki poslujejo z izgubo.

Ce bi se takle spontano reagiranje v delitvi ne odraževalo, bi resno ogrozilo samo načelo dohodka in mesto in vlogo, ki si jo delavski

Poroka stoletja je že sestavni del zgodovine. London pa znova podoben bolj ali manj običajnemu velefestu. Mladoporočca, ki ju je videlo po zaslugi televizije okoli 750 milijonov ljudi, sta zdaj na medenih tednih Najbrž seveda ni potrebno posebej praviti, o kom pišemo: princ Charles in njegova soproga Diana, sta prav gotovo najbolj znan/razkaski par na svetu – vsaj še nekaj dni bo tako, dokler ne bodo novi dogodki zasenčili tudi njune poroke. Trenutno sta na kraljevski jahti Britannia, s katero sta se odpravila na križarjenje po Sredozemlju. Na ladji jima zanesljivost ne bo nič manjkalo, saj šteje posadka nič manj kot 267 častnikov, mornarjev in strežnikov, v skladiščih pa je dobrot tudi na kupe. Na ladjo sta se vkrčala v Gibraltarju, kam vse bosta plula (menda se bosta ustavila tudi na jugoslovanski obali, v Sv. Štefanu v Črni gori), za zdaj še ni znano.

INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA GRADNJA ŽALEC

SCHIEDEL MONTAŽNI DIMNIK

TEHNIČNE PREDNOSTI
Trošojni montažni dimnik po sistemu SCHIEDEL je industrijsko izdelan gradbeni element, ki po svoji konstrukciji in kvaliteti uporabljenih materialov zagotavlja brezhibno delovanje in izredno trajnost. Okrogli presek, notranja šamotna cev in večelajna konstrukcija so temeljne značilnosti sistema.
– okrogli presek zagotavlja: najugodnejši pretok dimnih plinov pri minimalnem preseku, ter najnižjih uporih, omogoča najlažje čiščenje
– notranja šamotna cev je: ognjeobstojna, kisloodporna, plinoterna, odporna na spremembe temperature in ima zadostno trdnost tudi za visoke dimnike
– Večplastna konstrukcija omogoča: prosto dilatiranje v vseh smereh, poljubno izolacijo, visoko trajnost, enostavno montažo.

ŠIROKO PODROČJE UPORABE
SCHIEDEL-YU-dimnik se uporabljajo za vse vrste goriv (trda, tekoča, plinasta), kakor tudi za različne moči kotlov od 5 KW pa do 10.000 KW. Dimnik Ø 13,5, Ø 16 in Ø 20 se uporabljajo tudi kot zbirni dimniki z več priključki v raznih etažah, kar predstavlja velike ekonomske prednosti.

Industrija gradbenega materiala GRADNJA ŽALEC
UPRAVA ŽALEC
telefoni: (063) 710-740, 710-741, 710-719, 710-773
telex: 33533 YU – SIGRAD
PROIZVODNJA, PRODAJA IN TEHNIČNE INFORMACIJE
Latkova vas pri Preboldu
telefoni: (063) 722-027, 722-076, 722-089, 722-151, 722-144

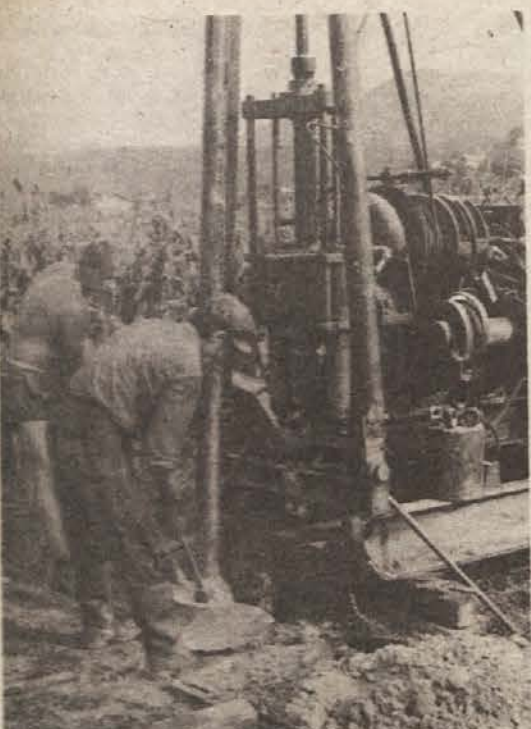
mozaik

Po uvodnih razpravah na pripravljalnem sestanku zunanjih ministrov 22 držav v mehikem mestu Cancunu, ki naj bi otipal razpoloženje pred napovedanim jesenskim srečanjem državnikov razvitih in držav v razvoju, je zaslediti (precej nepričakovan) optimizem. Na konferenci na vrhu (jugoslovansko delegacijo bo vodil predsednik predsedstva SFRJ Sergej Kraigher) bodo poskusili nadaljevati večletne, a doslej malo uspešne pogovore o novi mednarodni gospodarski ureditvi. Pripravljani sestanek v Cancunu je presenečenje predvsem zato, ker prevladuje na njem ozračje obojestranske pripravljenosti tako bogatih kot revnih (se pravi razvitih in nerazvitih), da poiščejo možnosti za sodelovanje. Sodbe in napovedi, ki bi videlo oktobrski sestanek državnikov v istem mestu v izrazito rožnati luči, bi bile brzokone hudo pretirane. Ni namreč vejetno, da bi razviti svet nenadoma in skorajda prek noči spremenil svoja dolga leta utrjevano prepričanje in poglede na mednarodne gospodarske odnose. A kanček optimizma pripravljani sestanek vendarle prinaša.

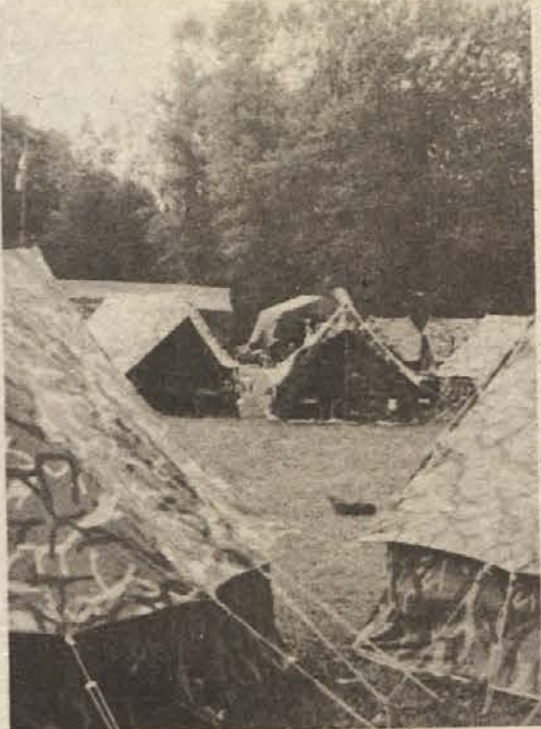
Za zdaj kajpak ni mogoče poročati o kakšnih konkretnih dosežkih (in tega na pripravljalnem sestanku tudi nihče ne pričakuje), marveč zgolj o prevladujočem vduhu dobre volje in pripravljenosti, da se dialog Sever-Jug nadaljuje.

GREMO V MIRNO PEČ – Vsi tisti Novomeščani, ki niso zadovoljni s fibnaskim sporedom v lastnem mestu, so se lahko pred nedavnim odpeljali v Mirno peč in tam dve uri uživali v ogledovanju telesnih oblin Sylvie Kristel, zloglasne Emmanuelle. Seveda se tisti starejši od petnajst let. Ni dvoma, Mirna peč postaja enovrstno kulturno središče Dolenjske.

VRTANJE ZA HIDROCENTRALO — Vrtalci Geološkega zavoda iz Ljubljane morajo na Boštanjem polju izvrtati 700 m vrtn za projekte bodoče protične hidrocentrale. Ena vrtna je globoka okrog 10 m, vanjo pa vstavljajo sonde za nadzor nad nivojem podtalnice. (Foto: A. Železnik)

VRNILI SO SE H KOLPI — Mladi taborniki Odrda stražnih ognjev iz Kranja so letos ponovno postavili svoj poletni tabor na travniku ob Kolpi. Lani so taborili pri Vinici, letos pa so si izbrali mirni kotiček pri Fučkovcih, nedaleč od Gribelj. (Foto: M. Markelj)

TEŽKO DELO — Brigadirji na MDA Bela krajina 81 delajo tudi pri gradnji zbiralnika za bodočo črnomaljsko čistilno napravo. Pri kopanju globokih jarkov v mestu stroji ne bi mogli veliko narediti, pridnim brigadirskim rokam pa tudi to res težko delo ni pretežko.

POČITNICE IN MLAČEV — Stara vaška mlatilnica še ni za odmet, pa tudi šolarji radi priskočijo na pomoč, četudi vreče pšenice niso lahke. Da bi slednjih ob piškavi devizni bilanci le bilo kar največ! Tako delovno je bilo konec tedna pri Jazbecvih na Logu. (foto: A. Železnik)

Varčni dolenjski tekstilci

Labod in Lisca imata težave zaradi tekstilne mešanice — Novoteksu je odpadke uspelo celo izvoziti — Reciklažna industrija ni dorasla zavesti o varčni izrabi surovin

Po nekaterih podatkih smo v Sloveniji zabeležili žalostno število o zavrnjenih tekstilnih odpadkih. Vsako leto naj bi jih zavrgli okoli 11.650 ton, hkrati pa uvozili 3.700 ton cunj, zvečine s konvertibilnega tržišča. Te številkole so težko razumljive, če vemo, da je prav v tekstilni industriji velika možnost za t. i. reciklažo, ponovno uporabo porabljenih surovin. Za številkami se skriva malce drugačna resničnost. Naši tekstilci, predvsem govorimo o tekstilcih z območja širše Dolenjske, se obnašajo odgovorno do kroničnega pomanjkanja surovin. Kjer se le da, poskušajo odpadni tekstilni material vrniti v koristno uporabo.

Se največ težav imata Labod iz Novega mesta in sevniška Lisca. Njune težave so pogojene s tem, da pri proizvodnji uporabljata tkanine, ki so mešanica plastike, sintetične in bombaža. Sam bombaž je kot odpadke še kako uporaben, medtem ko težave nastopijo, ko gre za mešanico. V Lisici imajo odkup odpadnega materiala urejen, vsak teden odpeljejo vagon odpadkov v mariborsko Surovino, vendar tam kljub najmodernejši predelovalni tehniki niso sposobni koristno predelati surovin, ki so mešanica sintetične in plastike. Tako je Lisca še vedno prisiljena precejšen del svojih odpadkov vreči v smeti. Nasprotno z njo pa novomeški Labod ne najde pravega odkupnika za svoje sintetične odpadke. Ponudili so jih mnogim odkupnikom, vendar se ti branijo mešanice bombaža in sintetične. „Takšnih odpadkov ne marajo niti zastoj,“ je dejal Janez Ludvik, vodja

proizvodnje. Pri vsem tem velja zapisati, da je izmeček razmeroma majhen. Kar je kolikor toliko uporabnega, razdeljuje med svoje delavce. Tega nikakor ne moremo šteti med izgubljeno.

Razveseljivo vest smo zvedeli od Stanislava Avsca, ki je pojasnil, kako se obnašajo v Novoteksu. Novoteksovcem se do odpadkov obnašajo zelo gospodarno že nekaj let; uspelo jim je celo, da so poskusno izvozili nekaj svojih odpadkov na konvertibilno tržišče. Letno količino 50.000 kg tekstilnih odpadkov pogodbeno prodajo kopriviški Renovi in Tekstilki. Tako ribniška kot novomeška konfekcija ne odmetujeta koristnih odpadkov. Zanimivo je, da so novo-

teksovci našli skupen jezik tudi z drobnimi obrtjo. Del odpadkov prodajo Zori, ki izdeluje copate.

Belokranjska Beti ima že tri leta urejeno, kam z odpadki. Anton Štrucej, komercialni direktor, je zagotovil, da praktično nimajo nobenih odpadkov. Vsak mesec gre okoli 40 ton tekstilnih odpadkov v Renovo. Jemljejo vse po vrsti.

Če torej sodimo po podatkih, ki smo jih zbrali pri dolenjskih tekstilcih, je zavest o varčni izrabi surovin že globoko prodrla med delovne ljudi. Zal pa je potrebno hkrati ugotoviti, da mora tako zavedanje spremljati ustrezna dejavnost; v tem primeru sodobna reciklažna industrija.

M. MARKELJ

Kdo pomaga Jugotaninu?

Pol porabljenih posojil za ponesrečeno rekonstrukcijo naj bi pokrila Belinka, pol pa Posavska temeljna banka LB oz. posavsko združeno delo — Nove naložbe?

Delo je 31. julija priobčilo članek, da bo sevniški Jugotanin reševala Belinka. Rečeno je med drugim tudi to, da ta renomirani kolektiv prevzema terjatve LB — Temeljne posavske banke v Krškem v znesku preko 137 milijonov dinarjev, o čemer pa naj bi bila podpisana celotna pogodba.

Prelepo, da bi bilo res. Direktor omenjene banke Ivan Glogovšek pa je pojasnil, da bo morala pol terjatve „pokriti“ kar krška banka. Skoraj sedem starih milijard za revo Posavje ni mačji kašelj. A ni šlo drugače. Poleg več ali manj zavoženih naložbenih milijonov se je namreč po rekonstrukciji Jugotanina jela kopičiti še izguba za 63 milijonov dinarjev.

Tovarna po rekonstrukciji nikoli ni dosegla načrtovane proizvodnje. Od lanskega oktobra teče za Jugotanin pri novomeškem sodišču stečajni postopek. Stečajnikom ni treba plačevati vrste družbenih obveznosti (oproščeni so med drugim amortizacije, obrokov posojil in obresti zanje). Delavci so dobili tudi regres za dopuste.

Upamo, da bo Belinka s kadrom,

ki ga ima, ozdravila tega kroničnega sevniškega bolnika. To pa ne bo lahko. Zakaj za vsako od postavk sanacijskega programa bo treba seči v žep za dodatne denarce. Odstraniti je treba cel kup tehnoloških pomanjklivosti. Kako bodo šmarčane in okoličane rešili onesnaženega okolja, je uganka. Je pa ta naloga zapisana tudi v novem občinskem planu. Nerazrešena so vprašanja okoli energetike. Uvesti je treba katalizo, kar je poleg vrste drugih rešitev pogoj za večjo proizvodnjo.

Belinka se je že doslej izkazala, saj za Jugotanin odkupuje stroške in ostali manj vredni les. Če bi zamudili sezono odkupa, jim ne bi preostalo drugega, kot da zaprejo še to zadnje taniško v državi. Pa so v Sevnici imeli tako velike načrte. (o furanski in še kakšni kemiji).

Sedaj bodo lahko veseli, če bodo iz rekonstruiranega Jugotanina iztisnili vsaj toliko taninovega prahu in furfurala, kot so iz starega. Vrnili so se torej k Belinki, to pa so nekateri pred dobrimi tremi leti že predlagali, ko je bila stvar napeljana k Polikemu....

A. ŽELEZNIK

ŽE TRETJE KMEČKE IGRE — Preteklo nedeljo smo se bolj ali manj potili vsi, še najbolj vroč pot pa so lili tekmovalci na tretjih kmečkih igrah, ki so jih pripravili mladinci iz Dragatusa. Letošnje igre so postale že pravo tekmovalje med belokranjskimi krajevnimi skupnostmi. Svoje moči in spretnosti so merili fantje ter dekleta iz Butoraja, Gribelj, Sinjega vrha, Petrove vasi in seveda domačini. Največ so pokazali prav slednji, ki so tako osvojili prvo mesto. Gribeljčani so imeli sicer enako število točk, vendar manj zmag v posameznih igrah. Po končanem tekmovalstvu je bila na sporedu veselica, ki pa ni imela tekmovalnega značaja. (Foto: Bojan Matkovič)

KDO IN ZAKAJ GA JE PREDLAGAL?

Na nedavni seji zbornice občin skupščine SR Slovenije je delegat iz ene od ljubljanskih občin vprašal, kdo in zakaj je Jurija Levičnika, bivšega generalnega direktorja novomeške IMV, predlagal v predsedstvo Gospodarske zbornice Jugoslavije. Delegat je navedel več podatkov, iz katerih je razvidno, da se po Levičnikovem odhodu stanje v največjem dolenjskem delovnem kolektivu nedvomno izboljšuje: do veljave prihajajo pobude delavcev, zaživele so in učinkovitejše je obveščanje in podobno. Delegat je v imenu svoje občinske skupščine izrazil bojazn, da Jurij Levičnik ne more zastopati interesov slovenskega združenega dela na zvezni ravni!

Sejmišča

NOVO MESTO — Toplomer je pošteno zlezal navzgor, cene prašičkom pa so malce padle od zadnjega sejma. Rejci so pripeljali 260 živali, od tega le 8 starejših. Cene prašičkom so se gibale med 2.000 do 2.800 din, 3 do 5 mesecev stare živali pa so prodajali po 2.900 — 3.800 din.

BREŽICE — Na sobotni sejmu so rejci prignali 345 prašičkov in 8 prašičev. Pajske so prodajali po 100 — 110 din za kilogram žive teže, prašiče pa po 60 — 70 din. Prvih je zamenjalo lastnike 216, medtem ko je starejših živali šlo v prodajo 6.

Kmetijski nasveti

Zakaj dol s kumaricami?

Malokatera gospodinja se doma sama loti tveganega vlaganja kumaric v kis. Mnogo enostavnije jih je kupiti v trgovini, izdelek ETA Kamnik. Ta uveljavljena tovarna zato iz leta v leto večja proizvodnja. Za letos načrtuje 3.500 ton vloženih kumaric, vendar bo kar dve tretjini potrebne surovine — plodov morala napeljati iz drugih republik. In že smo pri problemu: zakaj sami ne bi mogli pridelovati več (in mnogo bliže tovarni)?

Dolenjska je pionir v pridelovanju kumaric za potrebe industrije. Pred desetimi leti so kooperanti Kmetijske zadruge Trebnje obrali pridelek s prvih dveh hektarjev. Zgled je pritegnil še druge in Dolenjska je tri leta kasneje pridelala že nad 600 ton teh iskanih plodov, ki niso nikoli ostali brez kupca. Potem pa se je začetna zagrtež začela ohlajati. Nekaj slabših letin je skupni pridelek žbljo na polovico.

Toda ali je res nujna pot navzdol? Prav gotovo ne. Pridelovanje kumaric je dokaj zahtevno, terja dosti ročnega dela, pridelek pa niha, odvisno od toplote in vlage. Vendar ga je mogoče z agrotehničnimi ukrepi precej ustaliti, zlasti z uporabo črne folije in učinkovitim varstvom proti najnevarnejši bolezn, mastni listni pegavosti. Pridelovalne stroške in stroške zbiranja obranih, 3 do 9 cm dolgih kumaric, zmanjša tudi povečana koncentracija s kumaricami zasejanih njiv. Torej mora biti več kmetovalcev enakih misli.

Kmetijski inštitut Slovenije je v Ponikvah pri Trebnjem izvedel 4 leta trajajoč poskus in dokazal, da je mogoče tudi v slabših letinah pridelati vsaj po 25 ton kumaric na hektar, ta količina pa že zagotavlja donosno pridelovanje, podobno kot preusmerjena kmetija.

Ta hip sicer ni čas odločitve. Ko pa bo prišla pomlad, bi kazalo spet v večjem obsegu poskusiti s pridelovanjem kumaric, ki bi lahko dajale mnogo večji zaslužek, ne nazadnje tudi šolski mladini, ki ima v času obiranja dovolj prostega časa.

Inž. M. L.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Vinograd v avgustu

Že v prejšnji številki Dolenjskega lista sem napisal, da škropljenje vinske trte proti peronospori ni več potrebno, saj peronospora v vinogradih letos na Dolenjskem ni. Zato je popolnoma odveč mazati liste z močnim škropivom modre galice. Tako škropljenje bi bolj škodovalo kot koristilo, saj močno prepleškani listi s škropivom modre galice ovirajo asimilacijo, s čimer se zmanjšuje odstotek sladkorja v grozdju, ki bo kmalu začelo zoreti.

Varstvena doba

Glede škropljenja proti gnilobi (botrytis) pa moramo v avgustu paziti na varstveno dobo ali karenico posameznih sredstev s katerimi bomo škropili. Varstvena doba ali karenica je čas, ki nam pove, kdaj naj škropimo zadnjič, da se bo kemično sredstvo do spravila pridelkov, to je do trgatve grozdja, lahko razkrojilo; pomeni, da pridelek ni več strupen in zdravju škodljiv. Varstvena doba je sicer napisana na navodilih, ki so priložena vsakemu kemičnemu sredstvu, vendar veliko uporabnikov teh sredstev ta navodila površno prebere in so zaradi tega o sredstvih premalo poučeni. Zato ne bo odveč, da tudi v tej rubriki navedem varstveno dobo nekaterih kemičnih sredstev, ki jih uporabljamo za zatiranje gnilobe grozdja ali botrytisa, o katerih sem pisal zadnjič.

Tako znaša varstvena doba pri mycodifolu 42 dni, orthofaltanu 42 dni, euparenu 28 dni, vitosanu 42 dni, busfinginu 42 dni, enovitu M 42 dni, benlatu 42 dni, ronilanu 28 dni, rovalu 21 dni. Če računamo, da bomo s trgatvijo ranih sort grozdja začeli v prvi polovici septembra (portugalka, šentlovenka, game, ranina, rizvanec), večino sort v drugi polovici septembra in poznih sort (zametovka, rumeni plavec) v prvi polovici oktobra, potem v glavnem po 10. avgustu tudi s temi sredstvi ne smemo škropiti, ker se strupene snovi škropiv do začetka trgatve ne bi dovolj razkrojile in bi lahko celo prišlo do zastrupitev, če bi zobali neoprano grozdje, česar največkrat pri trgatvi ne moremo preprečiti (otroci itd.). Zato po 10. avgustu ne bomo več škropili niti proti botrytisu.

Vrščikanje ali prikrajševanje mladik

je delo, ki ga opravimo v avgustu, ko je zaključena glavna rast zelenih mladik, kar spoznamo po tem, da stojijo vrščiki mladik pokonci, mladika pa od spodnje strani začne leseneti — zoreti.

Mladike prikrajšujemo tako, da ostane 12 do 15 dobro razvitih listov nad grozdom, kar pomeni,

da bo rozga po vrščikanju še vedno dovolj dolga za prihodnjo dolgo rez trte. Pri tem odstranimo v glavnem tisti (koščni) del nedozorele mladike, ki bi na splošno slabšo dozorelo in bi v prihodnji zimski pozebeli odstranilo tudi zalistnike. Ti zeleni deli trte na končno dozorevanje grozdja nimajo velikega vpliva, nasprotno nam preprečujejo dostop sončnih žarkov do grozdja. Tako vrščikanje trti ne škoduje, temveč koristi. Z vrščikanjem dosežemo, da trta v času, ko začne grozdje zoreti, porabi hranilne snovi za tvorbo in boljši razvoj grozdja (jagodi). Z dostopom sončnih žarkov h grozdju povečamo sladkor v grozdju in omejujemo razvoj gnilobe (botrytisa) grozdja. Tako imamo od vrščikanja dvojno korist, to je boljši in bolj zdrav razvoj grozdja v tem letu in obilnejši nastavek grozdja v prihodnjem letu.

Ob vrščikanju prikrajšamo tudi zastarele, večje zalistnike in to na en list. Prikrajšujemo le močnejše zalistnike, ker so slabi zalistniki kratki in nepomembni in je škoda časa, da bi se z njimi ukvarjali.

Delo vrščikanja opravimo s škarjami, pri čemer pri vsaki mladiki, ki jo prikrajšujemo, posebej presodimo, kje jo kaže prikrajšati. Pavšalno vrščikanje s srpom je neogovorno delo, ki lahko več škoduje kot koristi.

Redčenje listov

opravimo 15 do 30 dni pred trgatvijo. Redčenje listov je umestno zlasti pri bujno rastočih trtah in pri bujnih sortah, kot so na primer modra frankinja, pri belih sortah pa kraljevina in šipon. Pri tem odstranimo 3 do 4 spodnje liste na mladiki. Ti listi v večini primerov v tem času že odmirajo, so porumeneli ali rumenijo in niso sposobni več asimilirati, zato jih brez škode odstranimo. Na drugi strani pa ti listi delajo napoto prodiranju sonca in zraka v notranjost trsa ter pospešujejo gnilobo grozdja. Z odstranitvijo 3 do 4 listov na mladiki, pa četudi so zdravi, ne pride do zmanjšanja odstotka sladkorja v grozdju. Ko odstranimo nekaj listov, kar opravimo izmenično, pridejo do grozdja sončni žarki in s tem povečamo toploto okrog grozdja. Razlika v temperaturi med grozdem v sepci in grozdem na soncu je 8 do 10 C. To delo ni tako zamudno, kot marsikdo misli, in ga lahko opravijo zlasti manjši vinogradniki v malih, toda bujnih nasadih trte. Tudi večji vinogradniki v beli krajini v bujnem nasadu modre frankinje liste redno vsako leto redči in ima zato zelo lepo grozdje te sorte, celo lepše kot pri rodni zametovski. Čeprav mnogi strokovnjaki odsvetujejo redčenje listov v času zorenja, sem se prepričal, da z občutkom opravljeno delo redčenja listov koristi. Zato sem svoje mnenje spremenil in ta ukrep priporočam.

PRVIČ PRED DOMAČIMI GLEDALCI – AMK Dolenjska iz Dolenjskih Toplic in AMD Bela krajina prirejata v nedeljo na progi Brezje pri Črmošnjicah dirko v motokrosu. Na njej se bodo prvič predstavili domači dirkači Vinko Lipej, Anton Žvan, Dušan Gorenc in Jože Blažič, ki bodo tako lahko pokazali, česa so se naučili v zadnjih dveh letih. Poleg treninga, ki se bo začel že ob 9. uri dopoldne, in tekme, ki se bo začela ob 14. uri, bodo lahko na svoj račun prišli tudi ljubitelji dobrot na žaru in domače vinske kapljice.

„Režejo“ tudi v Posavju

Brežice: preložili bodo 11 do 16 naložb – Krško: preverjanje Sigmata – Sevnica: skladišča še ne bo

Težak gospodarski položaj se bo odrazil tudi pri „rezanju“ nekaterih naložb v Posavju. Revna regija, če ne računamo zagona Krškega (kar gre na račun gradnje atomske), bo temtatem ponovno prizadeta.

Od skupno 30 naložb v brežiški občini ne bodo povsem ustavili nobene, čeprav jih bodo kar 11 od 16, ki so jih načrtovali za letošnje, preložili za pozneje. Od vseh brežiških naložb jih je devet takih s predračunsko vrednostjo dobrih 65 milijonov dinarjev, kar ni veliko. Vrednost preloženih naložb znaša 643 milijonov dinarjev. Pred polletjem so se v brežiški občini lotili še dveh naložb iz t. i. referendumskega programa: osnovne šole Globoko in mrliske vežice v Brežicah. Zadnji hip, tako da jih bodo še spravili pod streho.

V krški občini znaša vrednost sedanjih naložb brez jedrske elektrarne 2,9 milijarde dinarjev (novih, kajpak). Do dokončanja jim manjka 80 milijonov, zato je razumljivo, da ne bodo ustavili prav nobene investicije. V preverjanje bodo dali le naložbo brestaniškega Sigmata. Okrnjena tudi ne bo gradnja prepotrebne čistilne naprave pri tovarni papirja in celuloze, saj se sicer vse skupaj utegne maščevati jedrski pri hladilnih sitih. Dokončali bodo tudi

osnovno šolo v Podbočju in kostanjeviško zdravstveno postajo. Zaradi prednostne naložbe v kmetijstvu ne bo vprašljiva gradnja prašičje farne in občinskih blagovnih rezerv.

Sevniška občina ima v „ognju“ 18 naložb, ki veljajo skupaj 293 milijonov dinarjev. Kar enajst od njih je pravzaprav že končanih. Letos so na novo zastavili pet naložb v vrednosti 62 milijonov dinarjev. Mercatorjevo skladišče so preložili, ravno tako tudi večnamensko dvorano v Sevnici. Med slovenskimi občinami je sevniška občina po naložbenih dinarjih izredno skromna, saj pomenijo v družbenem proizvodni občine naložbe le borih 23 odstotkov.

A. Z.

TEHNIČNI PREVZEM USPEL

Konec minulega tedna je bil opravljen tehnični prevzem nove tovarne stilskega sedežnega pohištva sevniškega Stillea na Kladju pri Blanci. To je prva prava tovarna na območju te manj razvite krajevne skupnosti. Gradbeno dela je opravil IP Beton tozid Sevnica.

PREDNOST PROIZVODNIM DELAVCEM

V sevniški Kopitarni, najstarejši tovarni v mestu ob Savi, začnejo 10. avgusta javno razpravo o novih aktih za nagrajevanje po delu. Z njimi se bodo vsekakor ubadali vse tja do konca leta. Na kratko: v teh dokumentih je hvalevredno to, da naj bi bilo po novem proizvodno delo precej bolj vrednoteno. Tako se bo, če bodo tak sistem nagrajevanja sprejeli, prav lahko primerilo, da bo kdo v pisarni zaslužil precej manj kot priden delavec za strojem v proizvodnji.

GLOBOK REZ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Bolnišnica ne bo začela z gradnjo sicer zelo potrebne pralnice in SDK ne bo gradila poslovne stavbe. Skupaj je za več kot milijardo odloženih gradenj, vendar so bile vse šele v pripravljalni fazi in niti ena še ni bila prijavljena pri SDK.

V občini Trebnje so imeli 30. junija letos za 641 milijonov dinarjev začetih investicij, od teh je bilo 7 objektov za 255 milijonov dinarjev v poizkusnem obratovanju. Trebanjci so začasno odložili za 6 milijonov novih investicij, pri katerih sta glavni Novolesova in pa gradnja večnamenske stavbe v Velikem Gabru. Vse ostale investicije v teku bodo dokončali.

Črnomaljši so ob polletju izkazovali za 714 milijonov dinarjev investicijskih naložb, sklenili pa so začasno odstopiti od nameravane gradnje livarne v Beltu, ki naj bi veljala 360 milijonov in za 6 milijonov so še skrčili gradnjo poslovno stanovanjske stavbe v Semicu. Od planiranih investicij v letošnjem letu, ki pa so tudi še vse neprijavljene pri SDK, odlagajo nad 80-milijonsko investicijo v komunali in za 688 milijonov dinarjev raznih gradenj v industriji.

Metlika izkazuje letos v investicijski dejavnosti precejšnjo skromnost, saj je bilo ob koncu prvega polletja vsega skupaj za 73 milijonov dinarjev naložb, od tega pa je večina že dokončanih ali tik pred uporabo. Metličani imajo v gradnji samo še za 5,6 milijonov dinarjev objektov, te pa bodo skušali čimprej dograditi. V nasprotju z drugimi Metlika tudi za letošnje predvidene investicije ne odлага, pač pa meni, da jih gre spraviti v življenje. Gre za 7 investicij v vrednosti 137 milijonov dinarjev. Precejšen delež pri novih investicijah ima Beti, kjer nameravajo zamenjati dotrajano strojno opremo, 5 objektov bo začela graditi KZ Metlika, Novoles bo gradil proizvodno skladiščne prostore, Viator planira začetek gradnje kampa „Breza“, tudi TGP bo začel s pripravljalnimi deli za novogradnjo, všteta je Kometova investicija in pa gradnja prizidka pri Domu počitka.

Morda še podatek o gradnjah na področju negospodarstva. V vseh štirih dolenjskih občinah gradi 30 investitorjev 48 objektov (največ šol, vrtcev) s predračunsko vrednostjo 1 milijarda dinarjev. Zanimivo je, da so tovrstne investicije stekle z veliko večjo udeležbo lastnih sredstev kot pa naložbe v gospodarstvu. Investicije v negospodarstvu imajo povprečno 60 odstotkov lastnih sredstev in še lep delež samoprispeljka, ostalo pa so krediti. Največja in najzahtevnejša gradnja na področju negospodarstva je na Dolenjskem center za usmerjeno izobraževanje v Novem mestu. Prvotni projekt so skrčili, tako da bo letos dograjena le prva eta centra. Doslej je prijavljenih za 75 milijonov dinarjev prekoračitev planiranih stroškov za ta center in tudi glede na to so morali obširno zastavljeni projekt prikrčiti.

RIA BAČER

Andrej Lapanje preskočil 207 cm

Dobri rezultati na atletskem tekmovanju v Novem mestu – Tudi neatleti

Andrej Lapanje je na atletskem tekmovanju, ki je bilo 29. julija v Novem mestu, preskočil 207 cm in še za 2 cm izboljšal dolenjski rekord v skoku v višini in dosegel letošnji najboljši rezultat pri mlajših mladincih v Jugoslaviji.

Višina je bila daleč najboljša disciplina, saj so prvič v zgodovini novomeške atletike kar trije tekmovalci naskakovali 2 m. Florjanc in Suštar sta namreč preskočila 195 cm. Odlíčen je bil tudi pionir Ivanović s 175 cm.

V metu diska za člane je Okleščen zmagal z zelo dobrim rezultatom 52,16 m. Princ pa je mladinski disk vrzel 48,68 m. Kranjčič je imel kontrolno tekmovanje in je v troskoku (s polovičnim zaletom) skočil 14,47 m, zmagal pa je še na 300 m (38,1 s) in v višini dosegel osebni rekord 180 cm. V teku na 2000 m je z veliko prednostjo zmagal Rafko Kapš (5:49,4), v kopju Lapanje (51,52 m) in pri pionirjih Jurekovič s 46,90 m.

Razveseljeno je, da je na tekmovanju nastopilo tudi nekaj neatletov in doseglo rezultate, s katerimi so lahko zadovoljni.

J. P.

Renault 4 GTL kljub manjši porabi goriva še močnejši in udobnejši!

Najpopularnejše francosko vozilo je preizkušeno na cestah sveta in s številnimi prednostmi osvaja tudi naše tržišče.

RENAULT 4 GTL je predvsem gospodarno, praktično in zanesljivo vozilo. Avtomobil oblikovan za danes in jutri.

Avtomobil, čigar udobje bo zadovoljilo tudi vaše želje.

RENAULT 4 GTL!

- Močnejši in bolj dinamičen motor s 1108 cm³ (1,108 l)
- minimalna poraba goriva – 4,8 l/80 km/h
- velik prtljažni prostor – 1185 dm³ (1185 l)
- Udoben – izpopolnjena neodvisna obesa in amortizerji ter obogatena oprema
- design za danes in jutri

VOZITE SE GOSPODARNO, UDOBNO IN ZANESLJIVO!

Renault 4 GTL - »mali velikan«

INDUSTRIJA MOTORNH VOZIL
NOVO MESTO

RENAULT

RENAULT 4 TLS ZA 60.000 DIN GOTOVINE

in 18 mesečnih obrokov po 4.994,45 din.

Pri vplačilu z dinarji deviznega porekla 19 % ceneje!

VSE INFORMACIJE V:
POSLOVALNICA IMV
NOVO MESTO, ZAGREBSKA 10, TEL. (068) 21-770, 22-927
IN OSTALI PRODAJNI MREŽI:

avtotehna

LJUBLJANA, TITOVA C. 36,
TELEFON: (061) 317-044

avtomerkur

TOZD CELJE, CELJE, MIKLOŠIČEVA 5,
TELEFON: (063) 24-200

DOBAVA TAKOJ!

Slabi filmi vlečejo

Ljubitelji kakovostnega filma v Novem mestu nikakor ne morejo biti zadovoljni, še posebno ne v poletnih mesecih, ko je spored poln lahkotnejših filmov, kot producenti radi imenujejo primitivne erotične in kung-fu filme. Zelo zgovoren je pregled statistike dveh novomeških kinematografov. V letu 1980 so v kinu Krka zavrtili 147 filmov, ki si jih je skupno ogledalo 80.000 gledalcev. Ob pregledu vrstni najdemo na prvem mestu erotične filme. V prvih šestih mesecih letošnjega leta se je v kinodvorani Doma JLA zvrstilo 64 filmov, prodali pa so več kot 35.000 vstopnic. Med petimi najbolj gledanimi filmi lahko določene umetniške kvalitete pripišemo le filmu „Kramer proti Kramerju“, naslovi ostalih štirih pa govori o sami zase: „Sylvia“ (2000 gledalcev), „Erotika na delovnem mestu“ (1600), „Resnične zgodbe“ (1400), „Zbogom, Bruce Lee“ (1200).

Kaj pa o filmskem programu menijo obiskovalci:

VANČO ALASOV: „Vojaki gremo v kino skoraj vsako soboto, saj nam je to edino razvedrilo. Film ‚Desetica‘ je gledalo pol

kasarne, čeprav nima nobenih umetniških kvalit. Prišli smo pač zaradi Bo Derek. Poleti je potreben lahkoten program, to pa ne pomeni, da morajo biti filmi slabi. Pogrešam novejši filme s Festa.“

OSKAR SAVARIN: „V kino hodim kar pogosto. Privlačijo me tako komični, kot resni filmi, oboji pa morajo biti kvalitetni. Zato mi tak poletni program ni všeč. Med filmi, ki sem jih gledal v zadnjem času, bi omenil ameriški film Konvoj.“

JOŽE GOLOB: „Novomeški filmski program je tipičen za majhno mesto. Dobrih filmov je malo, pa še ti pridejo s precejšnjo zamudo. Ni tistih filmov, ki bi ljudi privabili v kino s svojo umetniško vrednostjo. Vseeno se mi zdi, da kino Krka posveča izbiri filmov večjo skrb, medtem ko so filmi v Domu JLA bolj ali manj komercialni.“

Očitno je torej, da gledalec še ne oblikuje filmskega programa. Prej obratno, saj si je drugače težko razložiti navedene številke. Ali pa so morda to res filmi, ki si jih želimo?

STOJAN PELKO

Inšpekcija nima dopusta

Uživamo oporečen sladolead in pitno vodo — Kopalne vode boljše — Še vedno precej gradenj na črno

V poletni vročini, ki je v zadnjih dneh še posebno pokazala svoje „zobe“, se gredo ljudje radi ohladiti v bazene, pojedjo precej sladoleada, hrana se zaradi vročine hitreje kvari, itd. Na vsišku je tudi gradbena sezona. Zaradi vsega tega imajo inšpektorji medobčinskih inšpeksijskih služb Novo mesto poleg drugega rednega dela še več nalog. Čemu posvečajo sedaj največ pozornosti, je povedal načelnik uprave medobčinskih inšpeksijskih služb Zvone Bečaj.

„Naše delo kljub dopustom normalno teče. So pa nekatere stvari, ki so sedaj res še posebno

Kaj ugotavljate ob pregledu bazenskih vod, sladoleada? So razmere boljše kot lani?

„Tudi letos smo pri vseh prodajalcih sladoleada vzeli in pregledali vzorce (ponekod tudi večkrat) in moram reči, da je stanje porazno, nič boljše kot lani. Večina sladoleadov je namreč oporečnih. Vidno boljše pa je letos stanje kopalnih vod v bazenih, saj so vse primerne za kopanje. Pregledali smo tudi vsa zajetja pitne vode, kjer pa so rezultati prav tako porazni. Uporabljamo vodo, ki večinoma ni najbolj primerna. Težave so predvsem z manjšimi krajevnimi zajetji, ki so brez upravljalca. Še naprej nadziramo opremo in prodajo kruha, ki ne sme topel v prodajo, kar pa se še dogaja. Pekarna se zgovarja, da nima primernih naprav za hlajenje, poleg tega pa so občani tako razvajeni, da v trgovini zahtevajo topel kruh. Tržna inšpekcija vsak dan kontrolira tudi prodajo sadja in zelenjave na tržnici. Žal vedno kaj najdejo. Največkrat gre za nepravilno oblikovanje cen, medtem ko se je stanje na tržnici v sanitarnem pogledu precej izboljšalo.“

Ali je črni gradenj še vedno veliko?

„Ugotavljamo, da se kljub vse dražjemu gradbenemu materialu še vedno zelo veliko gradi in tudi število črnih gradenj ne upada. Ker smo ugotavljali precej pomanjkljivosti že pri projektivni dokumentaciji tudi s strani požarnih predpisov, smo sklicali posvet z urbanisti in izdelovalci projektne dokumentacije in jih opozorili na najpogostejše pomanjkljivosti. Moram reči, da so razmere že boljše. Vso skrb pa bomo v prihodnje posvetili varstvu okolja, saj je Dolenjska zelo zasmetena, polna „črnih“ odlagališč. Pri tem bomo skušali aktivirati komisije za varstvo okolja v krajevnih skupnostih.“

Imate veliko pritožb?

„Ljudje se res vse več oglašajo s pritožbami, po telefonu in osebno. Očitno prodira mnenje, da inšpeksijske službe niso nujno zlo, ampak so potrebne in koristne. Največ je pritožb zaradi cen, poletja pa tudi zaradi slabe ali pokvarjene hrane, itd. V večini primerov so te pritožbe tudi upravičene.“

Zvone Bečaj: „Ljudje se vse več oglašajo s pritožbami, kar inšpektorjem zelo pomaga pri odkrivanju in odpravljanju nepravilnosti...“

aktualne. Tako so inšpektorji spremljali potek žetve. Ugotovljeno je bilo, da mnogi zasebni kombajnisti nimajo obrtnih dovoljenj, brez česar ne gre, poleg tega so slabo usposobljeni za delo, ne poskrbijo dovolj za varno delo, itd. Tržna in kmetijska inšpekcija spremljata sedaj tudi odkup pšenice oz. ugotavljata, če kmetje kooperanti žito res oddajajo kmetijskim združenjem. Zaenkrat večjih nepravilnosti niso zasledili. Vsak teden tudi pregledujemo brigadirska naselja na mladinskih delovnih akcijah, higiensko-sanitarne pogoje, shrambo in pripravo živil, v zadnjem času pa tudi s strani požarne, elektroenergetske in inšpekcije dela, da bi bili izpolnjeni vsi pogoji za varno življenje in delo brigadirjev. Ker ugotavljamo nekatere pomanjkljivosti, se bomo prihodnje leto vključili že v pripravo naselij, da nepravilnosti ne bi bilo.“

52 BRIGADIRJEV V VOJVODINO — V soboto, 1. avgusta zvečer je odšla na pot v Vojvodino nova skupina novomeških brigadirjev, ki se bodo, združeni v brigadi Marjana Kozine udeležili zvezne mladinske delovne akcije Partizanski put. Dvainpetdeset mladincev pod vodstvom komandanta brigade Franca Košaka bo pod Fruško goro ostalo vse do konca avgusta. Pokrovitelj brigade je novomeško gradbeno podjetje Pionir. (Foto: Stojan Pelko)

Brez dodatnih sredstev ne gre

Za denarne pomoči mora skupnost socialnega skrbstva zagotoviti še 2,17 milijona — Tudi sredstva za delavnice pod posebnimi pogoji ne smejo biti vprašljive

Soglasna podpora, ki so jo dali delegati novomeške skupnosti socialnega skrbstva predlogu za uporabo lanskoletnih presežkov in še dodatnih sredstev za zagotavljanje socialne varnosti delavcev in občanov, dokazuje, da se zavedamo težkega položaja, v katerem se je zaradi padanja realnih osebnih dohodkov znašlo precej družin. Prevladalo je mnenje, da se je z združenim delom moč začeti dogovarjati o porabi teh sredstev.

Skupnost socialnega skrbstva je že v aprilu izvedla valorizacijo družbenih denarnih pomoči (stalnih, enkratnih in začasnih), vendar brez dodatnih sredstev celotnega programa ne bi mogla uresničiti. Poleg tega se je precej povečalo število prosilcev za začasne, in enkratne družbene pomoči, predvsem iz družin z več otroki, ki jih je visoko zvišanje življenjskih stroškov še posebno prizadelo. Še več novih prosilcev pa bo verjetno v jesenskem in zimskem času. Za uresničitev programa denarnih pomoči mora skupnost zagotoviti še 2,17 milijona dinarjev. Od tega naj bi porabili 1,56 milijona lanskoletnih presežkov in zagotovili dodatnih 611.000 dinarjev.

Delegati so razpravljali tudi o uresničevanju drugih nalog iz letošnjega programa skupnosti v prvem polletju. Skupnost je poslovala v skladu s sprejetim finančnim načrtom, vendar pa so bili doseženi prihodki za skoraj 1,8 milijona manjši od načrtovanih, ker so se sredstva zbirala po napačno objavljeni stopnji 0,84 namesto 0,94. Tako je morala skupnost za sprotno kritje potreb celotno premostiti veni kredit, kar pa bo poravnava la

li ponovno 10-odstotno zvišanje oskrbnin.

Skupnost pa se je znašla v dodatnih težavah, saj naj bi pomagala pri obveznem zbiranju sredstev za pospeševanje izvoza, kar sprva ni bilo predvideno. Ker bi bila s tem ogrožena izvedba letošnjega že tako skrajno racionalnega programa, še posebno začetek dela delavnic pod posebnimi pogoji za duševno prizadete, ki jih že urejajo v domu starejših občanov, so delegati sprejeli sklep, da se zboru združenega dela predlaga, naj bi poiskali drugačno rešitev.

Borci niso pozabljeni

Temeljne oblike družbene pomoči borcem in njihovim družinam so priznavalne in druge denarne pomoči

Skrb za socialno in ekonomsko varnost borcev, vojaških invalidov in družin padlih ali umrlih borcev NOB predstavlja tudi v novomeški občini velik del družbenih prizadevanj. Zagotavljajo jo mnogi zvezni, republiški in občinski predpisi, v zadnjem času pa je čutiti prizadevanja za podružbljanje skrbi za socialno varnost vseh teh ljudi.

Temeljno obliko družbene pomoči borcem ali njihovim družinam predstavljajo priznavalne (stalne in enkratne). V preteklem letu je v novomeški občini dobivalo stalne priznavalne 192 upravičencev. Najvišja priznavalna je znašala 3.700, najnižja pa 800 dinarjev. V letu 1980 je 75 borcev dobilo tudi enkratno družbeno pomoč, zdravstveno varstvo iz priznavaln pa uživa 16 upravičencev. Varstveni dodatek je glede na višino starostne pokojnine oz. dohodek prejemalo tudi 83 kmetov borcev. Z letošnjim letom je tudi odločanje o pravici in višini varstvenega dodatka prešlo na skupnost socialnega skrbstva, o zahtevkah pa odloča koordinacijski odbor za vprašanja borcev NOV.

Po podatkih za konec preteklega leta imamo v občini 328 osebnih in 333 družinskih invalidov. Med njihove najpomembnejše pravice spada zdravstveno varstvo, invalidnina, dodatek za potrebo in ortopedski dodatek. Tovrstno zdravstveno varstvo uživa v naši občini 141 upravičencev, 136 invalidov pa je lani izrabilo pravico zdravljenja v zdravil

liščih. Invalidski podatek je odvisen od dohodkov invalida in njegove družine; v preteklem letu ga je prejelo 172 upravičencev (za to je bilo porabljenih skoraj 7,4 milijona dinarjev). Posebna družbena skrb je posvečena civilnim vojnim invalidom in to varstvo je uživalo 95 upravičencev.

O priznavalnih odloča komisija za zadeve borcev NOV pri občinski skupščini, ki rešuje predvsem problematiko borcev, ki so socialno ogroženi, oz. tisti, ki jih ne zajema zakon o starostnem zavarovanju kmetov. Njena skrb je tudi stalno spremljanje finančnega stanja borcev, ki so v domu starejših občanov, in pomoč, če je to potrebno. Ob raznih praznikih pa tem borcem dajo tudi enkratno denarno pomoč.

Novomeška kronika

CENEJŠA TUDI OBLAČILA — Ze v soboto so pričeli z razprodajo letne konfekcije v Novotekovski trgovini. Letne hlače, krila, srajce, bluze in puloverji s kratkimi rokavi so do 40 odstotkov cenejši, razprodajajo pa tudi nekaj metrskega blaga. Ze prvi dan razprodaje so prodali veliko cenejših oblačil. Novoteksku bodo sredi meseca sledile tudi druge trgovine s konfekcijo.

Nekaj avtomobilistov spusti naprej, potem se pa le oglasi. In kaj zve? Naj ne sitnari, saj bo tankal le za 5 „jurjev“, medtem ko drugi za „50“.

ŠE KAR ŽIVAHNO — Novomeška tržnica še naprej vabi s solidno ponudbo različnega sadja in zelenjave, pa tudi cene ne doživljajo pretresljivih skokov. Tako breskve, jabolka, slive, grozdje, itd. kar držijo ceno, paradižniku pa je cena spet poskočila od 15 na 25 dinarjev. Na izbiro je precej stročjega fižola, kumar, paprike, zgodnjega zelja, solate, itd., dobiti pa se da tudi domačo smetano.

TELEFONI SE KAR NEMI — Medtem ko so telefoni v novomeškem središču pretekli ponedeljek po skoraj enotodenskem molku zapeli z novo močjo, so teden dni kasneje utihnil pri mnogih naročnikih na desnem bregu Krke. Ljudje se razburjajo in to povsem upravičeno. Da novih kablov brez prekinitve ni možno napejati, bi verjetno še razumeli, a kaj ko je treba kakršnokoli pojasnilo od pošnih delavcev naravnost izveči. Niso telefonski naročniki vredni pravočasnega in točnega obvestila? Če kličeš številko za telefonske motnje, so sicer prijazni, dosti se pa ne da zvedeti, najmanj kaj točnega, kdaj bodo spet zveze. To da je stvar Tegradovih delavcev.

KUPEC NI ENAK KUPCU? — Zivemu človeku se pa res vse primeri — bi lahko rekli ob tistem, kar se je zgodilo pred nekaj dnevi na bencinski črpalki na Cesti herojev. Mopedist čaka v vrsti, da bi mu napolnil žnjega konjička in ko je na vrsti, ga „črpalkar“ mirno preze.

Ena gospa je rekla, da več let na sestankih ljudje glasno zahtevajo vrtec v popoldanskem času, ko pa so zbirali prijave, je bilo v vsem mestu samo 11 interesentov...

Gostinske blagajne manj polne

Visoke cene razredčile vrste turistov in drugih gostov v obeh novomeških hotelih — Manj tujcev — Goste skušajo pridobiti z boljšo in raznovrstnejšo ponudbo

Gostinske storitve so se podražile in število gostov se zmanjšuje, prav tako tudi njihova potrošnja. Čeravno je gostinstvo obremenjeno z davki in večjimi stroški, so cene še razmeroma nizke. Tako se morajo gostinci odreči večjega prihodka, sicer bi bile cene nesprejemljive za potrošnika. In kako poslujeta hotela v Novem mestu?

Hotel Kandija je v prvih letošnjih mesecih 100-odstotno izpolnil svoj finančni plan, kljub temu pa občutljivo padec prometa. Tudi 41-odstotna zasedba hotela pomeni skromnejši obisk. Težave IMV se odražajo na omejenem obisku reprezentančnih gostov, skupin poslovnih mož, tujih partnerjev in kupcev, ki so včasih množično potovali v tovarno in prespali v Kandiji. Letos prevladujejo prehodni gostje, v primerjavi z lanskim letom pa je več domačih gostov. Čas bivanja v hotelu je krajši. Tujim gostom ta hotel ni poznan in načrtujejo, da bodo ob cesti postavili reklamne table. Sicer pa tujci manj tržijo. Težko je najti goste, ki bi se ustavili dlje časa in ogledali mestne zanimivosti.

Marjan Slak, direktor kandijskega hotela je povedal: „Pred dvema letoma smo obnovili in razširili hotelske kapacitete v skladu s potrebami mesta. Dogradili smo ribarnico, okrepčevalnico in organizirali različne akcije, s katerimi želimo popularizirati hrano. Na teden prekmurske kuhinje, ribjih jedi, gobarski teden, ipd. povabimo strokovnjake s teh področij in kuharji se ob pripravljajanju hrane veliko naučijo. Ti dnevi so za nas kar uspešni, tudi gostje so pri nas zadovoljni. Včasih se pritožujejo, da niso dovolj hitro postreženi.“

V hotelu Metropol so letos dosegli 75-odstotno zasedbo in finančni plan so uresnili 99-odstotno. Skrbijo za propagando in pošiljajo svoje prospekte v tujino, našim in tujim agencijam. Toda letos je manj skupin učencev, študentov, tudi reprezentance. „Gostinci v Metropolu posvečamo več pozornosti postrežbi

gosta, pripravljanju hrane, skrbimo za čistočo. Poleti imamo na Loki glasbo, čolne, savno, kozmetični saloon, kegljišče in rekreacijske prostore. Več gostov privabimo še z akcijami, kot so „Slanikova pojedina“, „Novomeški večeri“, „Noč na Krki“, „Ribiški piknik“. Na teh prireditvah ne gre le za veselilo, želimo sodelovati s kulturniki,“ je povedal Rudi Pintar, direktor hotela Metropol v Novem mestu. Želja in perspektiva obeh gostinskih podjetij je, da bi zaposlili kvalificiran kader in privabili čimveč gostov s kvalitetnimi storitvami.

VIDA PLUT

VRTNARIJA NARED DO JEŠENI — Nova vrtnarija z vsemi potrebnimi prostori in proizvodnimi površinami, ki raste ob Težki vodi v Novem mestu, bo izgotovljena do novomeškega občinskega praznika. Na stavbi so potrebna le še notranja ureditvena dela in postavitev opreme, rastlinjak pa bo zasteklen prihodnji teden. Urejšajo tudi plastinjake in grede za pripravo lončnic ter okrasnega cvetja. Sredstva za dokončanje in popolno preselitve iz stare vrtnarije na Cesti herojev kolektiv ima, manjšo zamudo pa je zakrivilo slabo vreme.

V SOBOTO RIBIŠKI PIKNIK

Prijubljeno novomeško gostišče Loka pripravlja v soboto ribiški piknik, kar je v teh pasjih in pustih dneh priletna osvežitev. Prireditelj, ki bi morala biti že ob koncu junija, a je bila zaradi slabega vremena prestavljena, bodo popestrili Fantje iz vseh vetrov, sobotni jedilnik pa bo sestavljen iz večine sladkovodnih rib, ki jih premore Krka.

OBISK NA KRASU

V četrtek, 30. julija, so predstavniki novomeške občinske skupščine, družbenopolitičnih organizacij in pokrovitelja bršljinjske Iskre obiskali mladinsko delovno brigado Baza 20, ki dela na akciji Kras 81. Mladi brigadirji iz Novega mesta dosegajo pri svojem delu izredno lepe uspehe, goste pa so sprejeli zelo priščno in jim pripravili tudi krajši kulturni program.

sestavljena organizacija združenega dela
za dejavnost kmetijstva, industrije, trgovine,
gostinstva in storitev,
n. sub. o., Ljubljana

Delavski svet TOZD Gradišče Trebnje po sklepu z dne 29. 7. 1981 na osnovi 108. člena statuta temeljne organizacije in 170. člena zakona o združenem delu

RAZPISUJE
dela in naloge

1. VODJE KOMERCIALNE SLUŽBE
2. RAČUNOVODJE

Kandidati morajo poleg z zakonom oziroma družbenim dogovorom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- srednja ali visokošolska izobrazba ekonomske ali komercialne smeri (1), srednja ali visokošolska izobrazba ekonomske smeri (2),
- 3 oziroma 5 let delovnih izkušenj na ustreznih delih in nalogah,
- imeti morajo ustrezne družbenopolitične in moralno-politične kvalitete,
- imeti morajo ustrezne organizacijske sposobnosti.

Naloge razpisujemo za 4-letno mandatno obdobje in je po izteku mandata na ta dela oziroma naloge kandidat lahko ponovno imenovan.

Kandidati naj pošljejo pismene prijave z dokumenti o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa v zaprti kuverti z oznako „za razpisno komisijo“ na naslov MERCATOR ROŽNIK, n. sub. o., TOZD GRADIŠČE n. sub. o., Trebnje, Golijev trg 11.

O izidu razpisa bomo prijavljene kandidate obvestili najpozneje v roku 30 dni po zaključku razpisa.

emona globtour
novo mesto

Sejemski program Globtour
jesen 1981

RIED

Mednarodni kmetijski sejem, 2. dni, avtobus, odhod 31. avgusta

PARIZ

Mednarodni sejem usnjarstva, Damska konfekcija (Salon in boutique), Salon otroških oblačil, SISEL - mednarodni salon oblačil za šport in prosti čas, 4 dni, letalo, odhod iz Ljubljane 4. septembra, in 3 dni, letalo, odhod iz Zagreba 7. septembra

SICOB - PARIZ

Mednarodni sejem obdelave podatkov in telekomunikacij v pisarništvu, organizacija in tehnika, 3 dni, letalo, odhod iz Zagreba 23. septembra

A + A DUESSELDORF

Mednarodni sejem varstva pri delu in medicine dela, 4 dni, letalo, odhod iz Zagreba 5. oktobra

MODEWOCHE - MUENCHEN

Mednarodni sejem mode, 3 dni, avtobus, odhod 5. oktobra

PRODUCTRONICA - MUENCHEN

Mednarodni sejem elektronske industrije, 3 dni, avtobus, odhod 10. novembra

ANUGA '81 - KOELN

Svetovni sejem prehrane, 4 dni, letalo, odhod iz Ljubljane 12. oktobra in iz Zagreba 9. oktobra

SECURITY - UTRECHT

Mednarodni sejem varnostnih naprav, 3 dni, letalo, odhod iz Zagreba 12. oktobra

BAUTEC - BERLIN (Zahodni)

Obnova starih gradenj, novogradnje, urbanizem 4, dni, letalo, odhod 30. oktobra

IGAF - MUENCHEN

Mednarodni strokovni sejem za hotelirstvo in gostinstvo, 3 dni, avtobus, odhod 23. septembra

ORGANIZIRAMO IZLETE ZA ZAKLJUČENE SKUPINE PO DOMOVINI IN TUJINI! INFORMACIJE IN PRIJAVE:

GLOBTOUR NOVO MESTO, Cesta komandanta Stanega 19, telefon (068) 25-125 in 25-789

576/30-81

TRGOVSKO PODJETJE NAMA
LJUBLJANA
TOZD VELEBLAGOVNICA KOČEVJE

objavlja
prosta dela in naloge

SNAŽILKE

Delo se združuje za nedoločen čas.

Pogoji: nedokončana osemletka, poskusno delo traja 1 mesec.

Kandidati naj oddajo vloge v 15 dneh po objavi na naslov: TOZD veleblag. NAMA Kočevje. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po sprejetju sklepa.

607/32-81

Komisija za delovna razmerja DO LESNINA TOZD LI „SOPOTA“ Radeče

razpisuje prosta dela in naloge:

1. TEHNIČNO VODENJE PROIZVODNJE

- Pogoji:
- končana višja šola lesne smeri
  - 3-5 let delovnih izkušenj
  - delo se razpisuje za nedoločen čas
  - poskusno delo traja tri mesece

2. ADMINISTRATIVNA OPRAVILA NA OBRA-TU ŽAGA

- Pogoji:
- končana srednja ekonomska šola
  - eno leto delovnih izkušenj
  - delo se razpisuje za nedoločen čas
  - poizkusno delo traja dva meseca

3. VOZNIK VILIČARJA

- Pogoji:
- opravljen tečaj za viličarista
  - delo se razpisuje za nedoločen čas
  - odslužen vojaški rok
  - poskusno delo traja dva meseca

4. OPRAVLJANJE ČUVAJSKE SLUŽBE IN SU-ŠENJE LESA

- Pogoji:
- KV oz. opravljen izpit za delo z nizkotlačnimi kotli
  - delo se razpisuje za nedoločen čas
  - odslužen vojaški rok
  - poskusno delo traja dva meseca

5. OPRAVLJANJE DEL NA STROJIH V PROIZVODNJI

- Pogoji:
- KV mizar
  - PKV in VK delavec
  - 1-2 let delovnih izkušenj
  - delo se razpisuje za nedoločen čas
  - poskusno delo traja dva meseca

Pod 1. je zagotovljeno družinsko stanovanje.

Prijave naj kandidati pošljejo v kadrovsko-spolni sektor TOZD „SOPOTA“ Radeče, Pot na jez 12, v 15 dneh po objavi razpisa, kjer dobijo tudi vsa nadaljnja pojasnila. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju ponudb.

592/32-81

NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO - v usta-navljanju, 68270 Krško,

objavlja prosta dela in naloge v službi vzdrževanja obratovanja elektrarne:

- 1. VODJA DEL NA STABILNIH VN NAPRAVAH**
- 2. ELEKTROMECHANIK ZA DG IN POMOŽNE NAPRAVE**
- 3. ELEKTROMECHANIK ZA NN MOTOR**
- 4. IZMENSKI ELEKTRIČAR**

- Pogoji:
- pod 1.:
- dokončana višja šola - elektro smer, jaki tok
  - 24 mesecev ustreznih delovnih izkušenj
  - pasivno znanje angleškega jezika
  - poskusno delo 3 mesece

- pod 2.:
- KV elektromehanic
  - 12 mesecev ustreznih delovnih izkušenj
  - poskusno delo 3 mesece

- pod 3.:
- KV elektromehanic
  - 12 mesecev ustreznih delovnih izkušenj
  - poskusno delo 3 mesece

- pod 4.:
- VKV električar
  - 15 mesecev ustreznih delovnih izkušenj
  - poskusno delo 3 mesece

Kandidati naj pošljejo svoje vloge v 15 dneh po dnevu objave. Odgovore bodo prejeli v 30 dneh po izteku prijavnega roka.

593/32-81

VODNOGOSPODARSKO PODJETJE NOVO MESTO

Objavlja
prosta dela in naloge:

- 1. DVEH KV ZIDARJEV,**
- 2. DVEH KV TESARJEV**
- 3. VEČ GRADBENIH DELAVCEV.**

Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas, s 30-dnevnim poskusnim delom.

Za delavce je organiziran vsakodnevni prevoz na delo z območja Novega mesta, Trebnjega, Sevnice, Brežic, Krškega, Šentjerneja, Šmarjete, itd.

Kandidati naj vložijo pisne prijave v 15 dneh po objavi na naslov:

VODNOGOSPODARSKO PODJETJE, NOVO MESTO, Trdinova 23.

596/32-81

novomontaža

NOVO MESTO
TOZD Strojne instalacije, o. sol. o.

razpisuje po sklepu delavskega sveta TOZD z dne 27/7 - 1981

JAVNO LICITACIJO

za prodajo tovornega avtomobila TAM 5000, v voznem stanju, leto proizvodnje 1973. Izklicna cena 100.000,00 din. Licitacija bo dne 14/8-1981 ob 7,00 uri na dvorišču TOZD na Mali Cikavi 25. Interesenti morajo pred licitacijo položiti 10-odstotno kavcijo. V izklicni ceni ni vračunan prometni davek. Ogled tovornega vozila je mogoč dne 10/8-1981 v času od 7,00 do 12,00 ure na dvorišču NOVOMONTAŽE, Mala Cikava 25.

606/32-81

DELAVSKI DOM
EDVARD KARDELJ KRŠKO

PONOVRNO OBJAVLJA
PROSTA DELA IN NALOGE

RAČUNOVODJE

za opravljanje računovodskih del (za nedoločen čas, s polnim delovnim časom). Zahtevamo končano 4-letno srednjo šolo ekonomske smeri in najmanj 2 leti delovnih izkušenj.

Pisne vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: DELAVSKI DOM EDVARD KARDELJ KRŠKO, Trg Matije Gubca 2.

Vse kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po končanem zbiranju ponudb.

597/32-81

DO „GOK“ Črnomelj
TOZD OBRT

RAZPISUJE

JAVNO LICITACIJO

ZA ODPRODAJO:
TOVORNI AVTO IMV, TIP 1600 R, LETNIK 1976, DOVOLJENA NOSILNOST 1000 kg

Javna licitacija bo dne 12. 8. 1981 ob 10, uri na sedežu TOZD OBRT na Belokranjski cesti.

Izklicna cena znaša 49.662.- din. Interesenti morajo položiti pred licitacijo 10 % varščino.

598/32-81

„DS NOVOLES - TOZD BLAGOVNI PROMET, NOVO MESTO,

dopolnjuje razpis za delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ki je bil objavljen v št. 31 z dne 30. 7. 1981, še z naslednjim pogojem, ki je pomotoma izpadel:

Za naloge pod št. 2., 3., 5., 6., 7., 8., 10. in 11., se dopolni pogoj pod a), ali z delom pridobljene delovne zmožnosti.“

604/32-81

„NOVOLES“ Lesni kombinat
Novo mesto - Straža, n. sol. o.

K sodelovanju vabimo več delavcev za opravljanje različnih del v proizvodnji. Zaželeno je, da imajo kandidati končano osnovno šolo, z delom pridobljene delovne izkušnje in odslužen vojaški rok. Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s 45-dnevnim poskusnim delom. Delo poteka po vnaprej določenem razporedu v dveh izmenah.

Vsem delavcem zagotavljamo topli obrok in avtobusni prevoz na relacijah:

- Straža - Dvor - Prevole,
- Straža - Ajdovec,
- Straža - Poljane - Soteska,
- Straža - Laze - Sušice - Dolenjske Toplice,
- Straža - Prečna in
- Straža - Novo mesto.

Interesenti naj oddajo svoje prijave ali pa se osebno oglašijo v kadrovske socialni službi, kjer bodo dobili podrobnejše informacije o samem delu in akontaciji osebnega dohodka. Točen naslov: „NOVOLES“ lesni kombinat, kadrovska socialna služba, 68351 STRAŽA

605/32-81

LAJEŽ V UNIFORMI LAJEŽ V UNIFORMI

... bedni pes, ta tvoj prijatelj vdani, ki prvi te pričaka, prvi brani, ki v tvojem srcu tvoje ima srce, ki srečen je, če zate v ogenj sme - ta gre v pozabo, ker mu ne prizna Bog duše, ki na svetu jo ima." Te besede je napisal angleški pesnik Byron na spomenik novofundlandca.

Pse so uporabljali za varovanje in obrambo že stari Egipčani in Grki. V novejšem času so jih začeli v službene namene, v policiji, uporabljati proti koncu prejšnjega stoletja. Obseg nalog, ki jih opravljajo psi, se veča. Seveda morajo zivali obiskovati posebne tečaje, kjer se jim znatno razvijejo sposobnosti, ki jih sicer ne imajo.

Po nekaterih podatkih imajo psi skoraj milijonkrat bolj razvit voh kot človek. Poleg tega imajo tudi zmoglost, da zaznajo skoraj petsto tisoč različnih vonjev. Dobro razvit imajo tudi sluh, s katerim lahko natančno lokalizirajo vir zvoka. Vid imajo nekoliko slabši kot človek, so namreč daljnovidni, vendar so njihove oči v temi uspešnejše od človeških. Psi hitro tečejo in bliskovito reagirajo.

Takšne odlike potomcev pračeta volika ljudje seveda s pridom uporabljajo. Psi voh izkoriščajo kot pomoč pri odkrivanju sledi, ki jih za seboj pušča človek. Štirinozci zmorejo, kot pravijo poznavalci, spremljati več ur staro sled tudi štirideset kilometrov daleč. Tako so primerni za iskanje zasutih pod sneznimi plazovi in ruševinami ali za iskanje izgubljenih v gozdu. Z ustreznim šolanjem jih lahko usposobijo za iskanje mamil, razstreliv in drugega.

Med pasmami sta na delo v milici - visoko usposobljene pse poleg vojske uporablja predvsem milica - najprimernejši nemški ovčar in labrador retriever.

Prek devetdeset odstotkov psov v policijah danes je nemških ovčarjev. Ti dobro prenašajo neugodna vremenske razmere, so primerno veliki in se hitro učijo. So pogumni in ostrí, vendar jih je lahko voditi.

Labrador retriever se uči nekoliko počasneje kot nemški ovčar. Izredno je navezan na človeka in se hitro prilagaja različnim okoljem. Ima nenavadno razvit nagon za prinašanje predmetov, zato je zelo primeren za iskanje različnih stvari. Če ga s šolanjem navadimo, da išče določeno vrsto predmetov, lahko zelo uspešno odkriva na primer mamila. Ker ni napadalen in se zelo naveže na človeka, lahko uspešno vodi slepe.

Prva ustanova, ki se je v Jugoslaviji začela ukvarjati s sistematičnim vzgajanjem psov, je bila šola za urjenje službenih psov milice v Podutiku. Po letu 1949, v katerega segajo začetki načrtnega usposabljanja psov pri nas, so začeli podobne šole ustanavljati tudi v drugih republikah. Predvsem pa se večata obseg in kakovost znanja, ki ga psi dobijo na tečajih. Ustavimo se v šoli v Podutiku.

Pse začnejo vzgajati, ko so stari tri mesece. Mladi štirinozci si v petih mesecih pridobijo

osnovno znanje. Pokazati morajo, da se ne bojijo strela, da imajo razvit obrambni nagon in da se sploh pustijo učiti. Če se tu izkazujejo, so sprejeti v nadaljnje šolanje. V naslednjih dveh mesecih pridobijo novo znanje, ki ga morajo ves čas utrjevati. Vzgojitelji cenjenih štirinozcev so povedali, da so psi v času šolanja ves čas s svojimi vodniki. Ti ob pomoči instruktorjev ves čas preverjajo, koliko so se naučili njihovi varovanci. Vsak vodnik ima svojega psa. Zanj skrbi, ga čisti in hrani, lahko ga vzame tudi s seboj domov. Učiti ga mora prijazno in ne zgrda. Po sedmih mesecih so psi univerzalno "izobraženi". Znajo poslušati, preiskovati, slediti, preskakovati ovire, napadati in braniti. Lahko začnejo opravljati "službo". Vodijo jih isti ljudje, ki so jih učili. Tečaj pa seveda ne bi zapustil zelenih sledov, če pridobljenih navad pri psih ne bi stalno obnavljali in utrjevali.

Zaradi tega prirejajo občasna tekmovanja, na katerih šolani štirinozci pokažejo svoje sposobnosti. V času med temi srečanji pa organizirajo stalne vaje.

Prej opisani način šolanja ne velja povsem za pse pasme labrador retriever. Za iskanje mamil jih izšolajo v desetih mesecih sami instruktorji v šoli, nato jih prevzamejo vodniki, ki so si predhodno že nabrali izkušnje s psom za univerzalno uporabo. Dodatni tečaji in preizkušnje po končanem šolanju so obvezni tudi za labradorce. Ti opravljajo zelo zahtevne naloge in preiz-

kusi njihovih spretnosti so pogostejši kot za nemške ovčarje.

Veselje labradorcev do iskanja predmetov na tečajih preusmerijo v zagnanost za iskanje stvari z določenim vonjem. Navajajo jih na primer na to, da je zanje zanimivo, kar diši po mamilih. Nekateri zmotno mislijo, da jim v ta namen dajejo mamila. Le z iskrenimi pohvalami, kadar so na mestu, se da kaj doseči. Psu pohvala dobro de, zato išče priložnosti, ko bo nagrajen z iskreno besedo. Za nagrado uporabljajo vodniki tudi poslastice, vendar ne vedno, ker bi se lahko pes kdaj uprl, če bi slutil, da ga po opravljeni nalogi ne čaka sladkost. Poslastico dobi vedno, kadar se v resnični situaciji, na primer pri iskanju v plazju, dobro izkaze.

Tečaji, na katerih urijo lajajoče štirinozce, so naporni za vodnike in za zivali. Vzgojitelji v podružniški šoli pravijo, da je potrebno imeti pse rad. Zares, to so prijatelji, ki vračajo pozornost. So pa tudi družbeno koristni. Vecina postaj milice s splošnim delovnim področjem v Sloveniji ima po enega ali več službenih psov, ki so nepogrešljivi pomočniki milicnikom. Vedno uspešneje psi zasledujejo razpečevalce mamil in kriminalce starejšega datuma. Psi delujejo z lajanjem in z zobmi, ceprav imajo nagobcnike. Uspešni so na terenu, kjer bi se človek, sam ali z običajno tehniko, slabo obnesel. Vsako leto je več primerov, ko službeni psi rešijo človeška življenja. Tudi za ceno lastnega življenja. - Ni razloga, da Anglež Byron ne bi imel prav!

kako skrijemo odvečne kilograme?

Če imate težave z linijo zaradi nekaj odvečnih kilogramov, morate seveda izbrati kroje, ki bodo prikryli odvečne okrogline in vizualno podaljšali telo. Kako to narediti? Idealni so kroji z vzdolžnimi šivi, kompleti z daljšimi suknjiči in krili z napol zaprtimi gubami, obleke z bočnim zapenjanjem, itd. Ženske z močnejšo postavo lahko nosijo tudi kariraste tkanine, vendar mora biti vzorec droben, tudi tu pa je odločujoč kraj.

poceni, a lepo

Obuvala so draga, to je res. Vendar pa so številne možnosti, da z malo denarja in nekaj domišljije ter ročne spretnosti pride do poceni, vsekakor pa svojstvene obutve za vroče poletne dni. Imate cokle, ki se jim je v lanskoletnem nošenju obrabil gornji del? Nič hudega. Kupite malo volnenih niti živahnih barv, mama pa vas bo z veseljem naučila osnovnih pravil kvačkanja. Skvačkate dva primerno široka traka, ga z žebli pritrdite na še uporaben podplat in obuvalo je tu!

Kuha PETER BEVČ

shuševalna ali redukcijska dieta

Redukcijsko dieto predpiše zdravnik, takrat ko mora pacient zmanjšati svojo telesno težo. S tem si razbremenimo predvsem srce. Shušamo najlaže s primerim jedilnikom, ki naj vsebuje vse kalorije, toda v zmanjšanih količinah.

1. Zmanjšamo količino ogljikovih hidratov: sladkor, škrob, krompir, kruh, testenine, riž itd.
2. Zmanjšamo količino vseh maščob, predvsem živalskega izvora — mast in loj. Bolj priporočljive so maščobe rastlinskega izvora: olje in margarina.
3. Uživati več beljakovinske hrane: mleko, mlečni izdelki, (siri, jogurti, skute), jajca, pusto meso, govedina, divjačina ter ribe.
4. Jedilniki naj vsebujejo veliko vitaminov: vse vrste sadja, čimveč solate ter razne zelenjave, toda ne s prežganjem.

Najprimernejša je redukcijska dieta s 1300 kalorijami. Strožja dieta je s 600 do 800 kal. Ljudem ki imajo malo več težav s kilogrami, ne priporočamo najstrožje diete, ker bodo čez čas imeli probleme s prebavnimi organi.

ZAJTRKI

- Bela kava, mleko, razni čaji
- 5 dkg črnega kruha z namazi
- 3 dkg margarine ali masla
- 3 dkg skute ali sira
- 5 dkg pustega kuhanega govejega jezika
- 3 dkg puste šunke
- 1 trdo kuhano jajce
- 1 jabolko ali slično sadje razen banane

V tem letnem obdobju se diete najlaže držimo, ker imamo na voljo veliko sadja in razne zelenjave. Do kosila ne uživamo nikakršne tekočine, razen kave z malo več sladkorja — če seveda ne bolujemo za sladkorno bolezen. Kavo zamenjamo z raznimi jogurti.

KOSILO

prepasirane ali narezane breskve rižota: goveja, telečja, ribja, perutninska ali divjačinska. Rižoti dodamo na porčijo 4 dkg riža, 5 dkg mesa, malo več zelenjave; korenja, peteršilja, paradižnika, paprike, fižola v stročju, cvetače itd.

Endivija, stročji fižol, toda smo z malo maščobe ter okisano z limono.

VEČERJA

goveji zrezek na žaru ali v ponvici brez maščobe pečena paprika jogurt

KOSILO MENU

Paradižnikov sok: zmiksamo oprani paradižnik, dodamo malo belega vina, limonin sok, malo začini s poprom, ohladimo s kokco ledu. Serviramo v kozarcu.

Pečeni piščanec s kuhanim korenjem, zelje v solati, jabolčni kompot ali zavitek.

VEČERJA:

Zmešani jajci s praženo papriko, zeleno in s paradižnikom. Najprej na olju prepražimo na kocke narezano papriko, ko se omešča, dodamo na koščke narezan paradižnik, nato umešamo jajce. Rezina črnega kruha.

3. MENU

KOSILO
zelenjavna enolončnica brez prežganja z govejim, telečjim ali pustim svinjskim mesom, marelice, breskve, češnje, borovnice, jagode, pečena jabolka.

VEČERJA

hladna svinjska pečenka paprika, paradižnik rezina kruha, čaj z limono

4. MENU

KOSILO
čista nemastna juha možgani z jajci: 7 dkg možganov, 1 jajce mešana solata grenivka

VEČERJA

hrenovka — kuhana ali na žaru rezina črnega kruha jogurt

5. MENU

KOSILO
pečene ribe z enim krompirjem korenček v solati (korenček naribamo na tanko, solimo, dodamo olje ter okisamo z limoninim sokom) sadna solata

VEČERJA

sirov zavitek bela kava

6. MENU

KOSILO
nadevani paradižnik s skuto goveji zrezek ali kuhana govedina

VEČERJA

sveži goveji jezik — kuhani poleg ponudimo paradižnikovo omako in žlico pire krompirja

7. MENU

KOSILO
perutninska obara z veliko zelenjave, zakuhamo z blekci snežene kepe

VEČERJA

1 jajček, v mehko ali trdo kuhan solatna plošča (čimveč raznih solat) 3 dkg sira (ne polnomastnega)

VOJAŠKI KOTIČEK

EN SAM PEŠEC PROTI LETALU

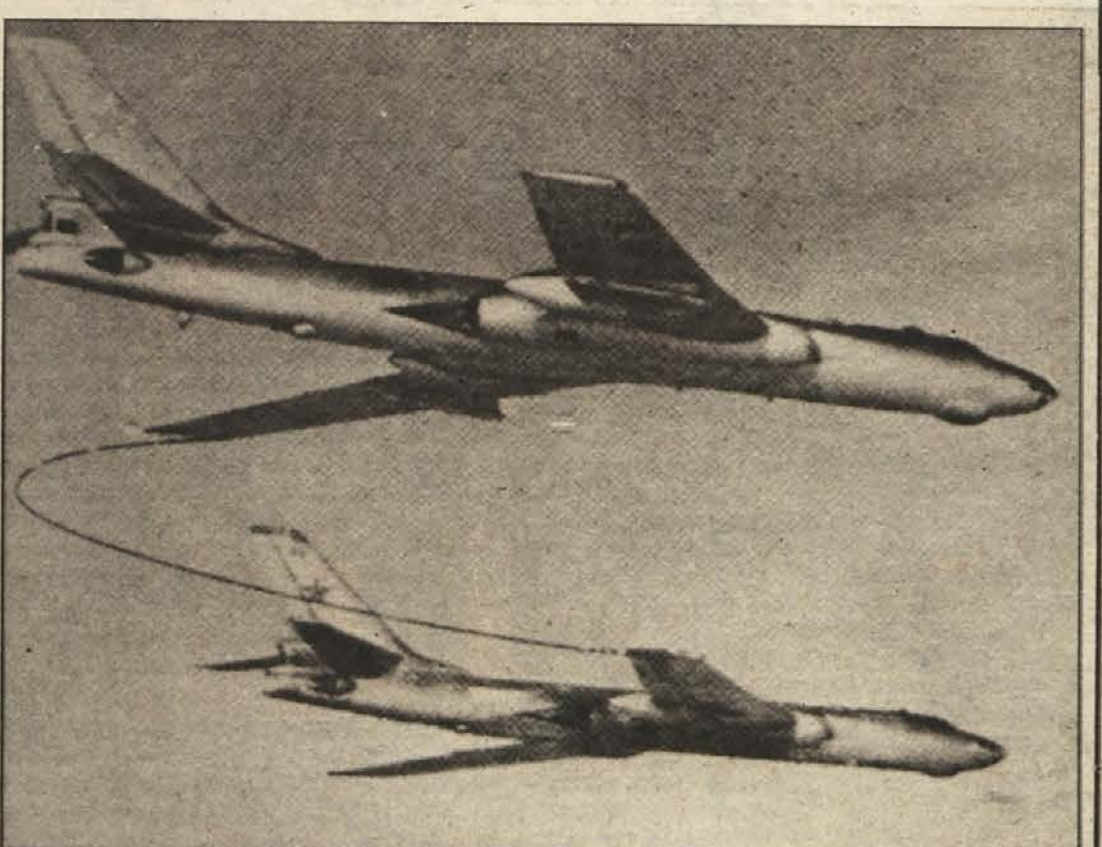
Kdor bi poskušal napasti Jugoslavijo, bi zanesljivo množično uporabljal svoje zračne sile. Letalstvo je zadnja leta doživelo velik napredek in kljub raketnemu orožju vsak agresor računa, da bi ravno zračni napadi v vseh fazah vojne in prav povsod zadajali nasprotniku velike izgube v živi sili, tehniki in imetju sploh. Nobenega dvoma ni, da bi napadalec skušal uničiti tovarne, prometna vozlišča, jasno je, da bi z vsemi močmi uničeval energetske vire, kot so hidro in termoelektrarne, skratka vse, kar bi vplivalo na bojno in obrambno moč pa tudi moralo. Prav zaradi tega v naši koncepciji splošne ljudske obrambe posvečamo izredno skrb protizračni obrambi.

Nobena vojaška skrivnost ni, da imamo za take naloge posebne enote protizračne obrambe — in sicer zemeljsko protizračno obrambo

(sestavni del zvrsti vojnega letalstva in protizračne obrambe), ki je danes oborožena s sodobnimi raketnimi sistemi za uničevanje letal na srednjih in največjih višinah, ter enostavno protizračno (v KOV rod artilerijsko-raketne enote PZO), ki pa je namenjena predvsem zaščiti enot pred zračnimi napadi v najrazličnejših okoliščinah in bojnih situacijah. Protizračna obramba ima torej pri nas strateški pomen, njena naloga pa je nenehna in organizirana obramba in zaščita oboroženih sil in ozemlja.

Da pa bi protizračna obramba lahko uresničevala svoje velike naloge, mora imeti učinkovito službo za opazovanje, javljanje, obveščanje in alarmiranje, mora biti nenehno pripravljena, mora znati dobro zastaviti in organizirati boje in odpor na vsakem mestu ter dobro zaščititi svoje enote, mora poznati različne oblike dejstevanja in načine bojevanja z nasprotnikom letalstvom, mora se ravnati po enotnem sistemu protizračne obrambe. To pa pomeni, da naj bo protizračna obramba množična, da naj bodo vanjo vključene vse sile in vsa sredstva.

Protizračna obramba v enotah, če ostanemo tokrat pri njej, ima, kot smo že zapisali, nalogo, da ščiti enote v najrazličnejših okoliščinah, deluje proti sovražnikovim zračnim silam, da bi te s čim manj uspeha naskakovale naše enote.

Ta obramba je organizirana v rodu artilerijsko-raketnih enot PZO, ki so v sestavi združenih enot, oborožene pa s sodobnimi protiletalskimi topovi in raketnimi sistemi. Enote protizračne obrambe so se razvijale v skladu z razvojem drugih enot oboroženih sil, že leta 1962 pa smo pri nas dobili tudi prvi raketni protiletalski polk. Razvoj je seveda tekkel dalje in seveda tudi danes ni povsem dokončan, kajti razvoj letalstva narekuje nenehno iskanje novih in učinkovitih protisredstev. Klasična protiletalska artilerija sama še zdaleč ni več kos najsoodobnejšim letalom, zato smo tudi pri nas začeli uvajati sredstva, ki lahko uspešno napadajo letala pri velikih hitrostih na srednjih in velikih višinah. Znano je, da letala na majhnih višinah ne morejo leteti s tako velikimi hitrostmi, da jih ne bi mogli uspešno obstreljevati že tudi z drugimi posodobljenimi sredstvi protizračne obrambe.

Z raketnimi sistemi pa nismo opremljali samo ozemeljske protizračne obrambe. Tudi v protizračni obrambi enot imamo več raketnih sistemov, prenosnih in na vozilih (samohodnih), ki

so danes kos zastavljenim nalogam. Tako smo v PZO enot uvedli tudi prenosni raketni protizračni sistem, kar je obrambo in zaščito enot pred zračnimi napadi močno okrepilo. Ognjena moč tega sicer dokaj lahkega sistema je izredno velika, kar pove tudi podatek, da naši izurjeni vojaki na poligonih dosežejo natančnost, da z raketo zadenejo drugo raketo, čeprav je raketa seveda veliko manjša kot sodobno letalo, leti pa s približno enako hitrostjo. Ta prenosni raketni sistem smo kupili v tujini, vendar velja poudariti, da so naši proizvajalci, skupaj z vojaško-tehničnim inštitutom na temelju licence proizvodnje že skoraj povsem osvojili. To za moč naše protizračne obrambe pomeni izredno veliko in na dlani je, da bomo v prihodnje, z uvajanjem tega sistema v vse dele naših oboroženih sil, našo moč še bolj okrepili. Naši strokovnjaki razvijajo tudi modificirano verzijo tega sistema, da bi zboljšali taktične in tehnične lastnosti sicer že v osnovi izredno uspelega in zanesljivega prenosnega sistema protizračne obrambe.

VESOLJE POMAGA ZEMLJI

V zadnjih desetletjih tega stoletja človek namenja ogromna sredstva za raziskovanje vesolja. Resda Zemljani že od prazgodovine sem razmišljajo o skrivnostnem svetu, ki je ponoči okrašen z zvezdami, vendar do nedavna nobeden od njih ni stopil vanj in le redki med njimi so zapustili človeštvu veljavna spoznanja o vesolju. V zadnjih desetletjih dvajsetega stoletja je človek začel intenzivno razvijati vesoljsko tehnologijo. To uporablja za raziskovanje neznanih planetov in ozvezdij in tudi za preučevanje Zemlje. Če se nam raziskovanja planetov v globljem vesoljskem prostoru ne zdijo neposredno koristna za življenje na Zemlji, upravičenosti raziskovanja Zemlje s pomočjo vesoljske tehnologije ob razpoložljivih znanstvenih podatkih ne moremo zanikati.

Z umetnimi vesoljskimi sateliti si znanstveniki lahko pomagajo pri reševanju problemov, ki so na Zemlji vse bolj občutni.

Človek si v boju za več hrane vse bolj prizadeva iztrgati morjem in oceanom čimveč dragocenih proteinov. S sateliti in to iz vesolja, se rib gotovo ne da loviti, pove pa pogled od zgoraj, kje v morju naj ribiči nastavijo mreže. Problem, kako najti ribe, je namreč tesno povezan s temperaturo morske vode, s količino planktona in mineralov v morju ter s smerjo in močjo morskih tokov. Omenjeni dejavniki so med seboj vzročno povezani. Znano je, da so razna morja različno slana, toda razmerje med posameznimi pomembnimi

solmi je v morjih stalno. To ne velja za priobalna področja ob izlivih velikih rek, katere pogosto segajo daleč v morja. Od količine snovi, ki plavajo v morski vodi, je odvisna prepustnost le-te, od svetlobne prepustnosti pa je odvisna količina planktona, to je glavne ribje hrane.

Specializirano vesoljsko tehniko je mogoče uporabiti pri načrtovanju poljedelstva. Strokovnjaki za raziskavo vesolja menijo, da je možno uporabiti vesoljsko tehniko za pregled nad obdelanimi kmetijskimi površinami in da je z njo mogoče napovedovati izdatnost žetve, ocenjevati stanje živinoreje, najti površine, ki so jih napadle žuželke in ugotoviti, do kakšne stopnje so bile prizadete posamezne poljedelske kulture. Prav tako se da po trditvah znanstvenikov ugotavljati izkoriščanje gozdov in nadzorovati divjad.

Ena izmed nalog uporabne vesoljske tehnike je določanje podtalnih vodnih zalog. Na podlagi takih raziskav med drugim načrtujejo preskrbo s pitno vodo, ki je danes ponekod že primanjkuje.

Svet pesti še drugačna lakota — energetska lakota. Kriza se bo verjetno stopnjevala in v njeno reševanje strokovnjaki vključujejo tudi vesoljsko tehniko. Trdijo, da lahko precizne oči snemalnih kamer, vgrajenih v umetne satelite in vesoljske ladje, odkrivajo nahajališča nafte. Poleg nafte je mogoče uspešneje iskati še nahajališča mineralnih surovin in toplotnih izvirov.

Številne naloge čakajo vesoljske tehnike v boju zoper naravne nesreče. Znanstvenoraziskovalni programi vključujejo napovedovanje potresov, opozarjanje na možnosti zemeljskih in snežnih plazov, odkrivanje poplavljenih področij in spremljanje vulkanskih pojavov na kopnem in na morjih.

Vesoljska tehnika sama ne more odrešiti človeštva, lahko pa, razvita, kot je in kot bo v prihodnosti, znatno blaži številne krize, ki si jih je človek atomskega veka nakopal nad glavo. Videti pa je, da vesoljske velesile uporabljajo satelite tudi za nehumane podvige. Umetne satelite kot vohunske oči iz vesolja so namreč spretno uporabile v vojaške in politične namene.

V čem je posebnost opazovanja iz vesolja in kako je lahko to koristno v vohunski dejavnosti?

Satelit „vidi“ obenem velik del Zemljine površine. Če pomislimo, da krožijo satelitske naprave tudi na višinah, ki so, recimo, sedemdesetkrat večje od višine poleta sodobnega reakcijskega letala, si lahko zamišljamo, kako velike dele Zemlje vsebuje en sam satelitski posnetek. Kvaliteta takšnega posnetka je tolikšna, da lahko spremljajo tok gorskega potočka, od izvira do izliva. Ameriški strokovnjaki so izračunali, da bi za posnetek ZDA porabili okoli štiristo satelitskih slik. Za primerjavo naj povemo, da bi z običajnim letalskim fotografiranjem morali narediti vsaj milijon posnetkov.

Takšna natančnost gledanja iz vesolja se da izvrstno uporabiti v vohunske namene. Znani so posnetki, ki

kažejo silhueto nekega sovjetskega državljana na Rdečem trgu v Moskvi. Slika je bila posneta z višine več kot petsto kilometrov.

V vojaške namene uporabljajo tudi telekomunikacijske satelite. Preprosto povedano so to naprave, ki omogočajo prenos televizijskih slik in prenos več tisoč istočasnih telefonskih pogovorov na velike daljave. Američani so posebej za potrebe vojaških enot, ki jih imajo po svetu, poslali v orbito nekaj satelitov za prenos podatkov in povelj. Najverjetneje Sovjetska zveza počne prav to. Isti sateliti lahko opravljajo tudi humane naloge sodobne družbe. Z njihovo pomočjo lahko, na primer, novica o naravni ali drugačni nesreči v trenutku obide svet. Nogometno tekmo v Južni Ameriki lahko s posredovanjem telekomunikacijskih satelitov istočasno spremljajo na različnih točkah na Zemlji. Umetni sateliti so posebno koristni pripomočki za navigacijo, poleg tega pa dajejo še vrsto možnosti za pomoč pri nadzoru zračnega, pomorskega in kopenskega prometa. Ameriški navigacijski sistem, imenovan „Transit“, se je pokazal kot zelo uspešen pri določanju geografskih koordinat ladij in podmornic v vsakem vremenu.

Vesoljska tehnika je že precej posegla v človekovo dejavnost. V prihodnosti bo to še bolj prišlo do izraza. Vesoljski strokovnjaki pa bodo prav koristni le, če bodo v službi vsega človeštva.

KAKŠEN JE GASILSKI ŠKOK ČEZ PLOT

Redko katera društva premorejo tako tradicijo kot gasilska. Čas je v teh urejenih vrstah ustalil marsikaj, kar si drugod šele utira pota. Tako imajo gasilci dognan sistem preverjanja znanja in usposobljenosti operative. Zahtevam časa, predvsem pa novi požarno(ne)varnostni ogroženosti primerno, ga sproti dopolnjujejo.

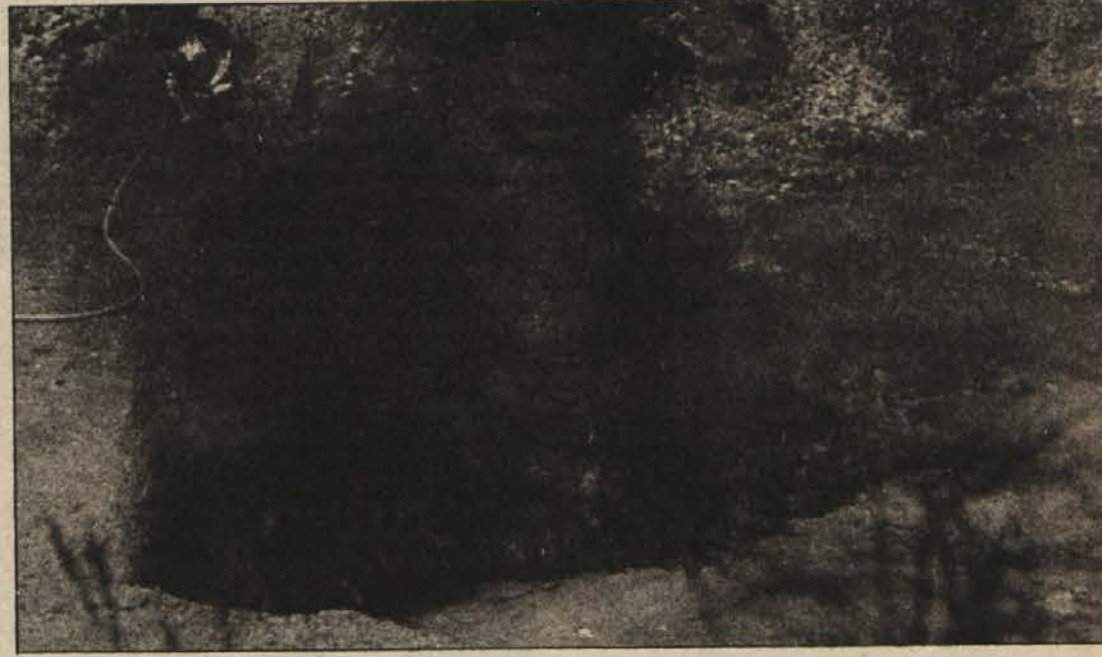
Mnogo koristnih izkušenj so si pri tem nabrali v sevniški občinski gasilski zvezi. Zaključni pregled, predvsem pa podelitev pokalov in priznanj je vsako leto v drugem društvu. Tako gasilci neposredno spoznavajo širši požarni rajon, saj je znano, da si društva, če se pojavi rdeči petelin, vedno priskočijo na pomoč.

Zadnje nedeljo v juniju je bil slavnostni zaključek občinskega tekmovanja na dvorišču pred Jančevo gostilno. Natančno na istem mestu, kot je dejal kmet Martin Mlakar, kjer je bilo pred

petdesetimi leti ustanovljeno PGD Studenec! Kot takrat je bil tudi tokrat naravni oder Jančevo stopnišče, ko so bila priznanja podeljena in govori sklenjeni, se je vse skupaj premaknilo proti plesišču pri gasilskem domu.

Gasilci so si malo razvedrila vsekakor zaslužili. Poveljnik sevniških gasilcev Martin Žnidaršič, in še kdo, je bil lahko zadovoljen z bero pokalov, saj se je vseh šest sevniških desetih (vključno z zabukovško) izvrstno izkazalo. Najbolj častljivo starost med veterani ima kajpak 85-letni Jože Smodej, častni predsednik občinske gasilske zveze iz Sevnice. Med tistimi, ki je tudi še tekmoval, pa je bil najstarejši Anton Golob iz GD Tržišče. Najbolje so se odrezali sevniški veterani. Najstarejši v moštvu je bil mesar Franc Krnc s 63 leti, ne bomo pa izdali, kdo vse je še srečal Abrahama, saj je bil le-ta „spodnja starostna meja“ v tej desetini.

Ne dajo se niti mlajši, najmlajši — pionirji! pa imajo svoje tekmovanje. Pri vaji z 800-litrskimi rosenbauercami je vse natančno določeno v gasilskih pravilnikih. Zanimanje in športnega duha je burila posebna kondicijska disciplina — skok v daljavo z mesta v domala popolni gasilski opremi, izločena je le sekirica. Toda dober gasilec mora biti poskočen navkljub dokaj težkemu opasaču in nerodnemu šlemu, ki se sveti le na paradah. Šofer sevniških gasilcev Janko Stopar je bil neprekosljiv, skočil je 2,60 m. Kdor se je z mesta pognal le meter in pol, ni dobil niti točke. Šele skoki nad 180 cm prinašajo k „normiranim“

šestim točkam za vsakih nadaljnjih doseženih 10 cm po dve dodatni. Gasilci so v šali dejali, da je to skok čez plot. Po doseženih rezultatih sodeč, ni dvomiti, da so tudi pri tem dobri.

Članice so imele opravka z gašenjem — s pomočjo gasilnih aparatov, za kar želijo gasilci naveldušiti slehernega gospodarja in gospodinja. Seveda manjša rdeča „bomba“, kot nekateri imenujejo te aparate, ni primerljiva z učinkovitostjo prvega posavskega posebnega vozila za gašenje s prahom, ki so ga po svojih zamislih izdelali Sevnčanini. Z aparati tega vozila so namreč v boštanjski gramoznici v pičlih šestih sekundah pogasili goreči avto in razlito gorivo! Če katera od članic ne bi poznala tega ali onega v vrsti aparatov, bi s tem svoji ekipi kaj lahko „priložila“ 100 kazenskih točk. Med Sevnčankami, gasilkami z Brega ali Boštanjčankami, ki so bile tokrat tretje, pa takšne ne bi našli. Napredni kmet in prizadevni družbenopolitični delavec Alojz Zalašček ml. iz Boštanja s svojimi člani tudi tokrat ni mogel biti manj kot prvi. Da ne bomo omenjali le prvih, navedimo tudi ostale pri vaji članov s 300-litrskimi motornimi brizgalnami. V poštev prihajajo tudi komaj ustanovljene desetine. Tako je bila nova enota s Primoža (spada pod Studenec) odlična tretja, prav tako mlada enota s Hudega Brezja pa je, denimo, ugnala Telčane, ki imajo v moštvu gasilskega častnika.

Zaradi silne bojevitosti ob takih tekmovanjih, ne dosti manjše pri vajah, razmišljajo v strokovni

službi sevniške požarne skupnosti, da bi v bodoče takšna tekmovanja preosnovali. Nekaj društev v občini namreč močno odstopa od povprečja. Poveljniki vseeno še nadalje pilijo svoje vrste. Za druga društva so priprave na to tekmovanje edina vaja v vsem letu. Med najprizadevnejše bi mogli šteti poveljnika, ki je bil zavoljo vaj v gasilskem domu na dan tudi po 16 ur. Vneme najboljšim ne bi kazalo zmanjševati, spodbujati pa bi morali tudi slabše. Po vsej verjetnosti bodo zato prihodnje leto izvedli nastop ene ali dveh dobrih desetini na dan tekmovanja, zatem pa bi se pomerili še ostali.

Na tekmovanju gasilcev sevniške občine je sodelovalo okrog 250 gasilcev. Ta odred bo okostnica pomembnih akcij. Sevniški gasilci bodo med drugim s krškimi in brežiškimi tiskali skupno propagandno gradivo. Dvoje listov naj bi dobili sleherni gospodinjstvo. Na prvi strani bodo gasilci izpolnili vprašalnik o nepravilnostih pri požarni varnosti v gospodinjstvih, na drugi strani pa bo vsakdo lahko prebral, kako se izognemo eksploziji plinske jeklenke v kuhinji, kaj je treba ukreniti, da ostane vse na varnem, ko odpotujemo na dopust, kako ravnati ob prijavitelju nesreče, ko marsikdo želi v eni sapi izdavit cel kup podrobnosti le tega ne, kje, pri kom in kaj gori, in podobno. Gasilci menijo, da bodo to veliko preventivno akcijo lahko izpeljali to jesen in zimo.

ALFRED ŽELEZNIK

V Ljubljani je do 15. septembra na ogled XIV. mednarodni grafični bienale, ena najstarejših in nesporno zelo uglednih razstav svetovne grafike. Na bienalu, ki je sprejel dela 574 avtorjev iz 61 dežel, razstavlja tudi Branko Suhy, slikar in grafik iz Novoga mesta. Suhy razstavlja na bienalu že tretjič, prvič je sodeloval še kot študent. Beseda z Novomeščanom, ki je pred časom postal asistent na akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, je tekla o pomenu ljubljanske prireditve in sodobni grafiki, precejšen del pogovora pa se nanaša na novomeško likovno ustvarjanje in življenje, oziroma na to, kar se po Suhyju v dolenski prestolnici pod tem imenom ponuja.

„Če povem v začetku nekaj o grafiki, moram ponoviti za Zoranom Kržišnikom, da je grafika po sami naravi umetnost discipline. Terja temeljito obvladovanje tehnike, šele to zagotavlja ustvarjalno svobodo. Spričo svoje reproduktivnosti je grafika izrazito demokratična umetnost, njeno ustvarjalno misel lahko podoživi in uživa veliko ljudi, široko dostopna je, lahko je hkrati navzoča na veliko koncih sveta, vpliva na najrazličnejša okolja. Grafika je razmnožen unikat.“

NI RAZLIK KOT MED KUBIZMOM IN REALIZMOM

Ljubljanski bienale je svetovni prikaz največjih sodobnih grafikov. Seveda ne moremo reči, da je to najbolj kakovostna manifestacija grafike (tega ni moč reči za noben bienale), zagotovo pa je to zelo raznolik in lep izbor tega, kar se dogaja na tem likovnem področju. Ljubljanski bienale je lahko zelo dober, ker je bil že od začetka tudi zelo obsežen. Rad delam primerjave s športom. Za vsak vrhunski šport so potrebna mednarodna tekmovanja. Tako je tudi v grafiki. Kakovost lahko napreduje samo ob merjenju moči z dobrim ali boljšim. Razlike so včasih malenkostne, rekel bi milimetrske; danes pač ne moremo pričakovati takšnih razlik, kot so na primer med kubizmom in realizmom. Kljub dokajšnji enovitosti pa so kakovostne razlike zelo velike. Sodelujejo tudi nekatere neuvrščene dežele, kjer grafične kulture še ni. Sodelovanje jim bo povedalo, kje v grafiki so, vplivi se bodo prepletli, popolnoma jasno je, da lahko vpliva vsak element, tudi tehnično in umetniško še ne povsem izoblikovan.

Ve lesile v svetovni grafiki so danes Japonska, Združene države Amerike, Italija in mi, Jugoslavnani. V žiriji ljubljanskega bienala so najuglednejša in najpomembnejša imena, kar zagotavlja, da prireditelj ne bo zašla na nedosledne poti, da bo torej še naprej veljala tradicija, da je edini pogoj za nastop kakovosti.

Lahko smo srečni, da je ta ustanova v Ljubljani. Bienale je zelo vplival na tako imenovano ljubljansko grafično šolo, ki je v svetu že pojem. Mladi umetniki z ljubljanske likovne akademije nimajo samo možnosti ogleda razstave, ki vsako drugo leto postreže z vsem, kar je v svetovni grafiki novega in dobrega, ampak tudi možnost sodelovanja. Večje nagrade za ljubljanskega študenta ni.

SVET SE VRAČA K AVTORSKI GRAFIKI

Svet se vrača, ali pa se bi moral, k avtorski grafiki. O tem je v kulturnih diagonalih na TV govoril Jean Clair, predsednik mednarodne žirije letošnjega bienala. Kako naj bo današnja grafika avtorska, ko se dogaja, da na primer umetnik odtisni 100 listov v modri, 100 v rdeči in 100 v kakšni drugi barvi in so potem vsi original? Kako naj bo grafika avtorska, ko v tiskarni avtorju, ki je tega seveda sam kriv, oziroma to hoče, izpulijo izdelek iz rok, nakar se zavrti stroji? Tisoč odtisov zagotovo ne more biti original, ni pošteno, da bi bili, in vendar se to dogaja celo v Franciji. K sreči se je svet naveličal take avtorske grafike, spet se vrača k starim tehnikam.

Osebnost se mi zdi škoda, da na bienalu več ne sodelujejo naši starejši grafiki, naj omenim Debenjaka, Pogačnika in Bernika. Glede na vzgojo in vpliv, ki ga imajo, bi bilo prav, da bi nastopili, pa čeprav s starejšimi stvaritvami. Dobro delo ostane, morda bi za omenjene in druge „očete“ ljubljanske grafične šole sčasoma uredili poseben paviljon. Radi pozabljamo tudi, koliko je na sodobno generacijo grafikov vplival J. Friedlander, ki ne sodeluje, ne vem zakaj, že vrsto let. Pred tremi leti me je, ko sem bil študent francoske vlade, sprejel v svojem pariškem ateljeju. Menim, da se bi od tega izrednega človeka še vedno lahko kaj naučili. Seveda tudi v grafiki.

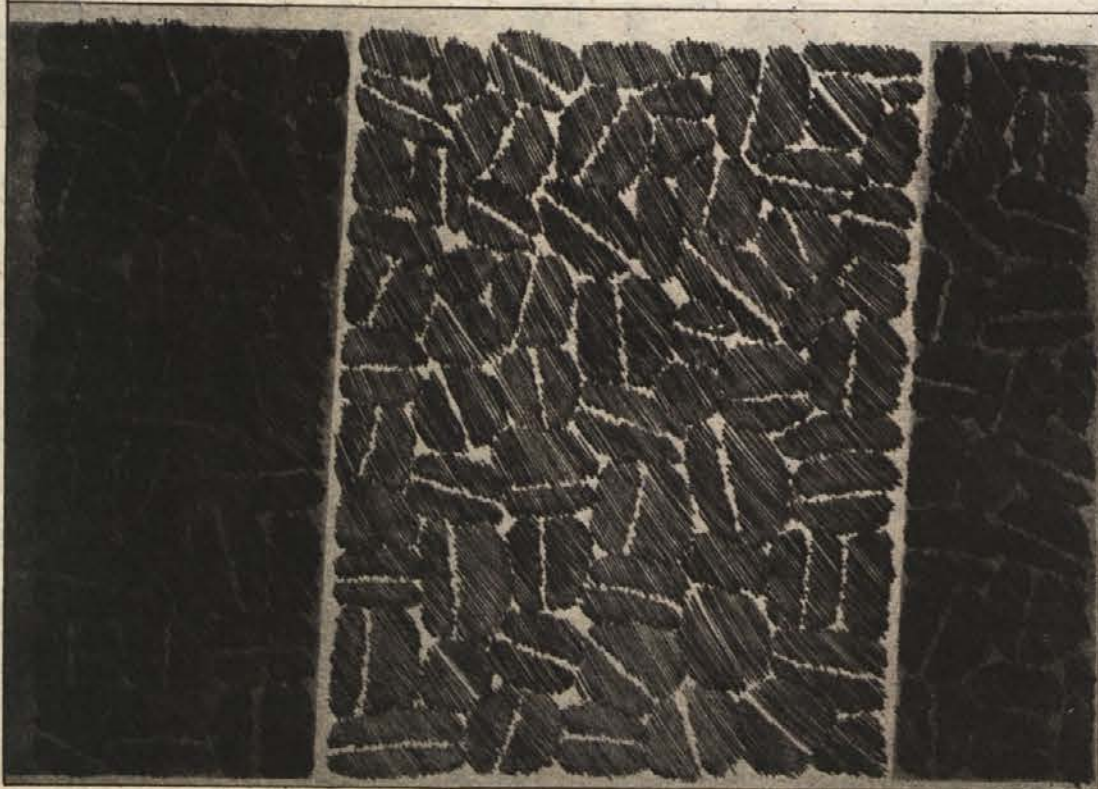
Zelo pa sem vesel, da je letošnjo veliko častno nagrado dobil naš rojak Zoran Mušič. Njegova grafika je izredno avtorska, sicer majhnih dimenzij, vendar bogata. Od prvega bienala naprej je Mušič zvest jedkanici in tudi motivu—kraški zemlji. Umetnik, ki se je rodil v Gorici, živi v Franciji. Iz njegovih ust sem slišal veliko lepih in dobrih misli za ljubljansko grafično šolo in bienale, prijetno pa preseneti tudi njegova velika ljubezen do Slovenije in Ljubljane.

ZAKAJ SEM IZSTOPIL

Kako lepo teče ponekod likovno življenje! Če se zdaj vrnem v Novo mesto, kjer živim, pa skorajda ne morem najti dobrih besed. Kaj je na primer tu ostalo od slovite novomeške pomladi, ki je bila pomembna tudi za slovansko likovno umetnost? Kaj je ostalo od novomeške pomladi na drugih, nelikovnih področjih? Kot slikar in grafik govorim seveda o likovni kulturi. Kaj vpliva, da se ta ne vrne v Novo mesto? Iz svojih izkušenj moram povedati, da se tudi tam, kjer bi se dalo kaj napraviti,

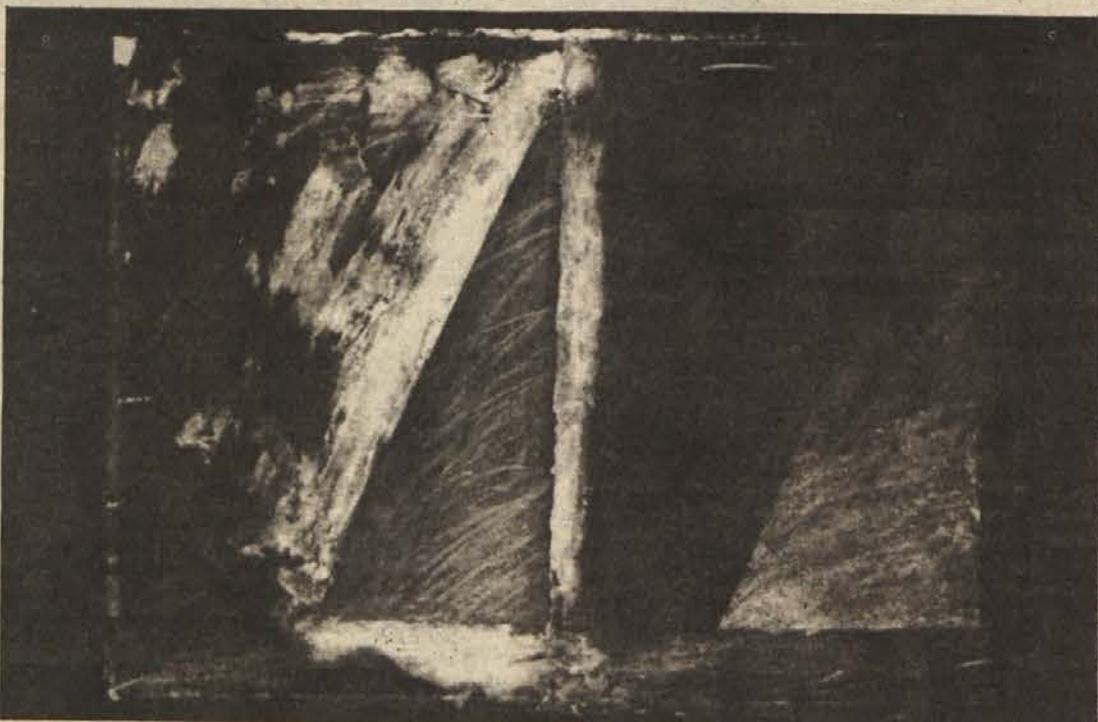
Kot da novomeške pomladi nikoli ni bilo
kot da novomeške pomladi nikoli ni bilo

Branko Suhy: Rioba 1/3 1987

Zoran Mušič: Kraška zemlja 1979

Janez Bernik: Graf 1981

vedno pojavi kdo, ki, vsaj po mojem, nasprotuje interesu po obogatitvi tukajšnje likovne kulture.

Do nedavnega sem bil član galerijskega sveta Dolenjske galerije, vendar sem iz njega izstopil zaradi, po mojem mnenju, nesmiselnega razstavnega programa za določeno sezono. Naj povem, da sem kot član galerijskega sveta le kaj naredil. Tako sem uspel povabiti v Dolenjsko galerijo Grupo 69, v kateri so, kot je znano, Bernik, Čuha, Jemec, Maraževa, Debenjak, Rožar, Tihec,

Tršar in Planinc. Ob obletnici skupnega delovanja je skupina razstavljala v počastitev dneva republike. Torej dvakratna slovesnost. Napisan je bil kratek uvod v razstavo, Tršar je dodal kritično misel. In vendar se ni zgodilo, da bi bilo kaj od obojega objavljenega v kulturni rubriki Dolenjskega lista. Bila je le kratka vest. Je bila javnost s tem o tako pomembni razstavi dovolj informirana? Se je to odrazilo na obisku?

Ob otvoritvi razstave je govoril Franc Šali. Izražena je bila želja, da bi bile njegove misli

objavljene v Dolenjskem listu ali v Dolenjskih razgledih, ki so namenjeni kulturi. Čez nekaj časa je bil res objavljen izvleček iz Šalijevega govora, vendar samo del, ki je govoril o tako imenovani ljubiteljski likovni kulturi. S tem je bila dana netočna informacija, povedano je bilo namreč samo o tistem, kar nekaterim ustreza, torej o ljubitelstvu. Popolnoma jasno je, da ob razstavi Grupe 69 poudarek ne more biti na tem.

BODO ŠE PRIŠLI V NOVO MESTO?

Druga neviščenost je bila na sami razstavi. Prišli so domala vsi avtorji. Se ne bi spodobilo, da bi razstavo odprl direktor muzeja, v sklopu katerega je galerija? Dejstvo je, da se to ni zgodilo, otvoritev tudi ni bila fotodokumentirana. Prepričan sem, da bo razstavljalce zato težko prepričati, da bodo spet prišli v Novo mesto. So njihova imena tako nepomembna, da si to lahko privoščimo? Še laik lahko pove, da ne.

Moje sodelovanje v galerijskem svetu je na temelju take politike postalo nesmiselno in neustvarjalno. Likovne politike se namreč ne da načrtovati na osnovi prijav ustvarjalcev, ki drugam, v druge galerije nimajo vstopa. Mesto na seznamu razstavljalcev v Dolenjski galeriji bi morala določiti samo kakovost in nič drugega.

Ob letošnjem ljubljanskem bienalu sem galerijskemu svetu predlagal, da bi po končani ljubljanski prireditvi v Novem mestu predstavili grafične eno od udeleženi držav. To bi bil začetek resnejšega razmišljanja o likovni politiki. Občinstvo bi začelo zreleje razmišljati in morda terjati zahtevnejše likovne stvaritve. Predlog je šel mimo. Na prste ene roke pa lahko prešteješ Novomeščane, ki vedo, da ljubljanski bienale sploh je. Ali bo v Novem mestu vedno tako? Tudi na drugih področjih?

Predlagal sem tudi, da bi imelo Novo mesto svojo likovno manifestacijo. V mislih sem imel prikaz jugoslovanske grafike globokega tiska. Zagotovljena je bila vsa pomoč iz Moderne galerije v Zagrebu in Ljubljani, s podpisom so se priglasili številni najpomembnejši jugoslovanski umetniki. Obetala se je lepa prireditev.

Na vse to je iz krogov predstavnikov novomeške kulturne skupnosti in iz široko razprednega kroga tako imenovanega ljubiteljskega slikarstva prišla izjava, da takšne razstave Novo mesto ne potrebuje, da je nesmiselna. Meni osebno pa so očitali, da je to samo način, s katerim se bom uveljavil. Ta opazka me je zelo zabolala, saj je vsakomur, ki to hoče vedeti, znano, da sem imel in še imam to srečo, da me vabijo na razstave. Tudi na mednarodne, tudi na, recimo, grafični bienale v Heidelbergu, če to ljubiteljem sploh kaj pove, za člane tamkajšnje mednarodne žirije pa tako ali tako najbrž nikoli niso slišali.

GLAVE SO DOVOLJ ODPRTE

Povedati hočem, da si z razstavo jugoslovanske grafike globokega tiska nisem nameraval ustvarjati nekakšnega prostora pod soncem. To mi ni potrebno. Za razstavo sem se zavzel zato, ker živim in delam v Novem mestu in mi ni vseeno, da se okoli mene nič ne dogaja, da se ob meni spi. Zakaj Novomeščani ne bi spoznali tudi drugačno, bolj kakovostno likovno razmišljanje? Glave so dovolj odprte.

Tako pa seokus novomeškega likovnega občinstva začne in konča pri najrazličnejših Krkah, Gorjancih in Trških gorah. Tak izbor je žalitev avditorija, ki šteje nekaj tisoč ljudi. Zanimivo in za Novo mesto značilno je tudi, da je o preurnjenosti razstave jugoslovanske grafike govorila celo likovna pedagoginja, ki uči na gimnaziji. Je mar sodila po sebi? Mar mladina ni toliko vredna, da bi ji privoščili pogled čez sosedov plot?

Konec koncev se človek sprašuje, kaj sploh je ta ljubiteljska kultura. Jaz jo imenujem kar rekreacija. Če spet uporabim športno primerjavo, so ljubitelji kot nekdo, ki popoldne vzame lopar in gre igrat tenis. V našem primeru vzame čopič in slika in meni, da je kot nekdo, ki mu je slikanje poklic. Rekreacija se tako istoveti z umetnostjo, čeprav gre za golo špekulacijo, nesamokritiko in prepisovanje sodobnih avtorjev, ki jih rekreatorji ne razumejo in jih s takšnim načinom dela tudi ne morejo razumeti. Občinstvo se zavaja, na veliko se piše, zrelejše prireditve pa ne dobijo niti vrstice.

GOBELIN BOLJŠI OD PICASSA?

Ste kdaj pomislili, koliko zdravnikov, inženirjev, profesorjev in drugih tako imenovanih razumnikov ima Novo mesto? Veliko vedo o tehniki, zdravju, jeziki in t. d. Kaj pa vedo o kulturi? Skoraj nič. Prepričan sem, da bi bila velika večina bolj zadovoljna s katerokoli ljudsko igro kot s Hamletom na odru, na steni pa bi raje imeli kričavi gobelin kot ne vem kakšnega Picassa. In vendar bi večina njih zlahka pridobila tudi likovni čut in okus. Če bi ga imela kje. Tako pa se jim ponuja tretjerazredno rekreacijsko slikarstvo.

In ko vprašate tiste redke posameznike v Novem mestu, ki so se izšolali za to, da bi krojili likovno kulturno politiko, posameznike, ki jim družba za to delo daje denar, zakaj nič ne ukrenejo, zveš, da je ljubi kruhek pač ljubi kruhek. Očitno so popoldanski rekreatorji prepričali poklicne ljudi kulture in novomeške družbenopolitične organizacije, da je za Novomeščane še najbolj zdravo in varno, če na njegovi steni visi zrnček trškogorske zidanice. Poznam pa tudi primer, ko je slikar naročnika, ki si je naročil pogled na rodno vas, vprašal, ali naj bo v ospredju čreda krav ali ne. Slika se je končala s kravami. Kljub temu pa meni ni do smeha!

Srečali smo se v Šmarjeških Toplicah, kamor ju je med obiskom v stari domovini pritegnilo. Izredno lepo okolje in možnost zdravljenja, saj ju, kot sama pravita, že malo dajejo leta. Pa bi jima človek ne prisodil 84 in 73 let, saj sta tako polna zanimanja do dogajanj po svetu, živahna, zgovorna in slovenska beseda jima gre tako dobro z jezika, kot bi ne preživela v daljnji Ameriki že več kot pol stoletja. Gre za Jacka in Mary Tomšič, Slovenca, ki že 50 oz. 59 let živita v Clevelandu, največji slovenski naselbini na tujih, ameriških tleh. Na obisku v rodni domovini sta bila letos sedmič po vojni in upata, da bosta še lahko prišla, saj se domovine ne da kar tako pozabiti. Če bi bila sama, bi se kar vrnila v Slovenijo. Ker pa sta v svoji novi domovini pognala globoke korenine, tega ne moreta storiti. Na dom v Clevelandu, kjer kar lepo živita, saj imata oba pokojnino, ju vežeta dva sinova, pa 6 vnukov in ena vnukinja.

Jack Tomšič se je rodil proti koncu stoletja v majhni notranjski vasi Bač. Štirirazredno osnovno šolo je obiskoval v Knežakih in učenje mu je bilo v veliko veselje. O nadaljnjem šolanju je le sanjal, saj so doma živeli skromno in denarja ni bilo niti za najnujnejše. Niti petnajstleten je dobil v roke kramp in lopato in je šel v gozd gradit cesto, da bi lažje spravljali les v dolino. Ker je bilo za to delo prešibak, so mu dali kuhalnico, da je kuhl delavecem. Tako si je ta delavec, pesnik, borec za pravice malega človeka, zagovornik poštenosti in dobrote in ljubitelj miru (kot ga je v spremni besedi k njegovi pesniški zbirki označila Marička Žnidaršič) že zgodaj nabiral grenkih izkušenj, ki jih tudi kasneje ni bilo malo. Za osemnajsti rojstni dan je namesto voščila dobil vabilo za v vojsko. Preživel je ves križev pot mladega vojaka in več kot triletno ujetništvo v Italiji. V vojni se je srečal tudi z ruskimi ujetniki in iz pogovorov z njimi ga je zamikala ta prostrana dežela. Prvič jo je videl šele leta 1966 skupaj z ženo.

Ob vrnitvi iz ujetništva ga je doma čakalo hudo razočaranje, saj se je njegov rojstni kraj po razmejitvi znašel pod Italijo. Žalost se je pridružila boleznim, ki si jo je nakopal v vojni in ki ga je za nekaj mesecev priklenila na posteljo. Ko je ozdravel, se je vrnilo vanj hrepenenje, želja po znanju in novih krajih, še posebno, ker so bili pod Italijo. S prvim prisluženim denarjem se je leta 1922 odpravil na pot čez lužo, v Ameriko. Življenje v tej pravljicni deželi pa za izseljence ni bilo rožnato. Prijeti so morali za najtežja in najslabša dela. Jack se je naselil v Clevelandu, o katerem je že preje veliko slišal, in je tam ostal do danes.

Prvo delo je dobil v žičarni. „V začetku je bilo zelo težko. Trdo sem delal, vendar pa sem kar precej zaslužil. Težko je bilo prenašati strahotno vročino. Zdržal sem, dokler se je dalo. Potem pa sem zbolel in tudi menjal službo. Šel sem k Fordu, ki nas je zelo dobro plačal, a smo delali

RODU NE MOREŠ POZABITI

kot sužnji. Malicali smo na hitro in kar stoje. Spet sem zbolel — stalno so mi zatekala zaplestja — in šel delat v tovarno kamionov, kjer sem ostal 37 let, vse do upokojitve,“ se spominja Jack Tomšič. Že v začetku se je vključil v različna napredna delavska društva, na tečajih pa se je učil angleškega jezika. Rodnih krajev in svojih ljudi pa ni mogel pozabiti. Prvič se je odpravil domov po osmih letih. Doma si je poiskal ženo in poročila sta se v Knežakih. Ob vrnitvi v Ameriko je šla Mary z njim in še sedaj sta skupaj. Pravita, da je bilo težko. Gospodarsko krizo so občutili tudi v Ameriki in da sta preživela, so jima pomagali prijatelji. Saj sta imela nekaj denarja v banki, a ga nista mogla dvigniti. Malo bolje so zaživel šele, ko je bil izvoljen Roosevelt. „Med

drugo svetovno vojno smo živeli v Ameriki kot še nikoli. Bilo je veliko dela, zelo dobro smo zaslužili. Takrat je šla delat tudi Mary. Vendar smo vedeli, kaj se dogaja po svetu. Ko je bila Jugoslavija napadena, smo Slovenci čutili s svojimi rojaki v stari domovini,“ pravita. Izseljenci so rojakom na vse načine skušali pomagati, Jack tudi s pisano besedo. V tistem času je zapisal mnoge pesmi.

Pisati je začel že v zgodnji mladosti. Sprva naskrivaj, ker se je bal, da se mu drugi ne bi smejali. Pisal je vedno to, kar je mislil in čutil, življenja ni nikoli olepševal. Največ njegovih pesmi govori o delavskem razredu, o njegovem težkem življenju, brezposelnosti pa o domovini. „Pisal sem, kjer je bilo. Drugi so imalicali, jaz pa

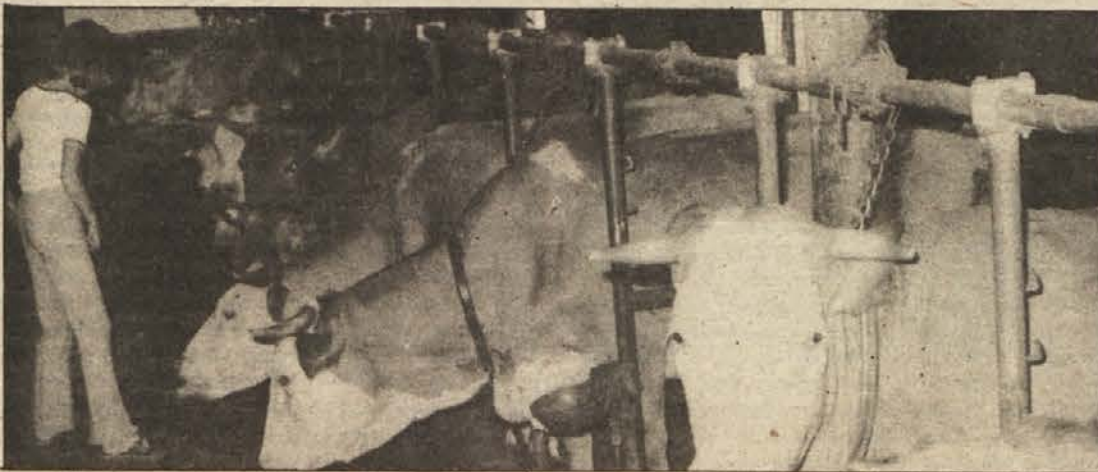
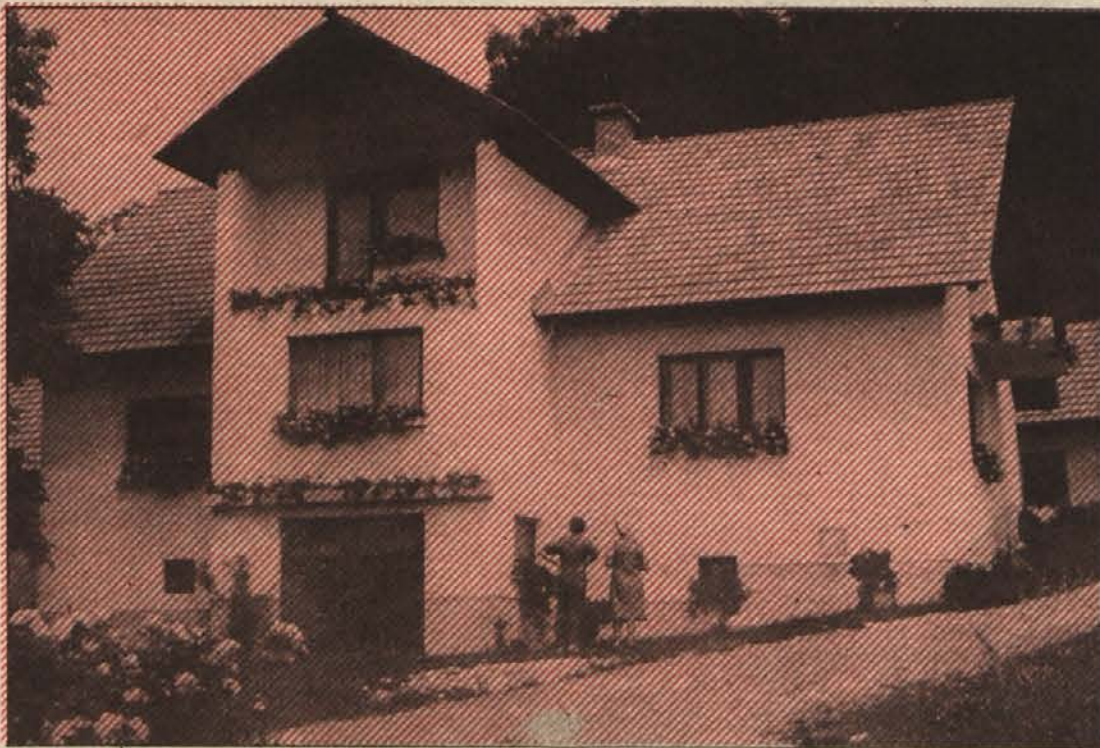
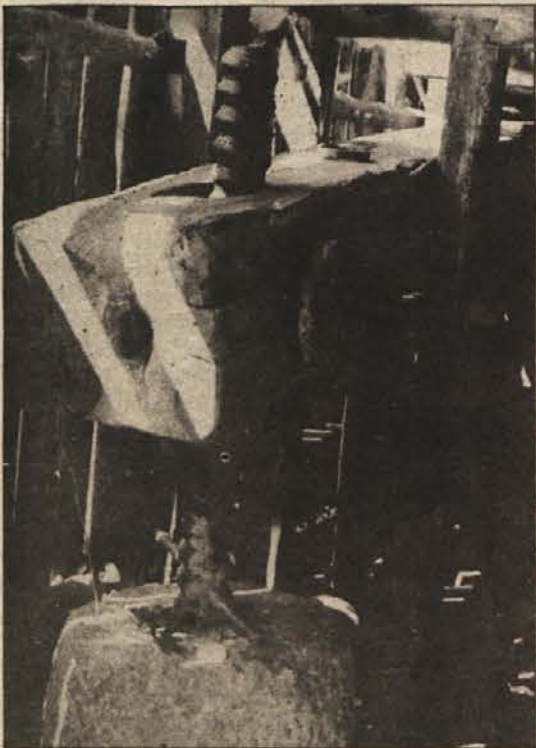
sem kje v kotu zapisoval misli, ki so se porodile. Vsi so me začudeno gledali, kaj počnem,“ se nasmeje. Napisal je okrog 200 pesmi (mnoge začetne je zavrgel) in 40 od teh jih je izšlo zbranih v knjižici v Ljubljani v samozaložbi. Mary in Jack pravita, da sta sama plačala stroške, ker nas nočeta izkoriščati, saj pretežno delamo. Pisal je tudi za različne slovenske prireditve in druge priložnosti (npr. ob smrti Adamiča). V raznih naprednih časopisih, kot sta bila Enakopravnosti in Prosveta, pa je sodeloval tudi s prozo in članki. Sprva se je oglašal s strahom, „saj veste, v svet sem šel brez šol“, pa so ga uredniki spodbujali, naj še pošilja svoje prispevke.

Želja po kulturnem delovanju ga je gnala tudi v vrste delavskega pevskega zbora Zarja, v katerem je sodeloval vrsto let. Še danes Zarjani prepevajo tudi nekatere njegove pesmi. V tistem času je bila v teku velika nabiralna akcija za postavitve slovenskega narodnega doma v Clevelandu. Kasneje so zgradili še 9 narodnih domov in 4 cerkve, ki pa so predvsem v zadnjem času tarča sovražne jugoslovanske emigracije. Nasilja in kriminala je v Ameriki nasploh zelo veliko, in pravita, da bi se tudi zaradi tega vrnila v Slovenijo, če bi bila sama. Mary ogorčeno pove, da so tudi njo napadli sredi belega dne. Vrsto let je Jack botroval delu mladinskega pevskega zbora. Kot nekaj drugih je bil tudi ta že na robu razpada, saj med otroci slovenskih staršev v Ameriki ni bilo pravega zanimanja za slovensko pesem. Pa so si poleg pevske vaje omislili še cirkus, v katerem so nastopali otroci sami in zbor je spet polno zaživel.

Veliko svojega življenjskega ognja je Jack vložil v borbo za postavitve spomenika trem velikim slovenskim možem iz svojega rodne kraja: skladatelju Miroslavu Vilharju, Alojzu Valenčiču, ki so ga fašisti ubili leta 1930, in narodnemu heroju Tonetu Tomšiču, s katerim sta si bila menda celo v daljnem sorodstvu. Za spomenik Vilharju se je med rojaki v Ameriki lotil velike nabiralne akcije, kar mu je vzelo kar tri leta.

Že ko sta Mary in Jack Tomšič prvič po vojni obiskala Jugoslavijo, stare domovine skoraj nista več prepoznala. „Pri vasse je vse zelo spremenilo, na vsakem koraku je bil viden velik napredek. Ob vsakem ponovnem obisku Slovenije sva zelo vesela, ko vidiva, kakšen velik preobrat ste naredili, kaj vse ste dosegli. Tu nama je zelo všeč,“ ne skrivata navdušenja. Pogovarjali smo se o sedanji svetovni situaciji. Vidi se, da veliko bereta, da ju z leti zanimanje za dogajanje v svetu ni minilo. Poleg ZDA ju Jugoslavija še posebej zanima, saj ju kljub dolgoletnemu bivanju v novi domovini vežejo na rodne kraje številne vezi. „Svojega rodu ne moreš pozabiti,“ pravita in tako sta vzgajala tudi otroka. Dodata še, da upata, da bo Jugoslavija prebrodila sedanje težave, saj „se za vse, kar smo zgradili, splača boriti in ohraniti“.

ZDENKA LINDIČ — DRAGAŠ

kmetijskimi pospeševalci, kulturniki in še kom, je prehud oreh, da bi ga tri sredi turistične sezone.

Ena od kmetij, ki se ukvarjajo s tako imenovanim kmečkim turizmom, je tudi domačija Toneta in Marije Robič na Planini 58 pri Sevnici. Pravzaprav so v sosednji šentjurski občini, kamor spada ta kraj, najmanj tri take kmetije. Lepo urejeno imajo le malo dlje pri Luskarjevih v Podpeči 3, daleč pa ni tudi do Kovačevih v Šentvidu, kjer imajo gostilno že dolgo. Res pa je, da Robičevina kar kraljuje nad sicer zgledno urejeno Planino. Popotnik, ki tu ni bil že kdaj prej, jo zlahka zgreši. Cestarji, ki so v to nepokvarjeno pokrajino zarezali mogočo križišče, so namreč meni nič tebi nič vrgli stran iz smrečevine stesnan kašipot.

Gospodar Tone je do turistov nedvomno manj piker, kot je do novinarjev. Na začetku obiska se je kar jezil, ko mu je bilo omenjeno, da je v knjigi. „Od občine in banke ni nobenega pisanja o usodi prošnje za posojilo, ki bi z njim lahko dokončal sobe na podstrešju“. Ko se je jela polniti miza domačih dobrot, se je pričel tajati tudi pogovor. Kmet Robič, ni nič manj tudi žena Marija, predsednica aktiva kmečkih žena zadrug na Planini, dobro vesta, kako se stvari streže. Že nekaj let prihaja k njim skupina dvanajstih Francozov. Spoprijateljili so se že tako, da so jim Robičevi lani vrnili obisk. V ljudni gostilni so gospodinjji zagotovili, da ji na Francoskem ne bo treba kuhati. Pa niso zdržali, Francozi namreč. Najmlajši so si zaželeli dobrot s Planine, Marija ne bi bila Marija, če ne bi šegla po loncih in kuhalnicah.

Za može je na kmetiji obilo kotičkov, še bolj vabljevih kot kuhinja. Zanimivo bi si bilo vzeti dovolj časa in z gospodarjem pokramljati v hramu tik hiše ob stari preši ali kar v kleti ob sodih in velikih pletankah pravega domačega žganja. Pod Sv. Križem se nad domačijo razteza lep gozd. Tam je moč videti tudi kakšno od

divjadi, naštetih v uvodu sestavka. V kuhinji je bila sklada očiščenih lisičk. Komur je mar dobra kapljica le ob posebnih priložnostih, se bo — daleč od klora mestnih vodovodov lahko krepko odžejal s hladno studenčnico nad starim hlevom, kjer gospodinja dan za dnem ohlaja vrče mleko za prodajo.

Nemalo je videti tudi v hlevu, ki običajno oblegajo otroci. Tistih 24 govedi (gospodar je malo pred dnevom borca oddal devet 550 kg težkih bikov) radoživo oblizne vsakogar, ki se motovili po srednji poti sodobnega hleva. Je pa tako vzorno, vse na svojem mestu, da morajo gospodarja poprositi za sežen mrve, če hočejo kaj pomoliti kravam. Če ostanejo tam dlje časa, tako se tudi dela, pa se navadijo na red, ki velja za govedo, nikakor pa ne za goste. V hlevu je namreč običajno delo le dvakrat na dan, lakotniki pa so pri gospodinjji kar naprej. Nemara je skrivnost, kako se lahko posveti tudi cveticam, ki jih je polno na vseh oknih. Ne visi kar tako v veži priznanje Turističnega društva Planina za cvetlice leta 1979!

Dopusta torej ni mogoče preživljati le na popoprnam Jadranu ali v gorah, da o Španiji, Tunisu ob vse bolj drastičnih omejitvah ob prehodu meje ne govorimo. Najti velja to pisano knjižico Zadrugne zveze iz Ljubljane. Stvar osebnega okusa gosta na kmetiji je morda, če uživa v tem, ko samo gleda, kako delajo drugi. Marsikje na Koroškem ali Švici turisti pridno delajo z domačimi. Na kraju jim zato še obilno plačajo. Zakaj v današnjem stoletju je že težko najti človeka, katerim lahko neposredno pokramljaš, čeprav le v vremenu, živini in polju. Bojda je ljudi, ki iščejo prav to, vse več. Zato je res že pravi greh, da svoje ponarodele dolenske gostoljubnosti ne znamo prodajati tudi na ta način.

ALFRED ŽELEZNIK

DOPUST NA KMETIJI?

Zadrugna zveza Slovenije je v štirih jezikih izdala lično knjižico „Počitnice na kmetiji“. Vodič, da malo takih.

Popelje nas kar na 173 kmetij po najbolj slikovitih predelih Slovenije. Kdor kaj da na zeleno bratovščino, bo temeljito razmisli o 85.000 srnah, 1.300 gamsih, 300 kozorogih, ravno toliko medvedih 80 risih, čredah muflonov, desetstisočih fazanah in zajcih... Govor je o bojda 63 endemičnih zelah. In vse to bogastvo lahko

človek občuduje z mirnih domačij, kar naše kmetije v primerjavi s smrdečim mestom nedvomno so.

Vodič ni tiskan zgolj za to sezono. Navsezadnje je ugledal luč sveta zanjo malo pozno. Za Dolenjsko, Posavje, kočevsko-ribniško območje in tudi Belo Krajino pa je omenjena in na pogled lična knjižica izšla vsaj še pet let prezgodaj. Med skoraj 200 kmetijami, ki jih obelodanja namreč ni niti ene samcate z našega območja! Kaj je narobe z našimi kmeti ali bolje

Svet živih bitij je za nas v vsakem pogledu važnejši in odločilnejši, kajti to je v pravem pomenu naš svet in naša usoda, pa tudi pravi svet lepote. Čutimo ga in naše sorodstvo z njim pri vsakem koraku in ravno zaradi tega, ker smo sami življenje in ker smo vespovsod obdani z živim svetom, ga ne občutimo kot tisto, kar v resnici je, namreč čudež, marveč kot ravno tako naraven pojav kakor vse snovno, kar življenje tudi je. In vendar življenje neugnano in samostojno opravlja neke posebne funkcije ali naloge: giblje se, se razmnožuje in se po svojih sposobnostih stopnjeva vzpenja do človeka in do njegovega osebnega sveta. Najnižja življenjska stopnja je vsekakor rastlinstvo v vsej svoji neizmerni množini in raznovrstnosti. Pri nas, prebivalcih zmernega podnebja, je rastlinstvo neskončno bogato in razkošno. Vendar ne dosega bujnosti ekvatorskih pokrajin. Rastlinstvo nas obdaja tako tesno, da ga skoraj več ne opažamo. Poznamo ga vseh vrst od vsakršnih lišajev, plesni in mahovja do cvetlic in dreves. In ker je pravzaprav vse živo kot manifestacija skrivnostne moči življenja in njegovih zakonitosti – lepo, je kajpada lepo tudi vse rastlinstvo, čeprav tega pravzaprav ne občutimo več. Neki filozof ali naravoslovec je dejal, da rastline dremljejo. Qbčutek lepote pa nam vzbuja le majhno število teh pojavov. Vzrok za to je nemara iskati v množičnosti rastlinstva, v kateri se vsak pojav skoraj povsem izgubi, da postanejo tako rekoč neopazen ali za našo blaziranost, ali kako naj imenujem neobčutljivost za pojave, ki jih imamo stalno pred očmi, neviden. Da, pred seboj imamo travnike, polja in gozdove s tisoči in tisoči življenj, ki jih gledamo s skoraj neobčutljivim očesom. Če pa se posvetimo opazovanju obstoja in snovanja posamezne bilke, žitne rastline, drevesa, ki ga je moderna umetnost, ko ji ni bilo več dovoljeno slikati predmetov, za nekaj časa povzdignila med priljubljene snovi svoje zmedene upodabljalne volje – pa se zavemo vse lepote vesoljnega rastlinstva in življenja sploh.

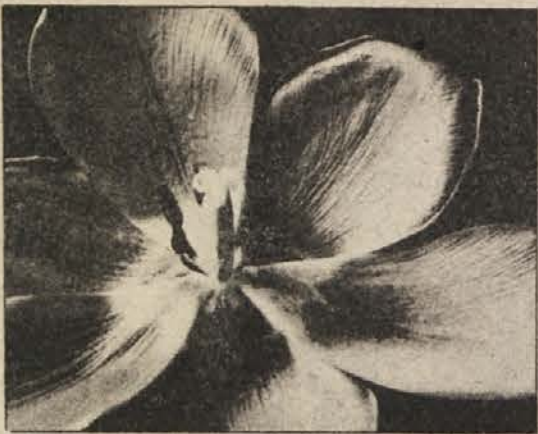
REDKOST

Toda kakor vsak naš čut je podvrženo zakonom življenja tudi naše čustvoza lepoto. Prenasičenost je usodna tudi zanj. V razkošnem bogastvu vsakršnega življenja v obdajajoči nas naravi nam je to čustvo otopelo, da tavamo med čudeži kakor slepi. Toda otopelo le ni povsem. Lepoto žive narave le še doživljamo, a doživljamo jo ob izbranih in posebnih primerih, ki stopajo pred nas v vsej svoji očarljivi in dražestni pa tudi mogočni lepoti. In kako važna je ta živa rastlinska lepota za človeški okus, nam govore številni ornamenti, posneti po rastlinstvu, številni parki z odbranimi drevesim in z izbranimi cvetličnimi gredami. Cvetice so sploh nemara edini lepi pojavi med rastlinami, ki nikakor še niso utrdili našega lepotnega čuta. V južni in vzhodni Aziji se ljudje krasi s cvetličnimi vencji. Japonci so oboževali cvetja, zlasti pomladnih cvetočih češenj, ki jim je pri njih posvečen poseben praznik. Pa tudi pri nas spada v vsak prostor, ki naj bo lep in prijeten, cvetje kakršne koli vrste. In če si hočemo priti o lepoti rastlinja na jasno, si moramo odgovoriti na vprašanje, kaj je pravzaprav cvetje? Kaj je cvet? Kako smo v neorganskem svetu razmišljali o lepih pojavih, kakršni so: svetloba, pokrajine, kristali, voda in njena dela, globoko v njihovo bit in v zakonitosti moči, ki jih proizvajamo in ki so v njih ali na njih očitne tako se nam zdi pri organskih ali živih pojavih koristno razmišljati o močeh, ki snujejo v čudežnem življenju.

CVET

Ruskin je v svojem estetskem navdušenju zapisal, da rastlina ne cvete, da bi živel, temveč živi zato, da cvete. Naj bo ta njegova misel taka ali taka, smisel cvetja je v njih očiten. Cvet je nadaljevanje rodu, zvrsti in verjetno je, da za ta poglaviti namen vsega živega uporablja rastlina največje lastnosti, ki so ji dane, najzlahtnejše moči ali vzgone, ki tako skrivnostno žive v nji. S temi ustvarja cvet, ki je pri večini rastlin gotovo najočarljivejši in najlepši del njihovega organizma. Nekateri rastline sicer oplajajo vetrovi, ki prenašajo seme s prašnikov na pestiče, večidel oplajanja pa opravijo žuželke in cvet mora biti vabljuv po svoji slikovitosti, seveda pa tudi po vonju. Oboje je živa vaba za žuželke, ki v cvetu tudi srkajo med ali rastlinski nektar. Pri nastajanju cvetja pa so vsekakor zaposleni posebni in posebno zlahtni vzgoni rastline in cvet je njihova posebna stvaritev, v kateri se bolj ali bolj kakor v čemerkoli drugem izraža posebna, dejal bi individualna naravna bitja, ki ta cvet rodi.

Ali je cvet lep zaradi tega? Lep je, ne da bi kaj vedeli o njegovem nastanku ali smotru. Res pa je tudi, da zdaj, ko to vemo, lahko trdimo, da je za nastanek lepega cveta potrebna taka in taka težnja takih in takih moči v rastlini. Ali nas to že opravičuje, da bi smeli trditi, da so te moči vzrok za nastanek lepote? Da same niso lepe, nam je seveda jasno. Toda kjerkoli ožive, kjerkoli se uveljavijo, nastane cvet, se pravi nastane lepota.

ORGANSKA LEPOTA

V naravi je veliko cvetov, lepših in manj lepših, grdihi menda ni. Ravno tako tudi menda ni prevelikih cvetov, ki bi se nam ne zdeli več lepi. Pač pa je nekaj cvetov, ki so preneznatni, da bi prebujali v nas občutek lepote. Te meje obstoje tudi pri drugih lepih predmetih žive narave. Spačkov, ki bi nastali zaradi premočnega vzgona k obliki, med cvetovi verjetno ni. Najdemo pa jih celo pri kristalih, dasi imajo tam najbrž drugačen vzrok. Skratka, cvetje je verjetno najbolj zanesljivo v svoji lepoti, zato je tudi najpogostejši okras za človeška bivališča in za človeka samega, ki si od mladih nog spleta kitice in vence ter jih obeša nase in na vse, kar želi videti lepo in kar mu je drago.

PLOD

Cvet je spočetje novega življenja, ki mora do sadeža ali plodu zoreti nekaj časa. Plod je izpolnitev in ni mu treba ustvarjati zunanje mikavnosti, pač pa mora seme oskrbeti za prehod v samostojno življenje. Plodovi rastlin se ne odlikujejo s posebno živo očarljivostjo, čeprav ni mogoče reči, da nekateri niso lepi. Slikarstvo si jih je pogosto jemalo za predmet upodabljanja. Čar močesti novega življenja je v vsakem od njih, čeprav je vsa njihova narava podrejena svojemu smotru, zaradi katerega morajo segniti, da dobi novo življenje hrano za zdravo rast. Skratka, lepota sadeža je v njegovih smotrni zdostnosti, v izpolnitvi, v tem ko je lepota cvetja v njegovih pripravljenosti za nalogo, ki je po naravi največja skrb vzgona vsega rastlinskega obstoja. Sadej je večidel oblikovano harmonično. Spačkov ali zrastkov je sorazmerno malo. Na naš čut ne učinkujejo prijetno. Čisto lepoto čustvo pa se v nas prebuja ob cvetu, vtem ko se v smislu za lepoto sadja že oglašajo občutek koristi, se pravi slastnosti in uporabnosti za naše potrebe. Seveda pa je čista lepota sadja nedvomna in je nedvomno tudi razumljiva. Tudi v njem je, kakor v cvetju, navzoča veliki zakon žive narave, ki je razmoževanje in nadaljevanje življenja. Snov tedaj, ki je očitno oblikovana v skladu z zahtevami tega osnovnegzakona vsega življenja.

ZIVALSTVO

Med človekom in rastlinskim svetom, ki nas tako bogato zasipa z lepoto in ki v bistvu z nami vred hrani vse, kar je živo, je ogromni ocean živalskega sveta, ki obsega milijarde in milijarde živih bitij. Živali, ki so bolj žive od rastlin – odtod tudi njihovo ime – se svobodno gibljejo in premikajo, se hranijo same in same s svojim ravnanjem odločajo o svoji usodi vsaj do neke mere. Žive vespovsod: v zemlji, na zemlji, v vodi, v zraku, v stegah, v močvirjih, v puščavah in celo v večnem snegu in ledu. Poleg sposobnosti za samostojno gibanje in premikanje je za živalski svet posebno značilna prilagodljivost, ki jo poznamo tudi v rastlinstvu, s pomočjo katere pa si žival sama spreminja celo obliko in podobo. Živalski oblik je ogromno število in še jih življenjski pogoji nenehoma spreminjajo; sposobne razvijajo, nesposobne izločajo. Te spremembe se vrše dovolj naglo zlasti v nižjih stopnjah življenja, vtem ko so višje oblike trajnejše in bolj stalne. V načelu je lepo vsako živo bitje. Toda veliko število vsakršnega mrčesa in golazni je premajhno, da bi ga mogli opaziti kot lepo. In vendar, poglejte si nadležnega komarja, kako je eleganten in gosposki v svoji vitkosti in s svojimi prozornimi kriili. Ali viteza med žuželkami, med katerimi je veliko lepših – sršena, ali bleščočega se skarabeja, ki si je morda tudi s svojo lepoto pridobil mesto v egiptovski mitologiji. Ali očarljivo biserne kolibrije med malimi pticami, ali mogočne kraljevske roparice od sokolov do brlov, ali sove, simbol modrosti, ali prečudovite ribice in ribe, bujno pisane metulje, dnevne in nočne, plazilce in kače in naposled visoko razvite zveri – leve in tigre in leoparda, rasne pse, konje in kaj vem kakšne živali še. Vespovsod je v živalskem svetu veliko lepote, se pravi izjemno lepo oblikovanih ali barvitih ali smotrno grajenih živih bitij. Razlagati lepoto vseh imenovanih in še tolikoh neimenovanih živali bi se reklo poznati življenjske pogoje vsake od njih ali vsaj vsake zvrsti. Toda spominjam se dveh estetskih sodb naravoslovca Brehma, ki pravi, da je v živalskem svetu med mačkami estetsko najpopolnejša žival

leopard, med psi pa lisica, katerih telesi da sta najbolj smotrno in učinkovito oblikovani. Seveda za njun način življenja, se pravi za lov, tak in tak, in za samoobrambo, za katero služi leopardu njegova spretnost in moč, lisici pa njena gibkost in prevejanost.

GLAVA

Analizirati lepoto vseh teh bitij je nemogoče. Mogoče pa jo je razbrati samo v abstrakcij, v omejitvi posameznih bitij na vrste in razrede in govoriti nato o lepoti, ki je značilna za te velike skupnosti. In še potem se je treba omejiti na najviše razvite živali, ki so vsaj za naš čut, kljub vsej različnosti, nekako merodajne za lepoto zvrsti in živali sploh. Če pregledamo organizme teh živali, zlasti višje razvitih, se kmalu prepričamo, da je središče in vsa značilnost teh bitij zbrana in združena v glavi. Glava je sedež vseh poglavitnih čutov sleherne teh živali. V nji so vid, sluš, voh, okus in tip. Vsak izmed njih ima svoj organ in že golo dejstvo, da je v tem edinem delu živalskega telesa naseljenih vseh pet čutov z organi vred, nas opozori na to, da je gmoča glave pregnetena in oblikovana s petimi važnimi življenjskimi težnjami, kakor ni oblikovan noben drug del živalskega telesa. Ta intenzivna in smotrna oblikovanost pa ravno ni nič drugega kakor lepota. In nič čudnega ni, da nas tudi pri živalih očarajo njihove glave, oziroma njihovi obrazi, če je tak izraz dovoljen. Vrh tega je v glavi tudi sedež uma, kolikor ga žival pač ima, v vsem njenem izrazu pa je mogoče čutiti tudi njen značaj, seveda spet, kolikor ga premore.

Skoraj vsi sesalci imajo izoblikovane glave in so nam zato bolj dostopni in razumljivi in zaradi tega lepi. Seveda pa spada k lepi glavi skladno telo, katerega lepoto je težje določiti kako drugače, kakor z ustreznostjo in smotrnostjo za življenje in za nadaljevanje rodu. Tako je ocenil leoparda in lisico tudi Brehm. Manj srečamo lepših primerov na primer pri medvedih, več pri kopitarjih in parkljarjih, zlasti pri konju in pri jelenu, med srnami, gamsi in kozorogi. Edina zvrst sesalcev, ki menda v nikomer in v nobenem primeru ne vzbuja občutka lepote, so hijene, po vsej priliki pa tudi opice, ki so nam fizično preblizu, da učinkujejo na nas kot človeški spački. Spački, hkrati pa so v vsem popolnoma živalske, da nas zaradi zunanje sličnosti motijo in odbijajo. Groteskne so nam in nekatere celo pošastne. Pošastne nemara tiste, ki so nam najbližje, kakor gorile in orangutani.

DEJAVNOST ZIVALI

V zvezi s presojo o odnosu med živalstvom in lepoto je tedaj reči, da so v njem primeri, ki s svojo pojavnostjo zbujejo pozornost človeških oči, doveztenih za lepoto. Ali pa morejo živali ustvarjati lepoto? Na to vprašanje je povsem naravno negativno odgovoril že Marx, ki je to sposobnos priznal samo človeku. Kakšni so živalski izdelki, med katere gotovo ne moremo šteti ne polžjih hišic ne jelenovih ali kozorogovih rogov? Ime stvari pove, da gre tu za delo, za rezultat dela, h kateremu rast, ki poteka sama po sebi, ne spada. R Ravno tako je na primer z biserno matico in celo z biseri. Tudi koralne formacije niso pravi izdelki živalskega sveta, dasi so jim bližje, zato pa so za človeka termitski stebri, mrvličišča, osirji in satovje os in čebel, skratka bivališča živali, ki žive družno v manjših ali večjih kolektivih, komajda lepi. Med te proizvajalce pa nikakor ne spadajo višje razvite živali, ki žive ali so živele v čredah, na primer govedo, konji in vsakršni parklji rji, pa tudi psi, šakali in podobne živali. Še najbolj rodbinske živali med sesalci žive v majhnih družinah in prebivajo v preprosto izkopanih ali izvrtanih votlinah ali jamah, ki so preprosta in neugledna bivališča, med katerimi so lisičiji brlogi še najskrbnejše izdelani, predvsem seveda, kar se tiče varnosti. Oskrbljeni so s številnimi vhodi in izhodi. Med sesalci se kot gradbenik in oblikovalec posebno odlikuje bober, ki zna graditi jezove na rekah in ustvarjati umetna jezera za svoje življenje. Toda tudi ti izdelki ne zbujejo v nas občutka lepote. Lahko jih občudujemo zaradi njih umnosti, ne pa zaradi lepote, ki je tukaj ni, saj so to v najboljšem primeru storitve, ki živali zagotavljajo obstoj in sorazmerno varnost. In za

izdelavo teh svojih bivališč ne poznajo živali niti najpreprostejšega orodja, ki se ga za druge namene vendarle poslužujejo samo opice. Vse, kar so te, je delo njihovih udov, teles in zobovja, ki so tudi edino orodje podzemskega gradbenika, krta.

CLOVEK KOT ZIVAL

Vrh živalskega sveta in njegove telesne lepote je vsekakor človek, čigar telo je nenavadno usposobljeno za vse naloge in storitve, ki jih njegovo življenje zahteva. Slabo je bil usposobljen za boj z velikimi živalmi, zato pa si je znal oskrbeti orožje, ki mu je stopnjevalo moči, da je bil kos vsem zverem in sovražnikom. Če motrimo človeka kot telesno bitje, ga pred vsemi drugimi odlikuje že njegova pokončna vzravnost in skrajno ekonomična hoja po dveh nogah. Roke in noge so se mu v tisočletjih izoblikovale do današnje dovršenosti. To velja predvsem za roke, ki jih Krleža v Aretaju, in ne samo tam, opeva z občudovanjem in ponosom. Roke virtuozu, pianista, violinista ali operaterja so višek sposobnosti za najrazličnejše smotrne gibe, in to tudi v naglem tempu. Toda nedvomno je krona človeškega telesa glava. Tu ni zbranih samo vseh pet čutov in njihovih organov, tu je sposobnost izraza: v ustreznih reakcijah živcevja in mišičevja za vsakršne dražljaje je prisoten ves značaj, ki daje obrazu izraz, ta pa je zrcalo vsega življenja tega bitja, njegovega naturela in njegove osebnosti z vsem, kar živi v njem visokega in nizkega. Med organi, ki tako intenzivno oblikujejo človeško glavo, je gotovo najlepše oko. Bilo je tisočkrat opevano in tisočkrat proglašeno za organ, ki je najubogljivejši za izražanje posebnosti človeške duše, s čimer le še poudarja lepoto človeškega obraza oziroma glave. Vse to je pri človeku veliko bolj poudarjeno kot pri živali, zaradi česar je obraz z očmi za vzbujanje našega lepotnega občutka odločilen faktor. Seveda ni brez važnosti in ne brez lepote niti postava v celoti, se pravi gradnja telesa, kakor tudi niso nevažni s poltjo vred posamezni udi. Toda pri človeku doživimo občutek lepote v glavnem in predvsem po obrazu.

LEPOTA IN SPOL

V ta naš občutek se seveda meša naš spolni okus, ki ga morda poznajo tudi živali, kajti prenekatere od njih se v času parjenja spreminjajo in lepšajo, in to začuda predvsem samci. Pri nas je drugače. Naj bodo ženske oblečene kakorkoli, dozorela spolnost se pri njih odkriva intenzivneje kakor pri moškem, kar kajpada vpliva tudi na naš čut za lepoto, ki zaradi spolnega okusa in interesa zgublja svojo zanesljivost. Današnja ženska ima zase malone zverski okus in ga kajpada sugerira ali skuša sugerirati tudi moškim. Odtod razni zverski obrazi številnih div in lepotic, ki nikakor niso lepi, ker so nasičeni samo s spolno privlačnostjo. Povprečen ženski okus za moškega pa je v najglobljem smislu predvsem čut za vitalnost, kar pri nekaterih vodi do smisla za razsežnost telesa in njegovih sposobnosti. Tako se jim zde včasih obrazi slavnih in uspešnih mož lepši, kakor so v resnici. Primer: nedavna vsesplošna ženska histerija v Nemčiji v odnosu do „lepega Adolfa“, se pravi Hitlerja. Seveda pa so vse te le presplošne ugotovitve samo opozorilo na vpliv spolnosti in raznih drugih moči v nas na naš celotni okus glede človeškega telesa in njegove lepote. To je in ostane po svoji smotrni energiji, po svoji vzdržljivosti, ki presega vse živalske, po dognanosti svojih organov in njihovi usposobljenosti za vsakršno delo naravni čudež, v čemer prednjačijo zlasti roke in seveda glava. Naše telo je kot nosilec naše človeškosti, se pravi umnosti in zlahtnosti, najvišji dosežek narave, njenih vzgonov in zakonov, zato pa tudi njen najlepši proizvod. Te besede zvne patetično in samoljubno. Toda kakšna samoljubnost in patos sta mogoča spriči naše prebridke usode edinega zavednega bitja v vesolju, ki je neumljeno izročeno času in stvarim, ki teko po svojem brezobzirnem redu in po neklih zakonih, ki ne poznajo ne dragocenosti ne lepote, temveč samo moč in vztrajnost pred obličjem narave. Toda ta zavest nima zveze z našim okusom ali čutom za lepoto in ne more vplivati nanj, ko vendar narava samo govori in potrjuje, da je človek najlepši njen stvar in da nam je zaradi tega po pravici občudovanja vreden in drag.

Seveda velja to samo načelno. Nuje podnebrij, v katerih živimo, civilizacije, ki smo jih razvili, in ves način življenja nas odevajo z oblekami, nas mrtvičijo in kvarijo na sto načinov, kar vse ima za posledico, da je današnji standardni človek zvečinoma slabo razvit, telesno malo sposoben, skratka, fizično odtujen svoji naravni nalogi, pa tudi podobi in lepoti. Ostali so nam še obrazi, ki pa jih omenjeni dejavniki tudi že izdatno pačijo. Človeška lepota naših časov je, kolikor je je, prefinjena ali pa je le umetno vzdrževana s kozmetiko, s športi in telovadbo. Lepih teles, ki jih je nekoč oblikovalo naravno delo, skoraj da ni več med nami. Lepotici in lepoticice pa so se nastanili pri filmu, kjer jim odobrava njihov osladni in zverski značaj okus ameriške množice in uslužnih producentov. Navzlic temu pa ostaja dejstvo, da je človek kot izdelek narave lep in da se njegova lepota, kakor pri vseh stvarih, kaže predvsem tam, kjer je njegova podoba najintenzivneje oblikovana po poglavitnih močeh, ki so to bitje izgradile ali ustvarile. Kakor so med kameninami najlepši kristali in v rastlinstvu cvetovi, tako je pri živalih, med katere pač sodimo, predvsem lepa glava. Potrdilo tej misli je velika pozornost, ki jo od nekdej kaže skulptura skoraj vsega človeštva.

obzorja

iz izložbe

prebrali smo ni ljubezni?

Če bi sodili po prizadevanjih Pomurske založbe, ki je ponatisnila znani roman „Ljubimec gospe Chatterleyeve“ in pripravila prevod treh daljših novel pod skupnim naslovom „Devica in cigan“, ter poleg tega napoveduje še izid dveh romanov, potem bi morali reči, da med Slovenci vlada precejšnje zanimanje za angleškega pisatelja Davida Herberta Lawrencea. Morda je to razumljivo zaradi tega, ker ta pisatelj slovi kot mojster opisovanja odnosov med moškim in žensko, ti odnosi pa so še vedno zanimivi za širok krog bralcev.

V novelah „Lisjak“, „Princeska“ ter „Devica in cigan“ (prevodila jih je Maja Kraigher — Žaucer) se Lawrence ukvarja z literarnim vzpostavljanjem takih odnosov med spoloma, ki naj bi razkrivali tragično človekovo zavezanost konvencijam ali lastnim izmišljotinam, kar vse mu omogoča pristni in sproščeni odnos do drugega spola. Za vse tri novele je značilno, da junaki pripovedi ne zmorejo doživeti pristne ljubezni. V njih so

hotenja in želje, vendar se ne morejo izživeti zunaj borbe za neodvisnost posameznika. Premočna volja (Lisjak) zaverovana v lažne predstave o sebi (Princeska) ali družbeni položaj (Devica in cigan) so premočne ovire, ki bi jih bilo mogoče za stalno porušiti ter tako omogočiti, da zaživi ljubezen.

Lawrencova literarna izpoved o nemožnosti ljubezni je morda razumljiva, če vemo, da je ta pisatelj ustvarjal v času, ko se je angleška družba še dušila v okornem plašču puritanizma, toda če pomislimo, da je Lawrence napisal tudi sproščenejšo pripoved o ljubezni gospe Chatterleyeve, potem moramo odgovor za takšno pisateljevo prepričanje, kot ga ponuja v knjigi „Devica in cigan“, poiskati drugje. Nekaj namiga nam daje pisatelj že s tem, ko je za glavne junake pripovedi izbral ženske. Vse tri junakinje so na svoj način samostojne in se ne puste prevladati. Prav to pa njihovi ljubimci poskušajo in doživijo poraz. Najverjetneje lahko osnovno sporočilo Lawrenceovih novel izpišemo takole: z ljubeznijo tam, kjer gre za prevlado ene osebnosti nad drugo, ni nič.

podoba nenavadnega človeka

V zgodovini italijanske književnosti A. Momigliano pravi, da je ob drugih tudi Giacomo Casanova tisti pisec iz druge polovice 18. stoletja, ki „še čaka na svojega zgodovinarja, ki ga bo oživel v vsej živosti njegovega dela in njegovega življenja in v vsej pestrosti prizorišč, na katerih se je udeleževal.“ Hkrati pa ta literarni zgodovinar priznava, da je bil Casanova (možak je prepotoval vso staro celino, bil je deležen naklonjenosti pa tudi mržnje vseh družabnih slojev in doživel je tako

rekoč vsakršne usode) sam sebi in svoji dobi najboljši zgodovinar; resda bolj „priča kot umetnik“, a zato človek, ki je čutil nove čase, v njih užival in se jim brezbožno posmeval.

Casanovo življenje pa najrazličnejše posebnosti 18. stoletja so popisane v znamenitih „Spominih“, ki po mnenju Momigliana ne premorejo pestrosti pesniških motivov, so pa izredno pronicljiva podoba časa, v katerem je živel razvpiti zapeljivec, ki je bil bogoslovec in pesnik, vojak in politik, igralec in violinist, pravnik in čudodelni zdravnik, zvezdoslovec, matematik, alkimist in zgodovinar v eni osebi.

„Spominov“ v sloveščini še ne premoremo, Prešernova družba pa je pred kratkim (v prevodu Petra Kosema) že vrduro izdala Casanovov „Beg iz beneške ječe“. Pri razkrivanju svoje-ga nenavadnega življenja je Benečan najprej popisal prav to dogodivščino iz 1757; kasneje je podrobno bega vključil tudi v „Spomine“. Kakršen je bil, predno so ga zaprli, tako je živel tudi po begu iz ječe, se pravi, da je popotoval, spoznaval ljudi, najraje kajpak lepe ženske, ukvarjal se je domala z vsem. Znal je biti uglajen, a tudi preobojnost mu ni bila tuja. In zaradi neobičajne predrznosti se je zameril beneškimi inkvizitorjem, obsodili so ga in zaprli v zloglasne Svinčene zapore, od koder ga niso mogli izvleči še tako vplivni prijatelji in znanci.

Slovenskemu mislecu in literarnemu kritiku Josipu Vidmarju so dostikrat dobrohotno in celo zlohotno namigovali, naj strne svoje estetske nazore v celoto, da bodo jasni temelji njegovih, včasih zgočih in vznemirljivih kritičnih opredelitev do pojavov v kulturnem življenju Slovencev in Jugoslovanov. Nedolgo tega je pri Založništvu tržaškega tiska v Trstu izšla knjiga „Esej o lepoti“, ki pomeni takšen strnen Vidmarjev pogled na estetiko.

Vidmar je v knjigi izredno nazorno in jasno izpovedal svoj estetski credo, med odličnosti knjige pa nedvomno sodi izbrana slovenščina. Lahko bi celo zapisali, da je „Esej o lepoti“ za razliko od drugih podobnih strokovnih zapiskov različnih avtorjev in prevajalcev zares napisan v našem materinem jeziku.

Ko Vidmar v knjigi razčlenjuje, kaj je lepota in kako učinkuje na človeka, odkriva, da človek razpolaga z raznimi občutljivostmi, ki bogate njegovo življenje, med temi pa je tudi občutljivost za lepoto. Doživetje lepote se druži z željo po lastnem ustvarjanju lepote. Zavezanost lepoti je za Vidmarja mogočen dejavnik „v vsem našem početju in ravnanju kot ena odločilnih moči v nastajanju civilizacije in kulture“. Zato ni presenetljivo, da se človekova misel že tisočletja ukvarja z lepoto.

Pri tem je razumevanje lepote od antike do Hegla šlo svojo pot. Za pisca „Eseja o lepoti“ je v vprašanje najgloblje prodrl ne Hegel, kot bi lahko sodili po njegovi priljubljenosti v sodobni estetski misli, marveč Goethe, ki je lepoto odrešil metafizičnih vezi in jo deljal kot manifestacijo naravnega zakona v pojavnosti.

To osnovno misel Vidmar v nadaljevanju razčlenjuje in dopolnjuje ter dokazuje v poglavjih o anorganski lepoti, organski lepoti in o umetnosti — človekovi dejavnosti, ki je posvečena predvsem lepoti. Umetnina je „vizija življenja v njegovi izčiščenosti podobi in nazorni zakonitosti in slutnja o sorodnosti subjektivnega duha z objektivno resničnostjo.“

Največ pozornosti avtor posveča literaturi, ki ima po njegovem največjo izrazno moč. Tako se v razmišljanjih o fantastičnosti v

umetninah, o osebnosti in razumu kot pomembnima elementoma pri nastajanju in razumevanju umetni, o morali, prehodih, o splošnih zahtevah idr. pogosto naslanja na literaturo, manj pa na ostale umetnosti.

Za bralca, ki ga estetska vprašanja toliko zanimajo, da pozna nekatere težnje, ki se uveljavljajo pri nas, bo nedvomno zelo zanimivo poglavje „Nekaj zavrnitev“ ter sploh ves zadnji del knjige, v kateri Vidmar polemizira in zavrača sodobno estetiko in z njo seveda tudi nekatere sodobne umetnostne smeri. Ugotavlja, da „nas težke današnje zmede v vseh umetnostih navdajajo s slutnjami o boleznih tega čuta (za lepoto), ki si v svoji sedajni nepomaganosti išče pomoči za velike dosežke v najrazličnejših razumnih in nerazumnih artistskih domislicah“, vendar pa Vidmar zaupa v umetnost ter zavrača močno prisotno misel o njenem koncu. Umetnosti ne more nič nadomestiti. „Moramo jo spoštovati kot usodno dragocenost in blagodat, ki nam je dana za vse dneve človeškega rodu.“

(Odlomek iz Vidmarjeve knjige si lahko preberete na prejšnji strani.)

M. MARKELJ

Pot na prostost si je po sedemnajstih mesecih utrl sam. Kako? Casanova to opiše s precejšnjo mero pripovedniškega daru, živo, brez olepševanja; govori, kako brezobziren je bil do vseh, ki so mu ovirali pobeg, v trenutkih omahovanje pa tudi sebi ni prizanašal. V predgovoru pravi, da je „nesramno predrzen“ tisti pisatelj, „ki trdi, da sili k razmišljanju tiste, ki v resnici bero samo zato, da se ubranijo skušnjavi premissljetanja“. Premišljavati ob „Begu iz beneške ječe“ res ni o čem, pove pa knjiga vseeno veliko, saj je Casanova poskrbel, da je vse ko na dlani, bodisi njegova doživetja ali družbene razmere, v katerih se je trudil izoblikovati podobo nevsakdanjega človeka.

„novega romana“, dejstva, da se ne spušča v golo opisovanje predmetnosti, ampak še zmeraj ohranja človeka kot bistveno, z doživljaji in čustvi opredeljeno gibalno dogajanje, pa mu ne štejejo v zlo, prej narobe. V številnih romanih Le Clezio obravnava grozljivo slutnjo, da z vojnami pogojena izmalicečnost zdajšnje civilizacije vodi svet v propad. O taki slutnji govori tudi „Vesoljni potop“ (prevod je delo Marjete Novak), ki stvarnost oz. ljudi v njej postavlja pred neizbežni konec, saj vsakršni posku-si bega, iskanja rešitev (z odpo-vovedovanjem najrazličnejšim dobrinam) ne vodijo nikamor. Razčlovečenost je prehuda, iz-

hoda iz brezupa ni več... Morebiti pa vendarle je, a ne v praznem ogledovanju sveta in sprijaznitvi z usojenostjo, ampak v videvanju vsega, kar človeka dela praznega, odtujenega. Da bi to dosegel, bi se moral človek vrniti nekaj stoletij, tisočletij nazaj. In tako bi storil korak naprej — k samemu sebi.

Lani umrli romunski pisatelj Marin Preda je v več romanih obdelal življenjske usode članov kmečke družine s priimkom Morometi. V „Deliriju“ (poslovenila ga je Katja Špurova) popisuje, kako se je v velikem mestu (in to sredi najhujšega vrtince zadnje vojne) znašel eden od mladih mož te rodbine. Junak je pričal vzpostaviti vojaške diktature, divjanja fašističnih oblastnikov, ki jim niso bili mar dežela in ljudje. In v tako razbesnelem času se je posameznik pac moral znajti, kakor je najbolje umel, s premeteno prilagodljivostjo je imel še največ možnosti, da preživi. To junaku kajpak uspe, četudi za ceno precejšnjih odrekani.

cesta dveh cesarjev

V zbirki zgodovinskih romanov je Cankarjeva založba izdela delo, ki ga je Mira Miheličev naslovila s „Cesto dveh cesarjev“. To je že drugi roman to pisateljice o Ljubljani; v prvi je prikazala mesto za časa Rimljanov, tokrat za je v ospredju njenega zanimanja Ljubljana dvajsetih letih prejšnjega stoletja, ko so se v slovenskem središču zbrali predstavniki t. i. svet alianse, da bi skrojili usodo stare celine.

Pisateljica suhoparno ne popisuje, kako je potekal kongres: z udeležbo visokih državnikov (navzoča sta bila tudi avstrijski in ruski cesar pa knez Metternich, eden pomembnejših junakov romana), ta stvarni dogodek je le nekakšno izhodišče za pripoved o kranjski, z nemško krvjo premešani družini. Kot za zgodovinski roman spodobno so resnični dogodki prepleteni izmišljenimi podrobnostmi, kaj kažejo usodno razdvojenosti glavne junakinje (šepaste grofica L.) med slovenstvom in nemštvom, brez veljave pa tudi ni to, kako so prikazani ne zgolj vzdružje slovenskega mesta za časa velikega zgodovinskega dogodka, temveč zlasti njegove družbene (in družabne), kulturne pa celo nravstvene posebnosti.

A vseeno, četudi je ta romani dovolj zanimiv in ga ne kaže prezereti, se zdi, da po umetniški plati ne dosega „Izza kora res“, I. Tavčarja zabavljive pripovedi o istem času oz. istem dogodku, kajpak z drugačnimi junaki.

bogastvo življenja

V Podbočju se ljudem, kadar izrečejo beseda kultura, pritakne zraven še ime Mija Glinšek, saj je ta neutrudna delavka z vsem srcem zavezana kulturnim in drugim dejavnostim v domačem kraju, kot tako pa jo poznajo tudi v Krškem, kamor se vozi delat. Skoraj da ni proslave ali prireditve, kateri ne bi prispela svojega deleža spodbujevalnega ali ustvarjalnega dela. Po svoji zagnanosti in marljivosti je tip kulturnega animatorja, kakršnega bi želeli imeti v vsakem kottičku naše domovine.

Mija Glinšek je končala ekonomsko šolo v Novem mestu. V šoli se je pod mentorstvom Milke Bobnarjeve začela ukvarjati s kulturnimi dejavnostmi. Prej sramežljivo dekletce, ki se je balo nastopati pred ljudmi, se je spremenilo v navdušeno recitatorko, v srcu pa je že nosila sanje — igrati v gledališču. Na poklicno pot gledališke igralkice ni stopila: doma je čakala kmetija brez očeta, v Krškem pa služba. Sanje o gledališču so se umaknile v tisti kottiček srca, kjer človek čuva svoje najlepše sanjarije. Namesto poklicnega gledališča je prišlo ljubiteljsko. Še več, ko se je po šoli vrnila domov se je pahljača njenega zanimanja razširila: začela se je ukvarjati s slikarstvom, z režiranjem igrice, igranjem, recitiranjem, organizacijo proslav in drugih prireditev.

Pri vsem tem mora Mija krepko poprijeti tudi za delo na kmetiji. Skupaj z materjo in sestro so, odkar je brat pri vojaki, brez moške roke. Tako ji v zadnjem času zmanjkuje prostega časa.

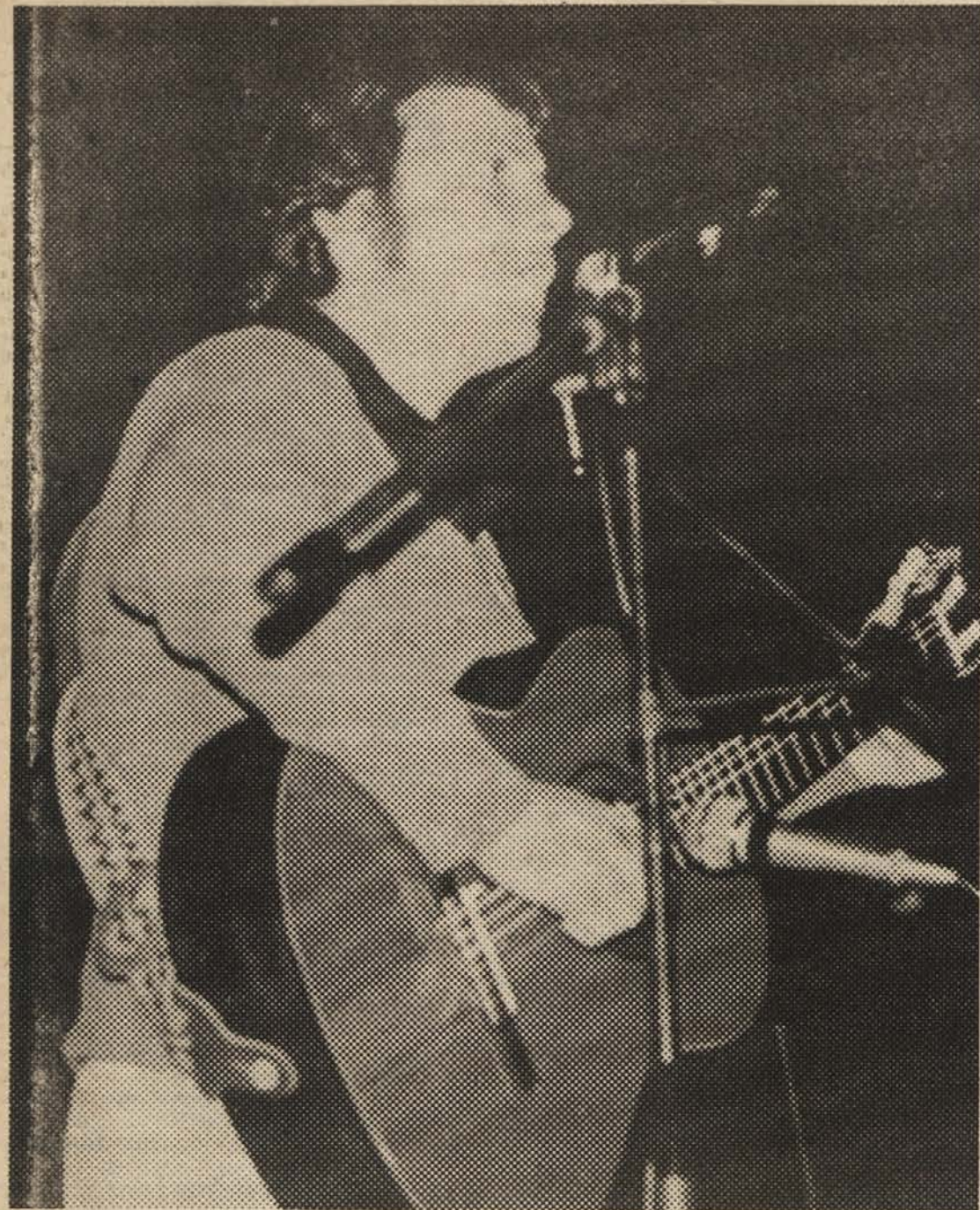
„Čprav že dolgo nisem prijela za čopič in četudi mi vse bolj zmanjkuje časa za vse tisto, kar bi rada počela, pa mi veselje ne mineva. Ne morem si predstavljati življenja brez najrazličnejših dejavnosti. Mislim, da ob njih bogatim. Življenje brez kakršne koli ustvarjalnosti se mi zdi jalovo,“ premišlja Mija Glinšek.

Morda čuti tako zavezanost tudi zaradi tega, ker so ljudje na podeželju, kot je povedala, pri sprejemanju kulture bolj neposredni in se pristneje navdušijo, pa je tako delo z njimi človeku v večje zadovoljstvo.

„Vem, da v našem primeru ne gre za velike kulturne dosežke, a vseeno lahko rečem, da gre za kulturo. Popolnoma sem prepričana, da ljudje potrebujejo kulturo, le biti jim mora do neke mere prilagojena, saj jim le tako lahko živo govori,“ je povedala Mija Glinšek in tako izdala, da čuti, kako je njeno ljubiteljsko delo ljudem potrebno. In ne verjame, da so ljudje, ki lahko žive, ne da bi kdaj prebrali kakšno knjigo, si ogledali kakšno igrice, prislunili ubranemu petju ali deklamaciji. „Ne morem si predstavljati, da ljudje žive lahko brez kulture. Ne verjamem, da je to mogoče.“

MIM

PESEM SVOJIM LJUDEM

V človeku mora biti veliko zvestobe in veliko hrepenenja po pristnem doživljanju sveta, kar je tako značilno za otroke, da se vrača v rojstni kraj po mnogih letih življenja v drugih mestih. Mladen Rodella je eden takšnih čutečih ljudi. Rodil se je v Gribljah ob Kolpi, sanjarem koticu naše domovine, ki je kakor ustvarjen za brezskrbno otroško igro. Otroška leta so se mu tako živo vtisnila v spomin, da se je kot fant vsako leto vračal v rojstni kraj ob Kolpi, četudi je njegova družina, in seveda on sam, živela v Ljubljani. In tudi kasneje, ko se je kot elektroinženir odpravil na neprijazno pot v tujino, kjer stalno prebiva še sedaj, ga je domači kraj nepremagljivo vlekel k sebi.

„Še vedno sem pravi Gribeljčan,“ je zatrdil Mladen Rodella, ko je pred dnevi nastopil pred tisočglavo množico na prireditvi „Noč na Kolpi“, ki so jo pripravili prizadevni Gribeljčani. Rodella je na nastop veliko pomenil, saj je pel svojim ljudem in svojemu ljubljenu kraju.

O njem pa teče beseda predvsem zato, ker postaja ime, ki ga je vse večkrat slišati po radijskih valovih. Prijetna, spevna pesem o deželi med Kolpo in Gorjanci je marsikateremu poslušalcu šla v ušesa, ker je tako po glasbeni kot sporočilni priti blizu slovenski pesmi.

Mladen Rodella je vzpenjajoča se zvezda v ozvezdju slovenskih kantavtorjev. Od drugih ga oblikuje predvsem globoka navezanost na domačnost, kar ga pri glasbenem ustvarjanju veže bolj na slovensko narodno pesem kot na sicer zelo

priljubljeno anglo-ameriško folklorno glasbo, ki je temelj sodobne kantavtorske tvornosti.

„Pesmi sem začel pisati že pred šestnajstimi leti, vendar sem jih skrival. V javnost si nekako nisem upal, zato prihajam med ljudi razmeroma pozno, če pomislim, koliko časa se že ukvarjam s pisanjem pesmi in uglasbljanjem,“ je povedal Mladen Rodella in dodal, da ima zaenkrat na radiu posneti le dve pesmi, pripravlja pa svojo kaseto, ki bo izšla morda že letos.

Z gradivom ni v zadregi. Dodelanih ima okoli 20 avtorskih pesmi, zato tudi mu ni težko izbrati, kadar je treba kje nastopiti. Nastopa pa čedalje več.

Ognjeni krst je doživel v Zuerichu v Švici, kjer živi in dela. Njegovi prvi poslušalci so bili člani slovenskega kulturnega društva Triglav in ostali zdomci, ki so se zbrali na proslavi ob dnevu žena. Rodella je s pesmijo in kitaro vžgal v njihovih srcih tisto sladko bolečino, ki jo zdomci predobro poznajo, drugim pa zveni manj polno pod besedo domotožje.

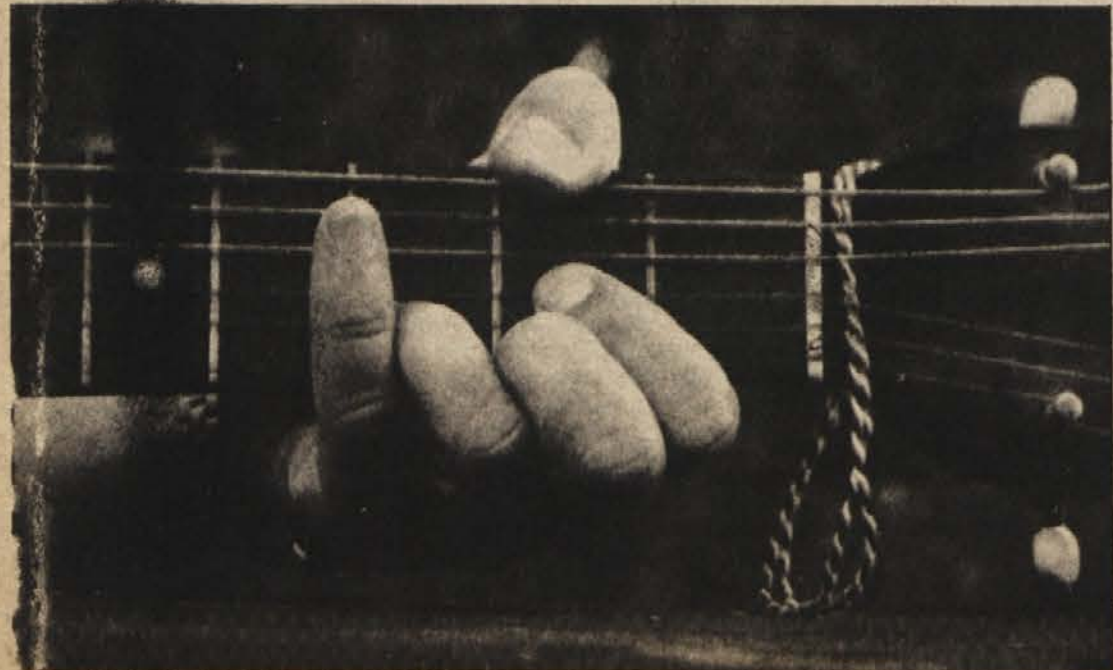
V Zuerichu je Mladen poskušal ustanoviti slovenski zabavnoglasbeni ansambel, vendar mu ni uspelo. Nekaj časa je igral v švicarskem komercialnem ansamblu. Tako si je pridobil tisto praktično izkušnjo, ki glasbeniku pomeni več kot samotno preigravanje doma. Nazadnje se je po tem odločil, da bo pel in igral sam.

O čem peti, kaj povedati ljudem? Za Mladena Rodella to ni bilo težko vprašanje. Zdomstvo nosi v sebi toliko težkega, žalostnega, pa tudi veselega, da ni težko iz svojega in iz življenja drugih zbrati motive, vredne, da jih zapoje. Zdomstvo je njegova najbolj priljubljena tematika, rad pa opeva tudi Belo krajino in seveda vse tisto, kar tako neponovljivo vra v srcu mladega človeka.

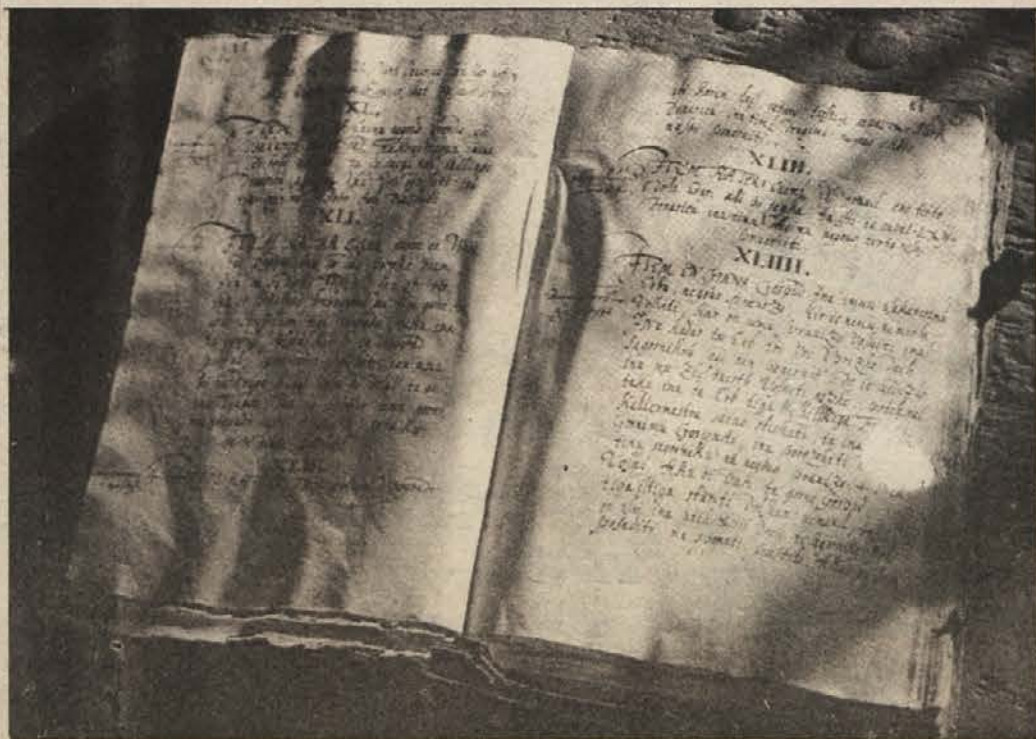
Prihodnje leto se bo Mladen za stalno vrnil iz Švice v domovino. „Jaz sem Slovenec. V Švici se počutim tujca, zato se vračam... Pravzaprav niti ne vem, zakaj. Ni racionalnega odgovora. Odgovor leži v srcu,“ pravi Rodella.

Ko bo stalno živel v Sloveniji, bo najverjetneje še uspešneje prodiral na nebo slovenskega kantavtorstva.

M. M.

kmečki paragrafi

Pravo je bilo v kakršnikoli obliki vedno sestavni del življenja ljudi. Že iz davne zgodovine so znani najrazličnejši pisani zakoni, ki so uravnavali ljudsko ravnanje in obnašanje. Ob tem pa se je ohranjalo in razvijalo ljudsko pravo, navade in običaji, ki so predvsem preproste ljudi zavezovali bolj od pisanih zakonov. Pravni nazori in pravila, ki jih sicer zakoni niso vsebovali, a so vendarle odražali neko pravno kulturo, so se med pravno neizobraženim prebivalstvom vsekoli ohranjali in tudi na novo nastajali.

Pojavi, ki jih preučevalci štejejo za ljudsko pravo, se pojavljajo samo kot običajno pravo, čeprav enega in drugega ne moremo istovetiti. Običajno pravo se z ustnim izročilom prenaša iz roda v rod in pri tem doživlja stalne spremembe, ki pa so sodobnikom skoraj neopazne. Moč kakega pravila zato vidijo prav v njegovi starosti. Že pregovor pravi „čim starše, tem pravše“ in Valvasor je zapisal, da se kmetje težje ločijo od svojih šeg kot prirasla goba od debla. Vendar pa je običajno pravo do novejših časov praviloma nastajalo v vodilnih družbenih krogih (tako so se kot običajno pravo razvila npr. načela fevdalnega reda).

Že če pogledamo najstarejšo dobo slovenske zgodovine, pozno plemensko ureditev in začetke oblikovanja fevdalnega reda, lahko srečamo pravila, ki jih je v širokem pomenu lahko šteti za pravna ali vsaj podobna pravu. Besednjak slovanskih jezikov kaže na pogodbe, ki so jih takrat poznali in se po njih ravnali (kupiti npr. prihaja od kopičenja razsutega blaga ob menjavi), nazivje starešin, vrste sestankov, razsojanje sporov in nekatera pravna dejanja. Iz tega časa so Slovenci obdržali župo kot lokalno organizacijsko enoto in župana kot njenega starešino, ki se je marsikje ohranilo vse do 19. stoletja, ko je župan ponekod celo prešel v na pol legalno vaško samoupravo. Zunaj avtonomnih organov se je razvijalo običajno pravo celo proti vladajočim pravnim nazorom (uboj so na kmetih v 16. stoletju npr. še kaznovali z opustošenjem ubijalčevega zemljišča). Že v fevdalni dobi pa je nastopil kot glavni nasprotnik avtonomij in pravne dejavnosti preprostih ljudi birokratski aparat, sestavljen iz učenih pravnikov, ki je prevladal v 18. stoletju. Absolutistični vladarji in pravo buržoazne družbe so bili sploh nenaklonjeni običajnemu pravu in še posebno pravotvornosti preprostih ljudi. Tako so popolnoma prezrli tristoletno ljudsko aktivnost, kjer je sploh še bila i kjer se je na novo pojavljala.

Og 11. stoletja so se fevdalna razmerja razšla na vse slovenske kraje, vendar novi sistem še dolgo ni bil dovolj močan, da bi izključil vsakršno dejavnost podložnega prebivalstva pri razvijanju in izvajanju prava. Kar gospodarjev ni neposredno zadevalo, so ti

prepuščali v odločanje posameznim družbenim ali krajevnim skupinam ali iz njih sestavljenim odborom, le da so si pri pomembnejših zadevah obdržali predsedstvo in s tem nadzor. Težišče odločanja je bilo tako na pravno neizobraženih ljudeh in je nujno prihajalo do veljave nekakšno ljudsko pojmovanje prava, ljudsko običajno pravo.

Ča je bil na območju deželnega sodišča kak trg ali mesto, je prisedništvo prešlo na njihove prebivalce, druge pa so bili prisedniški župani, kar je pomenilo precejšnjo samostojnost predvsem sodstva nižje stopnje. To vrsto prisedništva so odpravljali v 16. in 17. stoletju. Precej dlje, ponekod celo do 19. stoletja, pa se je ohranilo zbiranje skupnosti in prisedništvo iz njenih članov v gorskih pravdah. Na teh so se sestajali uporabniki vinogradov na posameznih vinskih goricah, za katereje veljalo posebno gorsko pravo. To so bili pripadniki različnih socialnih plasti, ki jih je v tem primeru združeval skupni interes za urejanje zadev na tisti gorici, kjer so imeli vinograde, kot sodišča pa so obravnavali tudi vse sporne in celo manjše kazenske zadeve, povezane z gorico. Gorske pravde so bile tako priložnost, da so prisedniki kot pravni laiki uveljavljali svoje pravne nazore. Kot gorsko pravo so se skozi stoletja oblikovala mnoga slovenska ljudska pravna naziranja in tudi cela vrsta običajev.

Tako so nastale tudi gorske bukke, pomembno in izvirno pravo besedilo. Prve gorske bukke so bile uzakonjene leta 1543 na Štajerskem, v številnih prevodih in priredbah pa so jih uporabljali tudi drugje. Rabi so bile tudi na Dolenjskem, seveda prilagojene krajevnim običajnim pravom. Bukve so urejale razmerja na gorskopravnih vinogradih, ki so bili v skupinah zunaj naselij. Gorski gospodje, lastniki vinogradov, so dajali posamezne parcele v zakup oz. najem posameznim sogornikom ali mejašem. Ti zakupniki so lahko pripadali različnim družbenim slojem, večino pa so to bili kmetje, podložniki kateregakoli gospostva, ali meščani. Zakup je bil svoboden in deden, uživalec vinograda pa je moral oddajati gospodu del pridelka ali seje oddolžil z drugimi dajatvami. Za urejanje vseh skupnih zadev so se redno sestajali gorski zbori, ki so predstavljali eno od oblik podeželske avtonomije.

Gorske bukke so torej uzakonili najprej na Štajerskem, potem pa so se pojavljale tudi drugje. Tako je znan primerek gorskih bukev iz leta 1582 z Rake, ki jih je priredil župan na Raki („i snou u slavenski jesigk stulmazhan skusi Andrea Rezla farmostra na Raki“), danes pa jih hranijo v Arhivu Slovenije. Na odprtih straneh je govor o tatvini grozdja, o tem, da se kupec ne sme polastiti vinograda pred plačilom kupnine, o malomarnem požiganju, o zlobnem poseku trte in o izročitvi dediščine.

Srce noče živeti napeto

Strokovnjaki opozarjajo, da način življenja odloča o dobrem zdravju — Dva tipa ljudi — Nekaj nasvetov

Že na prvi pogled je videti, da je možki v hotelski veži ves napet in nestrpen. Eno roko stiska v pest, v drugi živčno mečka škatlico cigaret. Stopi do vrat dvigala in pritisne na gumb, vendar ne enkrat ali dvakrat, temveč hitro zaporedoma najmanj šestkrat. A nima niti toliko potrpljenja, da bi počakal dvigalo. Ozira se proti vratom sosednjega in čez čas plane proti njim. Prav ta hip pripelje dol dvigalo, ki ga je klical. Možakar zakolne in se zaleti nazaj proti prvemu.

Tako nekako popisuje nepomemben dogodek v nekem hotelu Jane B. Brody, avtorica ene od zelo uspešnih knjig, ki na Zahodu učijo ljudi mirnejšega, zadovoljnejšega in bolj zdravega življenja. Nemirnega moža je opisala kot primerke človeka, ki spada v tako imenovano obnašanje skupino tipa A. Gre za ljudi, ki so vedno v naglici, agresivni, nestrpni in se zlahka razburijo. Kardiologi pravijo, da je ta tip ljudi najbolj podvržen srčnim napadom prav zaradi svojega načina življenja.

V nasprotju z ljudmi obnašanje tipa A so ljudje tipa B umirjeni, sproščeni, premišljeno ravnajoči in manj vzkljivi. Kot vse na svetu tudi ljudi ni mogoče preprosto in dokončno vtakniti v eno ali drugo skupino. Običajno gre le za to, koliko značilnosti posameznega tipa prevladuje v posamezniku. K sreči je mogoče z lastno voljo doseči, da človek iz značilnega tipa A postane tip B, le v roke se mora vzeti in slediti nekaterim navodilom, ki jih priporočajo strokovnjaki, ko so Jane Brody, Meyer Friedman in Ray Rosenman. Slednja sta avtorja zanimive knjige „Obnašanje tipa A in vaše srce“, v kateri sta dokazala, da določen način življenja povzroča srčna obolenja in srčne kapi.

Strokovnjaki svetujejo, da ljudje, v katerih prevladujejo elementi obnašanja tipa A, napravijo kritično samoceno, se zavedo, kaj so, nato pa naj poskušajo svoje življenje postaviti na drugačne temelje. Premislijo naj, za katere cilje porabijo največ svojega časa in življenjske energije in ali so ti cilji res vredni tega ter ali so važni le zanje ali morda tudi za druge ljudi. Med najvažnejšimi premisliki pa je, da je v življenju važnejše živeti, kot pa nekaj imeti. Življenja ne gre meriti po količinah pridobljenih stvari, marveč po kakovosti doživljanja.

Ta osnovni premik v premišljanju in dojemanju življenja naj bi človeku pomagal, da se znebijo nepotrebnih obveznosti, kar pa lahko doseže le, če odkrije, kaj je zares v njegovem interesu in v interesu drugih ljudi, predvsem njegovih bližnjih. Človek se mora, če hoče postati tip B, znebiti prizadevanj, da bi bil več, kot je zares sposoben. To pomeni, da mora postaviti prave meje za kariero, za stremjenje zunaj službe, v družini in pri vzgoji otrok. Nihče ne more biti nadvse uspešen v službi, nenadkrljiv v dejavnostih zunaj delovnih obveznosti, obvladovati vse zadeve v svoji družini in povrh še vzgajati super otroke. Kdor to poskuša, naj ve, da to počne na račun svojega zdravja. Zatorej velja, da je treba pozabiti na popolnost v vsakem ravnanju. Popolnih ljudi ni.

„Ne razburjajte se ob tako vsakdanjih stvareh, kot je zamuda vlaka, počasen natak ali osoren trgovec! V večini primerov je jeza nekoristna, saj z njo stvari ne spremenite. Izogibajte se ljudi, ki vas razburjajo! Naj vas ne spravlja v bes, če se vsi ljudje, ki jih poznate, ne strinjajo z vsemi vašimi mislimi! Tako se boste izognili osebnim razočaranjem in sovražnosti naproti drugim,“ priporočila Jane Brody ter dodaja še ta koristni nasvet, naj si ljudje tipa A za prijatelje izbirajo, če se seveda da, ljudi tipa B. Med drobnimi nasveti, ki naj pomagajo k mirnejšemu in s tem bolj zdravemu življenju, so še tile: — Vzemite si več časa za opravila, kot mislite, da ga boste potrebovali! Tako ne bo razloga za napetosti, če se opravila zavlečejo. — Vstanite raje četrt ure prej, da ne bo treba dneva začeti z naglico! Naglica in napetost huje načenjata zdravje kot ga četrt ure krajši spanec. — Naučite se poslušati sogovornika! Osredotočite se velja na to, kaj kdo govori, ne pa na to, kaj boste povedali. Ne prekinjajte govorca sredi stavka, niti ne dokončajte njihovih misli! Razgovor bo sproščenejši, človeško bogatejši, z njim vred pa tudi vi.

Nasveti so nasveti, dejanja pa dejanja. Se tako odlični nasvet ni nič vreden, če mu človek samo prikriva, ravna pa na to, kaj boste povedali. Kdor ocenjuje, da se nagiblje k obnašanjskemu tipu A, naj se po nekaterih nasvetih tudi ravna. Ne bi bilo lepo, da mu potrebo po mirnejšem življenju dokaže njegovo lastno srce v bolnišnici.

Nič manj kot smrt ne zaboli lepota.

S. QUASIMODO

Kdor ubija svojo tradicijo, bo pripravljen ubiti tudi tujo.

I. GLAZUNOV

Dobro je roditi se v mali deželi.

C. MILOSZ

Žlica je vse premalo, da bi hranila sanje.

J. MENART

Kralj je, kdor ne ve, da je suženj.

I. CANKAR

Ljubosumje se rodi iz prejmajnega spoštovanja do sebe.

L. PIRANDELLO

Rešitev iz prejšnje številke

1	K	M	E	T	I	J	S	T	V	O
2	E	K	O	N	O	M	I	S	T	
3	Č	S	R	K	E	B	Ā	R		
4	O	P	S	T	E	B	E			
5	Z	E	T	E	V	A	R	I		
6	Ā	G	I	D	A	R	A	N	A	
7	N	E	Ā	N	A	K	O	S	T	E
8	R	O	D	I	L	A	T	I	P	I
9	A	L	A	N	I	S	I	L	I	K
10	V	I	M	T	L	A	K	K	R	S
11	I	T	E	N	K	A	A	T	I	

Mladost je kelih, ljubezen je blagoslovljeno vino v njem.

I. CANKAR

Najlepša dela ljudi so trdo- vratno žalostna.

A. GIDE

Ne učka let, kogar življenje žali.

F. PETRARCA

d l	pršilo	znoj	listina
	mor.	riba	vrti
			na koncu
			ni vse
pritok	savē		okač
			polet
pre-	rek		navlaka
ž. ime			lunino
			število
tv	spiker	jezero	tanek
	mohorko	v sz	led
jeza		nastre-	teža
		sje	emba-
			laže

d l	okrasni	polmer	slov.	sanje	am.m.	d l	vrvca	gr.	gošča-
	kipec		politik		ime			zračni	va
švic.	le-						barje		
to-	višče								
kdor	masira						maked.		
							kolo		
							podstra-		
							snica		
vnetje	zoba								
hlod						trta	zemlja		
vrsta	tkanine						obrazec		
							rudar		

Ta prizor so morali iz novega filma o Tarzanu izrezati. Igralka Bo Derek je izjavila, da je njena igra z orangutanom zelo „naravna“.

Tarzan po novem okusu

Stara zgodba je dobila še seksi inačico — Tožba

Zgodba o nesrečnem angleškem lordu, ki je odrasčal med divjimi gorilami in dobil ime Tarzan, je doživela že nešteto filmskih inačic, zadnjeje še najnovejšo seksi verzijo. Družba MGM je posnela film „Tarzan, opica — človek“, v katerem je režiser bogato izkoristil lepo Bo Derek in jo pred kamerami bolj slačil kot kazal oblečeno, skratka lady Jane, ki je glavna ženska junakinja v zgodbi o Tarzanu, je pokazal kot nadvse prikupno in spolno privlačno žensko.

To pa je šlo v nos predstavnikom družbe Burroughs, ki skrbi za pisateljsko zapuščino Edgorja R. Burroughsa, očeta zgodbe o Tarzanu. Tožili so filmsko družbo in zahtevali, da novi film prepovedo, češ da žali Tarzanov in Janin lik. Sodišče je tožbo sprejelo in modro razsodilo, da filma ne prepove, le nekaj prizorov bodo morali izrezati. Vsega skupaj 4 minute filma občinstvo ne bo videlo,

kar pa je res malenkost. Važno je, da je film že pred premiero dobil toliko reklame.

Premagan ogenj

Požari pobirajo veliko človeških življenj, ker je reševanje ljudi iz gorečih stavb precej težko. Med najnovejšimi izumi, ki naj bi pomagali tako gasilcem kot žrtvam požara, je pozornosti vredna ognja varna odeja, odkritje dveh avstralskih izumiteljev. Posebnost odeje v tem, da je prepojena s posebno tekočino, ki preprečuje, da bi se vžgala, hkrati pa deluje kot protibakterijsko sredstvo in blažilec opeklin. Mogoče se je zaviti vanjo in varno preiti ognjeno zapore, prav tako pa se da z odejo omejiti manjši požar, kar je važno, ko gre za ogenj, ki onemogoča izhod na varno. Pri nudenju pomoči žrtvam požara opravljajo dvojno vlogo: najprej zaščititi opečenega človeka pred nadaljnjim škodljivim vplivom ognja in vročine, nato pa še deluje kot samodejna prva pomoč, ko žrtev ohladi, blaži opekline in jih zavaruje pred vnetji. Ognja varna odeja je shranjena v pločevinki. Ko je sila, je treba pločevinko le odpreti in vlažno odejo potegniti ven.

Injekcije za odpornost

Prenašanje odpornosti na posamezne bolezni s pomočjo injekcije je stvar, ki bi po vsem sodeč bolj sodila v znanstveno fantastične pripovedi kot v resničnost. Pa vendar gre za postopek, ki so ga razvili na kliniki arkansaske univerze. Zdravnikom te ustanove je uspelo kot prvim prenesti odpornost zdravih ljudi na bolne. Poskus so opravili na otrocih. Tisti skupini otrok, ki je kazala veliko nagnjenost k obolenju za noricami in ošpicami, so z injekcijo prenesli proteine zdravih otrok z zelo močnim imunskim sistemom. Omenjeni proteini, ki mu pravijo kar „prenosni faktor“, igra pomembno vlogo pri prepoznavanju bolezni in je odgovoren, da sproži delovanje imunskega sistema. Polovica zelo obolenih otrok je dobivala injekcije „prenosnega faktorja“, druga polovica nenevarna in neučinkovit nadomestek. Izkazalo se je, da je od 15 otrok prve skupine obolel le eden, v drugi enakoštevni skupini pa kar 13 otrok. Vseh 30 otrok se je okuzilo z noricami slučajno — torej ne gre za nekatere poskuse na otrocih. Zdravniki so prišli do tako srečne številke le zato, ker so imeli v vsaki skupini precej več otrok.

Takšen naj bi bil novi avto tovarne, ki je osupnila svet s volkswagenom in golfom. Na posnetku je model; prototip bo znan šele prihodnji mesec.

Cestni „as“

Na hudo zaostrenem tržišču z avtomobili uspevajo le zares najboljši in, kar je morda še pomembnejše, zares ekonomični in ceneni modeli vozil. Avtomobilska tovarna iz Wolfsburga, ki izdeluje znane golfe in prej še bolj poznane volkswagone, je stopila korak naprej pred druge z novim modelom, ki mu avtomobilski strokovnjaki obetajo sijajno bodočnost. Gre za avtomobil z dieselskim motorjem, katerega so konstruktorji obogatili z izboljšavami za prihranek goriva. Močno izboljšana karoserija, ki je dobila aerodinamično obliko, naj bi pomagala pri ekonomični vožnji. Prav tako težo vozila lajšajo številni deli iz čvrste plastike, kar vse omogoča boljši izkoristek moči motorja, vendar pa nič ne zmanjšuje trpežnosti in udobnosti vozila. Kot predvidevajo v tovarni, bo novo vozilo obvladovalo svetovno avtomobilsko tržišče v letih 1986 do 1990. Že po tem podatku je mogoče sklepati, da konstruktorji iz Wolfsburga zares pripravljajo vozilo bodočnosti. Prototip bodo pokazali prihodnji mesec na frankfurtskem avtomobilskem sejmu.

MARJAN BREGAR ILIR SE VRAČA

Pridi ob prazniku! je v sebi še enkrat ponovil Ken. Da, tako je rekla! In jaz, tepec, sem to sprejel, kot da mi pravi: Ljubim te, neizmerno te ljubim... Boščal je v tribuno. Anesta je blestela sredi postavnih veljavok. Smeh je stresal imenitno družbo, barve, oblacil so se, kosale s kitami cvetja na tribuni, bliski nakita in orožja, posebej zlikanega za praznik, so spleli pogled.

„Zares, kdo se meni zame, ubogega kovača?“ je z vso silo zgrabilo Kena malodušje. Odtrgal je oči z Aneste, se obrnil, da steče od tod nazaj v planine, k pogorišču, h gomili svojih staršev. Noge ga niso ubogale. Sesedel se je, sklonil glavo, zagrebel s prsti v mado travo. Obsedel je, tako — neznanatna številka v tisočglavi množici. Na planjavi pa se je medtela razmalunila predstava, odn. in videlo ga.

Praznik pomladi! Tak kot stoletja in tisočletja. Ples in rajanje, prepevanje in objestni kriki, darovanje in zahvala silam, ki poganjajo svet okrog tečajev; silam, ki uravnavajo tek sonca, let oblakov, tok rekam in pot vetru, viharjemo ki vladajo sokovom v vročih nedrih zemlje, odkoder vsako pomlad vzkipeva v narocje svetlobe zeleno življenje... Ken se je vzdramil iz otoplelosti.

Na planjavi so se pričela tekmovanja. Kreпки mladeniči so prikorakali na steptan travnik sredi množice. Tu bodo izmerili svoje moči, pogum in spretnost. Tu bodo tudi izbrali najboljše svojega rodu. Val vznemirjenja se je dvignil z enega konca planjave do drugega, pljusknil na samo tribuno. Ključ navijačev so razparali nebo. In puščice so zletele v tarče, konja izparila neverjetne dalje, meči zazveneli ob ščitih, čeladah...

Sposoja knjig se povečuje

Upravnica občinske matične knjižnice v Brežicah Mija Šebek govori o porastu zanimanja za knjigo

Mija Šebek že petnajst let vodi občinsko matično knjižnico v Brežicah, ki deluje že od osvoboditve in ob upravnici zaposluje še dve knjižničarki.

Mija Šebek: „Prevladujejo mladi in ženske. Med obiskovalci je bilo lani 1344 intelektualcev in le 59 kmetov.“

Koliko obiskovalcev ste zabeležili v minulemu letu in katere dela so si najpogosteje izposojali?

„Lani si je 12.319 obiskovalcev izposodilo 34.028 zvezkov oz. knjig. Leposlovno poučnih del je bilo 3.565, največ pa smo izposodili pionirskih knjig in sicer kar 13.478. Prevladuje šolajoča se mladina. Zanimivo je, da je bilo lani med izposojevalci kar 8.876 žensk.“

Po številu knjig na prebravca pa vendarle še zaostajate za normativi.

„Po stanju 1. januarja letos pride le 0,9 knjige na prebravca. Sicer pa imamo od skupno 23.750 knjig 21.100 zvezkov v slovenskem, 2128 pa v drugih jezikih. Letos smo samo

v prvem polletju nabavili 827 knjig, zlasti ob pomoči občinske kulturne skupnosti, nekaj pa nam jih je podarila republiška kulturna skupnost. V knjižnici imamo še 60 letnikov raznih časopisov, naročenih pa je še 40 raznih naslovov revij in časopisov.“

Kako skušate s knjigo čimbolj prodreti na podeželje in drugam?

„Imamo le dvojce izposojevališč. Zelo dobro deluje v brežiškem domu upokojevcev, slabo pa v Krški vasi. Znano pa je, da je bilo že pred dvema letoma na šolah v brežiški občini prek 50.000 knjig. Tudi prostovolno društvo v Dobovi ima knjižnico z okoli 4.000 zvezki.“

Število obiskovalcev se je v zadnjem času bistveno povečalo. Čemu pripisujete to pohvalno dejstvo?

„Povečane cene knjig močno vplivajo na izposajo. Ne nazadnje smo od oktobra lani v novih prostorih ob domu učencev in marsikdo raje pride v bolj urejeno knjižnico. Primerjava z lanskim polletjem pokaže, da je bilo letos 1167 obiskovalcev več, ki so si izposodili 3.975 knjig. Novih članov pa smo pridobili 278.“

Lahko poveste nekaj naslovov in avtorjev, po katerih najpogosteje segajo bralci?

„Poleti privlačijo zlasti dela Konralika in Holtove, letoletni pregled pa pove, da so bile najbolj iskane knjige: Metulj, Pesem ptic travk, Mi otroci postaje Zoo in Kramer proti Kramerju.“

UMRL DAMJAN VAHEN

Pred tednom dni je preminil v 68. letu starosti Damjan Vahen – Svetinov, esperantist, novinar, književnik in prevajalec. Novinarstvo je študiral na dunajski univerzi. Zadnja leta plodnega življenja je preživel v Kappelah.

NOVO V BREŽICAH

PRIJAZNOST ZA VARNOST – Lastniki avtov so nemalo presenečeni, ko pripeljejo na bencinsko črpalko Petra na Catežu od Brežic proti Krškemu. Vrli trgovci se sami spomnijo, da bi bilo dobro odstraniti nesnago z vetrobranskega stekla in urno prično s čiščenjem. Res zelo redek pojav, ki ni zgolj podjetnost in prijaznost, pač pa tudi skrb delavcev bencinskega servisa za večjo varnost na naših cestah. Vsekakor vredno pohvale, predvsem pa posnemanja!

DODATEK ZA ZAMUDO? – Med delegati brežiške občinske skupščine je kar zavržalo, ko so od predstavnice jedrske elektrarne zvedeli, da imajo nekateri delavci nuklearke še nekakšen 30-odstotni investicijski dodatek. Med malico so se delegati, ki so zastavili na zasedanju veliko konkretnih in jasnih vprašanj predstavnikom nuklearke (med njimi je bilo tudi to, zakaj imajo v jedrski tako visoke plače), muzali, češ da imajo v nuklearki investicijski dodatek zaradi zamude pri izgradnji.

ŽGOČE SONCE POLNI BAZENE – V Čateških Toplicah se bodo lahko ob pripeki (če bo seveda vreme še tako), pohvalili z rekordnim obiskom. Bazene polnijo gostje iz sosednje republike, ne manjka pa niti domačinov in sploh kopalcev iz Posavja. Ti so sicer v precejšnji meri sprejeli za „svojega“ brestaniški bazen, ki slovi po čisti, a resda nekoliko bolj sveži vodi. Računajo, da se je v nedeljo zadrževalo na bazenih Čateških Toplic okoli 5.000 kopalcev.

BREŽIŠKE VESTI

Brigadirji so se zelo izkazali

Mladinska delovna brigada Matija Gubec iz Trebnjega v Brkinih najboljša v svoji izmeni – Trak akcije, 14 udarniških značk in 14 priznanj – Pokrovitelj brigade je bil Donit

Kot smo že poročali se je 18. julija vrnila iz Brkinov mladinska delovna brigada Matija Gubec iz Trebnjega. Dodamo naj, da je bila daleč najboljša v drugi izmeni. Mladinci, ki jih je vodila Ada Gole, so za prizadevano delo prejeli trak akcije, 14 udarniških značk in 14 priznanj.

Kot pravi v vodstvu brigade, je bilo zanimanje za delo v brigadi med trebanjskimi mladinci letos zelo veliko. Menijo, da zato, ker so pred odhodom v Brkine organizirali doma precej lokalnih delovnih akcij.

V trebanjski mladinski delovni brigadi Matija Gubec so prevladovali srednješolci, zastopani pa so bili tudi delavci in študenti. Med mladinci, ki so bili v Brkinih tri tedne, jih je bilo največ iz Trebnjega. Iz drugih krajev v občini so bili precej enakomerno zastopani. Sedem brigadirjev je prišlo iz Novega mesta.

Komendantka brigade Ada Gole pravi, da so bili trebanjski brigadirji med prvimi na trasi in v interesnih dejavnostih. Omenjena priznanja jim veliko pomenijo, žal pa niso imeli pravih možnosti za pridobitev odličja izredno udarništvo. To se namreč največ podeljuje za izjemne dosežke v neugodnem vremenu in na slabem terenu ter za pomoč pri naravnih nesrečah. Brigadirje v izmeni, v kateri so bili poleg trebanjskih mladincev še ljubljancani in Mariborčani, pa je nejevolja narave v glavnem obšla.

Pokroviteljica brigade je bila to-

varna Donit iz Velike Loke in brigadirji pravijo, da je zelo dobra.

M. LUZAR

MLADINCI NA IZOBRAŽEVANJE

Občinska konferenca ZSMS Trebnje bo poslala osem mladincev iz občine na mladinsko politično šolo, ki jo bo od sedemnajstega do dvaindvajsetega avgusta letos organizirala v Tacnu republiška konferenca ZSMS. Dva slušatelja bosta iz krajevni skupnosti, predvidoma pet pa jih bo iz organizacij združenega dela, v Tacnu pa bo odšel še sekretar OK ZSMS Trebnje.

Z DELOVNE AKCIJE NA PROSLAVO

Občinska konferenca Zveze socialistične mladine Trebnje je organizirala od 19. do 22. julija v krajevni skupnosti Mrina lokalno delovno akcijo, v kateri je okrog 40 mladincev urejalo cestne bankine. Udeleženci akcije so na dan praznika odšli na pohod v Zgornje Zabukovje pri Trebelnem, kjer so na osrednji trebanjski proslavi dneva vstaje odkrili spomenik Mokronoški četni.

TREBANJSKE NOVICE

TREBANJSKI BRIGADIRJI pravi, da so njihovi uspehi iz Brkinov v domači občini ostali precej brez odmeva. Obiskov iz domačih logov so imeli mladi iz trebanjske občine na akciji zelo malo in še ti so bili precej v skromni zasedbi. Ustrezni dejavniki, ki bi jih brigadirski uspehi lahko zanimali, so ostali v ozdaju tudi ob prihodu brigadirjev. Kaj če bodo v prihodnje nemi brigadirji?!

TREBANJSKE NOVICE

Pouk pred durmi, učilnic pa ni

V krškem Šolskem centru imajo velike težave s prostori – Slovenijales zamuja

Eden od pogojev, da se je krški Šolski center lahko vključil v usmerjeno izobraževanje, je bil tudi ta, da usposobijo učilnice za fiziko, biologijo in kemijo.

Šola je storila vse potrebno, preduredili so prostor, ta pa čaka prazen že eno leto, ker Slovenijales, (republiška izobraževalna skupnost in je zaupala kompletni inženiring) zamuja. Tako so v Krško šele sredi julija prispeli vsi načrti za inštalacijo, a predračuna še vedno ni. Ker že dve leti traja opremljanje učilnic, šola sama išče obrtnike. Kljub prizadevanjem pa po vsej verjetnosti učilnice 1. septembra še ne bodo nared.

Zastoj prinaša nenehne podražitve. Te znašajo kar 1,592 milijona dinarjev, pokrila pa naj bi jih šola kakor ve in zna, saj republiška izobraževalna skupnost, ki je primaknila k predračunski vrednosti naložbe 2,583 milijona dinarjev celo dve tretjini, rima denarja. Šola tudi na pomoč občinske izobraževalne skupnosti ne more računati. Še dobro, da je doslej priskočila na pomoč krška zavarovalnica Triglav s posojilom šeststotih tisočakov.

KRŠKE NOVICE

KOLIKO PŠENICE – V prizadevanja, da bi v naši republiki odkupili čimveč letošnjega pšenjnega pridelka, se vključuje tudi krški Agrokombinat. Računajo da bodo pridelovalci oddali okoli 20 ton zrnja, kar bo enako ali le malo več kot v prejšnjih letih.

OBNOVITI TEHNIKO – Partizansko tehniko Franceta Prešerna na Bohorju je zadnja zima močno prizadela, tako da bo potrebna temeljita obnova tega zgodovinskega spomenika. Na občinski konferenci ZSMS načrtujejo, da bi pri delih pomagala tudi mladina. V to akcijo naj bi se vključili predvsem člani osnovnih organizacij iz krajevni skupnosti Senovo, Koprivnica in Brestanica.

KRŠKI TEDNIK

Letos bodo morali učiti tudi predmet organizacija tehnike in proizvodnje, potrebujejo dve učilnici, le odprena za vsako pa velja 900.000 dinarjev.

PIS za kovinarstvo pravi, da nima denarja, PIS za elektro smer pa menda razpolaga z denarjem za

opremo samo sedmih učilnic v Sloveniji.

Poleg teh težav pa se v Šolskem centru ubadajo še z izjemno resnim vprašanjem, kako čimprej priti do nove šole, saj je stanje kritično. Druga izmena je neizbežna. Do jeseni naj bi bili pripravljene načrti za nov dom učencev (za katerega je republiška izobraževalna skupnost zagotovila sredstva) in za šolo.

P. PERC

NAJVEČ KRVODAJALCEV NA SENOVEM

Občinski odbor RK je hvaležen vsem, ki so se pojavili na odzvoznih centrih nedavne krvodajalske akcije, saj so bili med njimi celo dopustniki. Na Senovem je darovalo kri 320, v Krškem 254, v Leskovcu 165 in v Kostanjevici 109 krvodajalcev. Od vpisanih 877 krvodajalcev jih je bilo odklonjeno precej manj kot prejšnja leta; okoli sto krvodajalcev manj kakor običajno pa štejejo glede na poletni čas za uspehi. Za ugoden razplet imajo precej zaslug v Metalni, kjer imajo krvodajalci dva dni prosto. V drugih delovnih kolektivih se zavzemajo, da bi poenotili določila v samoupravnih aktih glede krvodajalstva. Prihodnja krvodajalska akcija bo konec novembra.

MLADI PREDNJAČILI – Na Senovem je bilo prejšnji četrtek veliko mladih krvodajalcev. Albin Medvešek, 41-letni šofer pri senovskem rudniku, pa je kri daroval že dvaindvajsetič. (Foto: P. P.)

SODOBNA POLNILNICA VIN – V Leskovcu je stekla proizvodnja v novi polnilnici Agrokombinatovega tozda Vinogradništvo – kleti, ki je veljala okoli 60 milijonov dinarjev. V eni uri lahko posled napolnijo 2.500 litrov krškega cvička in „sremičana“.

UREJAJO OKOLICO NOVE ŠOLE – Nova trebanjska hiša učenosti ni ostala na stabilizacijskem cedilu. Dela pri tem 140 milijonov vrednem objektu so v dobri meri opravljena in še letos bo mladostni živčaj odmeval iz novih učilnic. V teh dneh delavci SGP Grosuplje urejajo okolico. (Foto: M. Luzar)

TRGOVINA BO – Malokdo je verjel, da utegne Mercator, tozdr Trgovina pri sevniškem Kmetijskem kombinatu, prej kot v enem letu na Bučki postaviti novo trgovino. Betonerji pa so se nadvse resno lotili dela tako, da so obrisi levega novega objekta že vidni. Do jeseni, ko bodo tod osrednje slovesnosti ob občinskem prazniku, naj bi bilo vse nared. (Foto: A. Železnik)

SEVNIŠKI PABERKI

PRAZNIKI SO MIMO – Na bloku, kjer so pisarne občinskih družbenopolitičnih organizacij, je že v petek pred dnevom borca z vsemi zastavami zgrmala na tla naprava, kamor so jih zatikali. Če jih ne bi izobesili tako zgodaj, bi se verjetno izgubili silnemu vetru. Tako bi jih za dan vstaje še imeli kam zatikniti. Do pozne jeseni na srečo ni državnih praznikov, občinski praznik pa bodo letos tako in tako slavili na Bučki. Dotlej pa utegnejo le namestiti novo držalo.

„Se ne bojiš, da te bo kdo povozil, ko tekaš čez sevniški most vedno po sredini?“
„Boljša je nagla smrt kot hiranje s porezanimi tacami, saj se cestarji že tedne ogibajo razbite steklovine ob pločniku!“

SEVNIŠKI VESTNIK

Kako čutijo z mestom

Pri gradnji vodovoda naj bi pomagali tudi štipendisti – Zamujajo s prinašanjem potrdil

Teden za tednom že poročamo o udarniškem delu Sevničanov pri gradnji velikega vodovoda izpod Lisce. Dela potekajo z razveseljivo naglono. Tudi težki tovornjaki tekoče dovažajo velike salonnite cevi.

Vsekakor bo akcija uspela, mesto pa si bo, čeprav je gradnja etapna, kmalu zagotovilo zdravo pitno vodo tja do leta 2000 in dje.

Akciji posebnega štaba, ki je udarniško delo na vodovodu razdelil po uličnih odborih, se te dni pridružuje še občinska skupnost za zaposlovanje. Na vse študente iz t. i. združenih sredstev z območja sevniške krajevnost skupnosti so naslovili poziv, da pridejo 18. avgusta ob 8. uri v sindikalno dvorano (za ljubljansko banko) na pogovor o tem, kako bi lahko pomagali pri nadaljnji gradnji vodovoda. Pogovorili se bodo še o drugih pomembnih vprašanjih, saj je slab odziv na vprašalnike skupnosti za zaposlovanje, vrsta di-

jakov in učencev kasni s prinašanjem potrdil o opravljenih učnih in študijskih obveznostih. Te zamude so že tolikšne, da bodo lahko ogrozile redno izplačevanje štendič. Ker podatke spremlja računalnik, se prav lahko primeri, da bodo prikrajšani za kakšen mesec ali tudi več celo tisti, ki so potrdila prinesli.

Se nekaj o udarniškem delu. Pred časom smo že pisali o dokaj poraznem odzivu za mladinsko delovno brigado. Le-te bodo naposled le sestavili, večeidel iz neštudentske mladine. Samoupravni sporazum o štendiranju resda nikogar ne obvezuje, da mora poleg drugih obveznosti še v brigado. Lahko pa priskoči na pomoč, če drugače ne, kakšen dan po nekaj ur pri gradnji vodovoda. Navsezadnje bi mladi tako z neposrednim delovnim prispevkom dokazali, da jim je domače mesto ljubo. Ko se bodo vrnil s študija, bo imelo vsaj zdravo pitno vodo!

A. ŽELEZNIK

Ostal na cedilu

Več ali manj je javnosti znana „agonija“ Jugotanina, ki je še vedno v stečaju. Manj znano je, da se njegov razrešeni direktor Slavko Vilčnik prijavlja, da bi zasedel ta ali oni vodilni položaj.

Te dni mu je moral reči „ne“ koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja pri občinski konferenci SZDL. Takšnega „ne“ pred tem forumom že dolgo ni bilo. Šlo je za nevhvaležen posel, a odločiti se drugače ni šlo. Iz sevniškega zdravstvena doma so dali namreč vnaprej svojevrsten veto, če je to sploh mogoče tako imenovati.

In za kaj je šlo? Tudi v Dolenjskem listu, žal, dokaj

skrito (v Skupščinskem DL, ki ga tođ manj berejo, saj sevniška občina objavlja uradne objave še vedno v Uradnem listu!), je pred časom izšel razpis za tajnika nove občinske zdravstvene skupnosti in za vodjo strokovne službe v eni osebi. Na razpis se je prijavil Slavko Vilčnik.

A. Ž.

Naložbe bodo prinašale devize

V ribniški občini so za letos na polovico zmanjšali vrednost naložb — Največ bodo vlagali v Inlesu — Naložbe v Rikov obrat v Loškem potoku še čez sito

V ribniški občini so se že pri sestavi planov zavedali, da ne bodo mogli toliko investirati, kolikor je bilo v združenem delu tu in tam izrečenih potreb. Zato zadnja analiza stanja na tem področju kaže, da se je ribniško gospodarstvo držalo stabilizacijskih usmeritev in je naložbe zmanjšalo za polovico.

Tako bodo letos vložili v nove naložbe le za okoli 350 milijonov dinarjev, vse naložbe pa so v skladu z zahtevami po prestrukturiranju gospodarstva in izvoznimi usmeritvami. Kot je rekel Viktor Pogorelec, predsednik izvršnega sveta ribniške občinske skupščine, so ob ponovni oceni, ki so jo pripravili v skladu z izhodiščni, sprejetimi na ravni republike, ugotovili sledeče stanje.

Večina naložb bo ostala v okviru največje ribniške delovne organizacije Inlesa, ki bo vlagal denar v štiri

EVIDENTIRAJO KANDIDATE ZA VODSTVA

Kljub poletni vročini, ki je zajela naše kraje v zadnjem času, v ribniški občini ta čas poteka intenzivno evidentiranje za vodstvene funkcije v družbenopolitičnih organizacijah, delavskih in samoupravnih organih. Evidentiranje mora biti končano do konca septembra, ko bodo izdelali prvo poročilo o tem.

svoje tozde ter Riko, katerega naložba pa bo lahko še prišla pod drobnogled. Najdalj so trenutno v Inlesovem tozdu Sodražica, kjer se bliža h koncu gradnja nove tovarne, ki bo veljala več kot 34 milijonov dinarjev. V novi tovarni bodo vpeljali modernejšo tehnologijo, večji del proizvodnje pa bo šel v izvoz kot doslej.

Ta mesec se začne gradnja pri povečevanju zmogljivosti v tozdu Loški potok, kjer bodo vložili 33 milijonov dinarjev za povečanje proizvodnje lepjenih plošč. Omenjena proizvodnja bo v celoti šla v izvoz, zato so v Inlesu dobili tudi vsa soglasja SISEOT. Petnajst milijonov bo vredna naložba v tozdu Dolenji vasi, kjer bodo tudi delali za izvoz, prav tako kot pri prvih dveh naložbah pa so tudi tu večino denarja prispevali sami delavci Inlesa. Tudi v ribniškem tozdu TSP se bodo že letos lotili nove naložbe, tako da bodo zanjo uvozili vso potrebno opremo, gradnja pa naj bi se pričela naslednje leto.

Kot kaže, pa bo nekaj težav pri gradnji obrata v Loškem potoku, kjer naj bi Riko vložil 40 milijonov dinarjev. Ta naložba, ki bo tudi izvozno usmerjena, naj bi še šla skozi sito posebne komisije, ki bo ocenjevala njihovo primernost.

J. S.

UGODNI POSLOVNI REZULTATI V POLLETJU

Zbori delavcev v ribniški občini so potekli v znamenju optimizma, saj v primerjavi s prvim četrtletjem ni izgube izkazovala niti ena delovna organizacija. Seveda pa to velja samo za združeno delo, medtem ko je v gospodarstvu še naprej najbolj kritično v zdravstvenem domu, kjer imajo izgub za štiri milijone dinarjev. Medtem ko so v združenem delu trije tozdi popravili izgube v pozitivne rezultate, pa kaj takega za zdravstvo ne bi mogli reči.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCE

KAR PRECEJŠNJE RAZBURJE-NJE je zavladalo med ribniškimi nosilci stanovanjskih pravic, ko so izvedli, da jim je stanovanjska skupnost podražila stanovanjske najemnine. In razburjali so se menda kar utemeljeno, saj omenjena skupnost za ta korak ni dobila odobritve niti od skupnosti za cene, kaj šele od drugih organov. No, pa razburjenje ni nič pomagalo, saj so cene še vedno iste, na stare pozicije jih bo morda premaknil šele odlok o urejanju neupravičenih podražitev.

JA, RIBNICA JE PA RES IDILI-CEN KRAJ, bi lahko rekel slučajni obiskovalec, ki bi lahko povsem po naključju v središču mesteca srečal veverico, kakor smo jo mi pretekli teden. Glede na to, da jo je mimo stavbe občinske skupščine tako hitro „šibala“, pa bi lahko še pomislili, da je pred kom bežala. In to je zelo verjetno, odkar v Ribnici ni mogoče dobiti poštnice malice.

REŠETVO

PRVIH DEVET TISOČ — V dobrem mesecu, kar teče poskusna proizvodnja, so v črnomaljskem Gorenju izdelali 9.000 kompresorjev, ki so jih v Velenju vgradili v hladilnike, namenjena za domači trg. V končni fazi naj bi v črnomaljski tovarni izdelali 800.000 kompresorjev na leto.

Še za domači trg jih ni dovolj

V črnomaljskem tozdu Gorenja uspešno teče poskusna proizvodnja kompresorjev za hladilnike — Drugo leto bo 200 delavcev delalo v dveh izmenah in predvidoma naredilo 800.000 kompresorjev — Za izvoz še nimajo potrebnih znakov o kakovosti

V devet tisoč različnih modelov hladilnikov, ki so v zadnjem mesecu prišli iz Gorenja, so vgrajeni kompresorji, ki so jih izdelali v črnomaljski tovarni kompresorjev. Brž ko se je rešilo vprašanje uvoza potrebne opreme za črnomaljsko tovarno Gorenja, so jo začeli montirati in sedaj dober mesec že teče poskusna proizvodnja.

„Prvi rezultati so za nas nadvse ugodni: od 9.000 kompresorjev, kolikor smo jih v tem času naredili, izmeta tako rekoč ni,“ je povedal inž. Marjan Zalec, razvojni tehnolog projektant v tej tovarni. Za sedaj vgrajujejo kompresorje iz Črnoljja samo v hladilnike, ki so namenjeni za prodajo na domačem trgu, ker pač še nimajo vseh potrebnih med-

narodnih znakov o kakovosti, ki so potrebni za izvoz, vendar tudi to že urejajo. „Sicer pa letos nikakor ne bi zmoogli, da bi delali tudi za izvoz, saj imam v načrtu do konca leta izdelavo 79.000 kompresorjev, kar je seveda še za domači trg premalo. Medtem ko sedaj naredimo 300 do 400 kompresorjev na dan, načrtujemo, da bomo dnevno proizvodnjo z oktobrom dvignili na 800 kompresorjev,“ pravi Zalec.

Kompresor, ki ga Gorenje uvozi, stane 80 nemških mark, v črnomaljskem pa je vgrajenih za 40 mark uvoženih delov, medtem ko so ostali deli, in seveda delo, domači. V končni fazi, ko naj bi proizvajali 800.000 kompresorjev na leto, pomeni to 32 milijonov mark.

Sedaj je v črnomaljskem Gorenju zaposlenih okoli 70 delavcev in delo teče v eni izmenah; skoraj ves potrebni strokovni kader je že tu in že vpleten. V dveh izmenah naj bi delo steklo v začetku prihodnjega leta, ko bo v tej tovarni zaposlenih 200 delavcev. Do takrat naj bi sedanji obrat tozda Zamrzovalniki postal samostojna temeljna organizacija v Omota.

PRIHAJA NOVA IZMENA

V soboto se bo končala tretja izmena na MDA Bela krajina, v kateri od 19. julija delajo brigadirji iz Mozirja in Gornje Radgone. Zamenjali jih bodo njihovi vrstniki iz občin Ljubljana — Moste in Nova Gorica ter fantje in dekleta, ki bodo sestavljali brigadi Rdečega križa. Četrta brigadirski izmena naj bi dokončala dela pri gradnji zbiralnika za čistilno napravo v Črnoljju, dokončali gradnjo vodovoda v Adlešičih in začeli delati na tako imenovani skojevski cesti Gradnik — Omota.

Brigadirsko pobratenje

Pred kratkim je vodstvo MDA Bela krajina 81 in OK ZSMS Črnolj obiskalo v Vojnici v sosednji Hrvaški vrstnike na MDA Petrova gora. Dogovorili so se za nadaljnje sodelovanje med akcijama, tako krepili bratstvo in enotnost in izmenjavali izkušnje.

V nedeljo so brigadirji iz Mozirja in G. Radgone, ki so v tretji izmeni MDA Bela krajina, obiskali vrstnike v Vojnici, si ogledali spominski park na Petrovi gori in novi spomenik. Na skupni seji obih vodstev štabov akcije so se med drugim dogovorili, da sredi meseca pridejo hrvaški brigadirji na obisk v Črnolj, takrat se bodo tudi pobratili.

okviru delovne organizacije Tovarna gospodinjne opreme.

A. BARTELIJ

ČRNOMALJSKI DROBIT

KAM PA ZDAJ? — Tako se vpraša marsikateri domači in tuji gost, ko pride pred Baričev gostilno v Loki in vidi, da je zaradi dopusta zaprta. Ta gostilna si je z dobro hrano, piščanjo in prijazno postrežbo dobila dober glas, ta pa seže, kot je znano, v deveto vas.

INFLACIJA VESELIC — Če bi sodili po glasni deski sredi Črnoljja, so tako rekoč edina dogajanja v teh dneh v občini veselice. Očitno je splošna inflacija segla tudi na to področje.

Črnomaljski poročevalec

Izgube ne vozijo potnikov

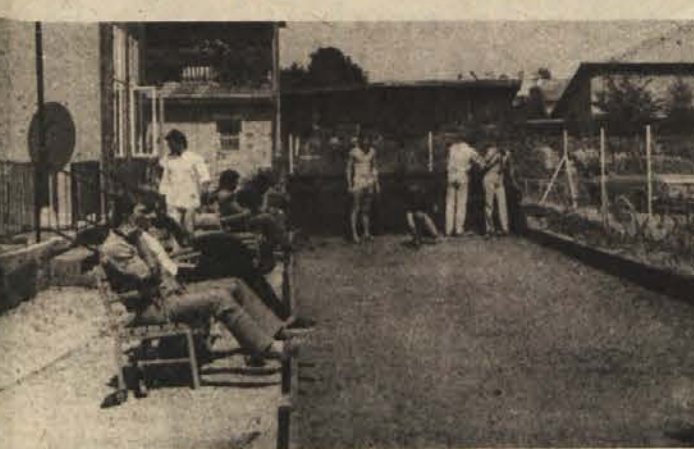
Kočevski tozud SAP — Viator je imel zaradi nerentabilnih prog v prvem četrtletju 380 tisoč dinarjev izgube — Posledica so ukinitve nekaterih prog v kočevski in ribniški občini

Ko so krajani kočevske in ribniške občine izvedeli, da je avtobusno podjetje SAP — Viator ukinilo štiri vožnje med Loškim potokom in Travo, so začeli nagodovati, saj so se

OBLETNICA KOČEVŠKE GLASBENE ŠOLE

Kočevje je pred 20 leti naredilo v kulturnem dvigu mesta in okolice. Kočevske glasbene šole, ki naj bi pripomogle h kulturnemu dvigu mesta in okolice. Kočevske do takrat ni imelo glasbene tradicije; raven rudarske godbe niso gojili instrumentalne glasbe. Zato je občinski ljudski odbor zagotovil, da bo podpiral ustanovitev glasbene šole. Čeprav je bilo treba začeti iz nič, je ta odločitev uspela in rodila bogate sadove. Za to imajo zasluge predvsem prof. Miloš Humek in učno osebje. Rezultati njihovega dela se kažejo na neštetih prireditvah in v uspehih posameznikov te glasbene šole.

A. ARKO

V POLETNEM MRTVILU TUDI BALINANJE PRAV PRIDE — V Kočevju je na vsakem koraku videti, da je to mesto zajelo poletno mrtvilo: tako je v uradih pa v organizacijah združenega dela, celo na ulicah je manj ljudi. In v takem času pride prav vsaka zabava, tudi balinanje, katerega so se lotili tile mladeniči pred kočevskim Domom upokojencev.

Asfalt obeta napredek

Rakovec je končno dobil asfaltno cesto proti Metliki — Bo odslej delavce vozil avtobus

Ceprav od Rakovca, ene manjših vasi v metliški občini, do Metlike ni več kot okoli sedem kilometrov, je bila ta vasi-ca do pred nekaj dnevi ena najbolj oddaljenih od občinskega središča. Od Božakovega, kjer se je končal asfalt, je do Rakovca vodila slaba in ozka makadamska cesta. Sedaj pa je asfaltni trak, ki je v teh krajih še marsikdaj soznačica za napredek in obet bolj živih časov, speljan vse do Rakovca, zadnje vasi pred mejo s Hrvaško.

„Ta cesta, teh 2,5 km asfalta, za našo vas ogromno pomeni,“ je na kratko označil veliko pridobitev 22-letni Tone Matjašič iz Rakovca, zaposlen kot fiq-mehaničar v metliškem Kometu. Rakovec šteje 12 hiš, vendar sta dve prazni, prebivalcev pa je okoli 25. „Poslej bo avtobus ali kombi vozil otroke v šolo v Metliko; vsa leta so morali otroci vsak dan po do Božakovega in se šele od tam naprej z avtobusom,“ pravi Matjašič, ki je sam to pot premeril vsak šolski dan vsih osem let. „Takrat ni bilo asfalta niti do Božakovega, sedaj pa ga imamo tudi v naši vasi. Res lep napredek v teh nekaj letih!“

Tudi za vaščane, ki so zaposleni v glavnem v Metliki — od vsake hiše je kdo v službi — je

sedaj pot v službo lažja. Želijo si, da bi tudi v Rakovec kdaj pripeljal avtobus. „Sedaj moramo v službo s svojim avtomobilom ali pa peš kaka dva kilometra na hrvaško stran do železniške postaje v Kamanju in od tam z vlakom v Metliko. Če ne štejemo trgovine v Kamanju, smo tudi glede nakupov povsem vezani na Metliko.“

Tone je prepričan, da bodo sedaj, ko so dobili asfalt, mladi se raje ostajali v domači vasi. Tudi njega Ljubljana, kjer se je šolal, ni premamila. „V rojstni vasi mi je lepše,“ preprosto pove. Tako Tone kot njegovi vrstniki po službi pridno pomagajo pri delu na kmetiji. „Vzamemo pa si čas tudi za nogomet ali kakšno drugo igro; ob sobotah se podamo na kakšno veseli-co, ob nedeljah pa v Metliko v kino.“

A. B.

SPREHOD PO METLIKI

PRED DELOVNO ORGANIZACIJO BETI urejajo parkirišča in ni več daleč čas, ko bodo položili asfalt. Ko bo vse dokončano, bo dobil prostor pred Beti lepšo podobo, šoferjem pa ne bo treba več voziti v krogu in iskati prostor za parkiranje.

KOT SVEŽ VETRČEK v poletni vročini bo športna novica, da so dobili Metličani prvo žensko rokometno ekipo, ki resno in vztrajno vadi dvakrat na teden na Pungartu. Trener ni ženska, ampak je to Zvone Cej, sicer basist pri sekstetu Vitis. Močan glas mu bo prišel velikokrat prav, ko ga bo moral povzigniti nad svoje varovanke, ki se pridrujšo postati dobra in strah vzbujajoča ekipa.

PRED KRATKIM JE IMEL SETAN-NEK izvršni odbor turističnega društva, ki je ugotovil med drugim tudi to, da s čistočo v mestu še ne moremo biti zadovoljni. Najbolj nastlano je okrog improvizirane avtobusne postaje ter v okolici samopostrežbe. Lepo bo, če bo zalegla dobrohotna pripomba.

MARIJAN VIVODA JE FANT, ki ima veliko zaslug za to, da poteka filmski spored v kulturnem domu Edvarda Kardelja tako, kot se to spodobi. Veliko prostega časa vloži v to, a ker je tih in skromen, malokdo opazi njegovo delo. Naj bo teh nekaj vrstic v dokaz, da le še ni vse oslepel.

„ANGLEŠKI“ VEČER

Mladi Metličani so v stari kino dvorani pripravili večer, ki so mu dali naslov „Veliki rodo“. Po plakatih, napisanih v angleščini, bi človek sklepal, da je prireditev namenjena tujim turistom, ki pa jih ni bilo videti v dvorani. Vsekakor so se nastopajoči bolj zabavali kot občinstvo. Pa še preblisk: v bodoče bi kazalo napisati plakate še v nemščini, italijanščini, culukafriščini, morda pa tudi v slovenščini, saj smo navsezadnje še zmeraj v Sloveniji. Kaj pa, če so pripravljali večera iz katere nam tuje dežele?

OTAVA SE DOBRO SUŠI — „Samo da bi bilo lepo vreme,“ sta si prejšnji teden želeli Logarjevi ženski iz Radovičev, ko sta sušili otavo. Želja se jim je povsem izpolnila in vroče sonce je še preveč žgalo.

KOČEVŠKE NOVICE

AVGUSTA SPET TEČAJI — Komisija za opravljanje vozniških izpitov za območje občine Kočevje in Ribnica ne bo delala od 25. junija do 10. avgusta. AMD v obeh občinah pa že sprejemata prijave za tečaje, ki se bodo začeli v avgustu.

metliški tednik

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 6. avgusta - Ljubo Petek, 7. avgusta - Kajetan Sobota, 8. avgusta - Miran Nedelja, 9. avgusta - Janez Ponedeljak, 10. avgusta - Lovrenc Terek, 11. avgusta - Suzana Sreda, 12. avgusta - Klara Četrtek, 13. avgusta - Lilijana

LUNINE MENE
7. avgusta ob 20.26 - prvi krajec

KINIO

BREŽICE: 7. in 8. italijanski barvni film Kako izgubiti ženo in najti ljubico. 9. in 10. ameriški barvni film Ameriški gigolo. 11. in 12. ameriški barvni film Jenki. CRNOMELJ: 6. 8. italijanski film

Neobrzdane strasti. 7. in 9. 8. italijanski film Skandal. 8. in 9. 8. ameriški film Zgodba o Bobiju Holiju. 10. 8. ameriški film Umor v Amsterdamu. 13. 8. ameriški film Robijaški blus.

KOSTANJEVICA: 8. 8. ameriški film Nedosegljiva Sarah Bernardt. 9. 8. angleški film Ljudje, izgubljeni v času. 12. 8. francoski film Človek igrača.

KRŠKO: 8. in 9. 8. ameriški film Otok piratov. 12. 8. nemški film Nosčratu - fantom noči. 13. 8. ameriški film Huper - superkaskader.

NOVO MESTO - KINO KRKA: Od 7. do 9. 8. italijanski film Reka velikega aligatorja. 10. in 11. 8. italijanski barvni film Smrtonosne rože. 12. in 13. 8. francoski barvni film Plavalni učitelj.

NOVO MESTO - KINO JLA: Od 7. do 9. 8. nemški film Winetou v dolini smrti. Od 10. do 12. 8. italijanski film Me sto žensk.

brem stanju prodam. Telefon (068) 76-246.

MOTORNO ŽAGO STIHL - novo in nakladač za gnoj (za vse vrste traktorjev na zadnji priklop) prodam. Jože Globevnik, Škocjan 5. OBRACALNIK za traktor TV 521 in TV 418 prodam. Jože Zoran, Gor. Kamenje 2, Novo mesto.

MLATILNICO, dobro ohranjeno, ugodno prodam. Jože Strmole, Gornje Prapreče 2, Veliki Gaber. TRAKTOR SUPER TIGRE 40 KS in kosilnico BCS 127 diesel - novo prodam. Naslov v upravi lista (3265/81).

DVE KOSILNICE BCS diesel, eno popolnoma novo, prodam. Anton Ucmun, Dobovo 5, Otočec. MLATILNICO ZMAJ prodam po zelo ugodni ceni. Janez Kolenc, Dol. Dole 7, Škocjan.

PRODAM

PRODAM čoln „ISTRANKA“ dodatno opremljen, za 8,5 M. Tel. 21-218 Novo mesto.

ELEKTRONSKO HARMONIKO prodam. Telefon (068) 23-874. GLOBOK OTROŠKI VOZICEK prodam. Naslov v upravi lista (3268/81).

DVA OTROŠKA VOZICKA, eno hujico in malo rabljen kavč ugodno prodam. Divna Mikič, Jerebova 16, Novo mesto.

1000 l šmarčne prodam po zelo ugodni ceni. Tone Golenc, Goriška vas 4, Škocjan.

NUJNO PRODAM kavč, tri fotelje in mizico v kompletu. Merica Kržan, Gubčeva 8, Brežice.

ELEKTRIČNI ŠIVALNI STROJ z omarico „BAGAT“ prodam. Vprašajte pri Črnič, Semeška cesta 2, Črnomelj.

DVE GUME za avto Ami 8 prodam po ugodni ceni. Telefon 23-956.

PRODAM otroško posteljico, zložljiv voziček, rabljeno kredenco, novo okno (120 x 56) in 12 m2 ladijskega poda, že premanjenega s sandolinom številka 3. Košmerlj, Črmošnjice 22, Stopiče.

PRODAM sod in kadm (hrastavo), dobro ohranjeno, ter še nekaj manjše posode. Jakše, Osojnik 21, Semič.

HLADILNO VITRINO S ŠANKOM poceni prodam. Gostilna JUNKO Kostanjevica, telefon 69-716.

LESENO OSTRESJE - grušt za hišo, dolžina 13 m prodam. Naslov v upravi lista (3275/81).

PRODAM novo termoakumulacijsko peč (3 KW) AEG, regal in ostalo pohištvo za dnevno sobo ter spalnico, oboje je lepo ohranjeno. Cena po dogovoru. Zobaric, Ragovska 9, Novo mesto, tel. 22-074.

UGODNO PRODAM kozolec dvojni (10 x 6 m) z novo streho, osebni avto NSU 1200 v voznem stanju ter kosilnico „Alpina“. Naslov v upravi lista (3270/81).

PRODAM motorno žago Stihl (051 ali 048), motor MZ 150, R 4, letnik 1973 nevozen in 20 m3 suhih bukovih drv. Franc Mirič, Brezova reber 6, Dvor.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ AEG (4 KW), malo rabljeno prodam. Telefon 21-398.

SPALNICO S KAVČEM prodam. Zeleznik, Gor. Straža 71.

15 m3 drv prodam. Janez Pavlin, Vel. Slatnik 18, Novo mesto.

UGODNO PRODAM zakonsko posteljo in nočni omarici. Dr. Škedelj, Ragovska 12, Novo mesto.

DNEVNO SOBO „ALPLES“, dobro ohranjeno s sedežno garnituro ugodno prodam. Naslov v upravi lista (3271/81).

SPALNICO „MEBLO“ prodam. Uršič, Kristanova 2, Novo mesto.

BRAKO PRIKOLICO prodam. Informacije popoldan na telefon 23-742.

RABLJENO TRAJNO ŽAREČO PEČ prodam. Tel. 22-903.

PEČ za centralno kurjavo (22.000 kalorij) prodam. Edo Mervar, Dol. Straža 72.

POCENI PRODAM dnevno sobo. Oglej vsak dan, razen sobote in nedelje od 18. do 20. ure. Naslov v upravi lista (3272/81).

KUPI M

KUPIM izrovač za krompir - konjska vprega in prodam košnjo (60 a) na Malencah pri Kostanjevici. Janez Skubic, Prekopa 10.

KUPIM STARO KMEČKO DOMAČIJO na višji sončni gozdni legi v okolici Trebnjega. Cena do 20 milijonov. Verbine, Pot heroja Trtnika 14, 61261 Ljubljana.

RABLJEN MEŠALEC za beton - enofazni (100 l) kupim. Drago Piletič, Dol. Stara vas 31, 68310 Sentjernej.

POSEST

PRAZNO HIŠO V NOVEM MESTU, primerno za obrt ali skladišče, oddam. Telefon 21-912.

ZAZIDLJIVO PARCELO v Gotni vasi, z lokacijsko dokumentacijo, prodam. Telefon (061) 666-159.

HISO, novejšo, s centralno kurjavo, telefonom in vrtom v Novem mestu prodam ali zamenjam za stanovanje v Ljubljani v privatni hiši. Naslov v upravi lista (3274/81).

PRODAM ALI ZAMENJAM enodružinsko hišo z vrtom in garažo, lahko tudi vinograd. Stari grad 12 pri Krškem, od Sevnice do Brežic. VINOGRAD v Trški gori - 83/a ugodno prodam. Stane Jurak, Gor. Kamenje 27, Novo mesto.

HIŠO Z GOSPODARSKIM POSLOPJEJEM, več stavnih in gozdnih parcel v naselju Prigorica prodam. Skupna površina je 12 ha. Prodaj skupaj ali posamezno. Nepremičnine se nahajajo v Prigorici 76.

PARCELO ZA VIKEND (30 a ali 15 a), oddaljeno od Novega mesta 8 km, prodam. Dostop z vsakim avtomobilom. Informacije na tel. 22-906.

STANOVANJA

OPREMLJENO, ogrevano sobo oddam samski osebi. Ločna 14, Novo mesto.

V SEVNICI - v Šmarju (pri valčnem mlinu) prodam stanovanje. Cena po dogovoru. Informacije po telefonu (068) 75-745 vsak dan od 20. do 21. ure.

USLUŽBENKA - študentka išče v Novem mestu ogrevano sobo s sanitarijami, možnostjo kuhanja in pranja. Naslov v upravi lista (3273/81).

MLAD ZAKONSKI PAR z otrokom, starih 2 leti, išče primerno stanovanje ali garsonjero. Cenjene ponudbe pošljite pod šifro: „REDNI PLAČNIK“.

NOVO OPREMLJENO DVOSOBNO STANOVANJE v bližini Novega mesta oddam. Ludvik Krevs, Jablan 4, Mirna peč.

RAZNO

Dne 31. 7. 1981 sem izgubila žensko uro od Meniške vasi do Dol. Toplice. Ker mi je ura drag spomin, prosim poštenega najditelja, da mi jo proti nagradi vrne na naslov Anica Matoh, Podhosta 19, Dolenjske Toplice.

POD NUJNO IŠCEM MANJŠI LOKAL v Novem mestu - samo za

DOLENJSKI PROJEKTIVNI BIRO
NOVO MESTO, SOKOLSKA 1
URBANIZEM, PROJEKTIRANJE, INŽENIRING

sprejem strank oziroma naročil. GRAVERSTVO Kečkeš. NA DOM SPREJMEM kakršnokoli ročno delo, primerno za ženske (štančanje ipd.). Telefon 2-626.

PREKLECI

ANTON PUCELJ, DOBRUŠKA VAS 7, Škocjan, strogo prepovedujem vožnjo in delanje kakršnokoli druge škode po mojem travniku v Otavniku, Kdor preklica ne bo upošteval, bo moral k sodniku za prekrške.

IVAN ŠVIGELJ, STARA BUČKA 6, Škocjan, strogo prepovedujem vsako širjenje poti po mojem travniku v Zalogu. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

ČESTITKE

DRAGEMU SINU JANEŽU OMER-ZI želijo za njegov 22. rojstni dan in god zdravja, sreče in kar si sam najbolj želi, mama, ata, Andrejček in sestra Marjani.

NAŠI DRAGI in ljubljani mami, babici in prababici MARIJI MARC iz Mihovega pri Šentjerneju iskrene čestitke za 84. rojstni dan in god. Še mnogo let zdravia in zadovoljstva ji želimo hčere z družinami, snaha Tončka z družino, 19 vnučkov in 15 pravnukov.

9. avgusta bo praznovala naša ljuba mami ANKA MRGOLE iz Klenovnika pri Škocjanu svoj 62. rojstni dan. Ob tem prazniku ti želimo, da bi bila vedno zdrava, vesela in da bi ostala še dolgo med nami. To ji iz srca želijo hčerke in sinovi z družinami, 14 vnučkov pa ji pošilja 62 poljubčkov.

Zlati in skrbni mami OLGII PEZDERSEK iz Zagrebške 19 iskrene čestitke za njen 50. rojstni dan, da bi bila še naprej tako dobra, hčerke Tatjana in Olčka, pridružujeta se tudi Tone in Dušan.

OBUVESTILA

CENJENE STRANKE OBEVEŠČAMO, da bo delavnica zaradi letnega dopusta od 10. 8. do 24. 8. zaprta. OPTIK Martin Kržman, Kastelčeva 1, Novo mesto. CENJENE GOSTE OBEVEŠČAMO.

da bo gostilna „PARADIŽ“ v Dolenji Straži 116 zaprta od 29. 7. do 28. 8. Se priporočamo! SNEGOBRANE ZA VSE VRSTE KRITIN, ki jih lahko sami montirate, dobite v delavnici DANETA MIŽIGOJA, CKZ 25, 68270 KRŠKO in v vseh železninah in trgovinah z gradbenim materialom.

POLIURETAN IZOLACIJSKE OBLOGE za fasade, tlake in strope delamo samo po naročilu! SLAVKO MARKOVIČ, Gor. Suhor pri Metliki, tel. (068) 77-937.

CENJENE STRANKE OBEVEŠČAMO, da bo frizerski salon zaradi dopusta zaprt od 10. 8. do 20. 8. Se priporočajo JOŽICA MAVSAR, Mali Slatnik, Novo mesto!

ZAHVALA

Zdravnikom, medicinskemu in strojnemu osebju kirurškega in internega oddelka brežiške bolnišnice prisrčna hvala za zdravljenje in skrbno nego tete MARIJE COLARICE. Posebno se zahvaljujemo dr. Stjepanu Cicvariču za uspešno operacijo in dr. Nataši Košenina za nadaljnje zdravljenje. Nečakinji Teja in Zinka.

DELOVNA SKUPNOST OSNOVNE ŠOLE DRAGOTIN KETTE NOVO MESTO

razpisuje prosta dela in naloge:

VZGOJITELJA za delo v domu

Razpisni pogoji: Končana PA - specialna pedagogika.

600/32-81

maliglasni

SLUŽBO DOBI

KV AVTOKLEPARJA, lahko tudi priučenega, takoj zaposlim. Rajko Sotlar, Gorica 8, 68273 Leskovec pri Krškem.

ZAPOSLIM KOVINOSTRUJARJA, ki obvlada tudi delo na rezkalnem in skobelnem stroju. OD 13.000 din. Majerle, Železničarska, Črnomelj.

Motorna vozila

OPEL KADETT in R 4 L ugodno prodam. Informacije na telefon 62-373.

AMI 8, letnik 1973, v nevoznem stanju prodam. Cveto Zupančič, Regerčeva vas 4, Novo mesto.

NOVO KAROSERIJU za R 4 prodam. Informacije v petek 7. 8. od 17. do 20. ure na tel. 85-933.

R 4 TL, star dve leti, prodam. Tel. 22-903.

ZASTAVO 101, obnovljeno, registrirano do julija 1982, letnik 1974, ugodno prodam. Ivan Vogrinc, Gaberje 43, Dobova.

RENAULT 12, letnik 1976, dobro ohranjen, registriran do avgusta 1982, ugodno prodam. Oglej možen vsak dan od 15. ure dalje pri Adolfu Hlaskan, Senovo 215.

ZASTAVO 101, staro tri leta prodam. Ivan Pirc, Drska 15, Novo mesto, telefon 23-302.

FIAT 126 P, letnik 1977 (novembra) prodam. Informacije na telefon 22-906.

Osebnni avto SUNBEAM 1250, letnik 1970, registriran do 7. 1. 1982, prodam. Cena ugodna. Rudi Bevc, N. Heroja Maroka 23, Sevnica.

FIAT 126 P, letnik 1977 prodam. Informacije na tel. 25-625.

ZASTAVO 101, letnik november 1977 prodam po ugodni ceni. Oglej možen vsak dan po 14. uri dalje. Janez Zalokar, Leskovaška 9, Krško.

PEUGEOT 304, letnik 1972 prodam. Jože Stanič, Oražnova 21, 68311 Kostanjevica na Krki.

RENAULT 10, letnik 1966, registriran do 30. decembra prodam. Martin Pernišek, Podboršt 1, Sentjanž.

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto - USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Teppyev, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 10 din. Letna naročnina 380 din, plačljiva vnaprej - Za delovne in družbene organizacije 760 din - Za inozemstvo 760 din ali 26 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) - Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temejna dolenjska banka Novo mesto).

OGLESI: 1 cm višine v enem stolpcu 200 din, 1 cm na določeni strani 300 din, 1 cm na prvi strani 400 din. Vsak mali oglas do 10 besed 80 din, vsaka nadaljnja beseda 8 din - Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 12 od 1. 4. 1981 - Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1981) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RACUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 - Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33, telefon (068) 23-606 - Naslov upreve: Jenkova 1, p. p. 33, tel. (068) 22-365 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vrnemo - Časopisni stavek, filmi in prelom DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto - Barvni film in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

Saj nisi umrl, samo poslovil si se od nas!

ZAHVALA

Sredi dela in skrbi je nenadoma zaostal korak našega dobrega moža, očeka, brata, svaka in strica

MARJANA KRŠTINCA

miličnika iz Straže

in zarezal v naša srca globoko žalost in bolečino. Tudi vi ste z nami delili bolečino dragi sorodniki, prijatelji in znanci, to smo spoznali ob vašem zadnjem pozdravu našemu dragemu Marjanu. Vsem, ki ste bili v tem najtežjem trenutku ob njem, z nami sočustvovali in izrazili sožalje, iskrena hvala. Prisrčna hvala za izredno pozornost in pomoč kolektivom Postaje milice Novo mesto in Dol. Toplice ter UNZ Nava mesto in kolektivu Zdravilišča Dol. Toplice. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Vladimirju Živkoviču in medicinski sestri Zalki Zalokar za njun trud in pomoč, ki sta jo s človeško toplino nudila našemu Marjanu ves čas njegove bolezn. Iskrena hvala organizatorju pogreba, njegovim tovarišem za častno stražo, našim dobrim sosedom Darovčevim, Aševim, Kržanovim in vsem vaščanom, ki ste nam karkoli pomagali. Zahvaljujemo se obema govornikoma, pevcom iz Dol. Toplice, godbi, vsem darovalcem vencev in cvetja, ter vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili do njegovega zadnjega doma.

Neutolajljiva žena Tinka s sinovoma Dušanom in Tinčkom v imenu vsega sorodstva
Straža, Koper, Ce lje, Metlika, Maribor, Bereča vas 23. 7. 1981

ZAHVALA

ob smrti

MARINKE ŠEGINA

iz Gorenje Podgore pri Starem trgu ob Kolpi

V neizmerni žalosti in bolečini ob nasilni smrti naše ljubljene in nepozabne hčerke Marinke komaj v sedmem letu življenja se iskreno zahvaljujemo miličnikom iz Črnomlja in Kočevja, UJV Novo mesto in Ljubljana za njihovo vestno delo in trud pri iskanju storišča. Prav tako se zahvaljujemo vsem domačinom, ki so pomagali pri iskanju naše Marinke. Iskrena hvala vsem, ki so nam pri tem težkem udarcu stali ob strani in z nami sočustvovali. Hvala vsem, ki ste našo Marinko v tako velikem številu spremlili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Martinu Kolariču za vodstvo otrok pri pogrebu, cerkvenim pevcom, trem duhovnikom za opravljene obrede, domačemu župniku A. Rajku za ganljive poslovilne besede in ravnatelju M. Kobetu za govor ob odprtem malem grobu. Hvala vsem za vence in cvetja.

Neutolajljivi: mama Marija, tati Tone, sestra Sonja, bratec Lojzek, stari starši in vsi njeni

ZAHVALA

V 64. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi mož in oče

FRANCE PUNGERČAR

iz Radovlje 12 pri Šmarjeti

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam izrazili sožalje in sočustvovali z nami v teh težkih trenutkih žalosti. Posebna zahvala zdravstvenemu osebju Zdravstvenega doma Novo mesto za trud pri zdravljenju pokojnega. Hvala delovnemu kolektivu tovarne zdravlil „KRKA“ Novo mesto in Zdravstvenemu domu Novo mesto za podarjene vence. Hvala tudi župniku za lepo opravljeni obred. Še enkrat vsem iskrena hvala!

Žalujoči: žena Pepca, hčerka Jožica, Ivanka z možem Ludvikom, Pavla z Jožetom, sin Franci in Stane, brat Tone in Janez z družino

ZAHVALA

V 72. letu starosti nas je za vedno zapustila naša ljubljena žena, mama, stara mama, prababica in teta

OLGA BELENTIN

roj. Mrhar
Sela 18 pri Mirni

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, sorodnikom in znancem, ki ste nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter sočustvovali z nami. Zahvala velja tudi zdravstvenemu osebju splošne bolnišnice Novo mesto za nego in nesebično pomoč v času njene bolezni, župniku farne cerkve Mirna Janezu Petku pa za opravljeni obred. Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste pokojno spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: mož Anton, hečrke Olga, Pepca, Tončka, Mimi, sinova Martin in Marko z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega edinega sina in brata

ANTONA MUŠIČA

roj. 1960, KV peka
iz Livolda pri Kočevju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem, podjetju „ŽITO“ Kočevje, del. godbi, duhovnemu spremstvu, govornikom, mladinski organizaciji Livold, družini Švegelj iz Radencev pri Starem trgu ob Kolpi ter vsem, ki so nam pomagali, darovali cvetje in vence.

Žalujoči: mama, Karel in sestra

V SPOMIN

10. avgusta bo minilo žalostno leto, odkar nas je mnogo prezgodaj zapustila dobra mami, skrbna žena

VERONIKA METELKO

iz Kuzarjevega kala 8

Zahvaljujemo se vsem, ki se je spominjate in obiskujete njen grob, ji prižigate sveče. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njeni

V SPOMIN

3. avgusta je minilo 10 let od tistega težkega dne, ko nas je za vedno zapustil naš dragi sin, brat in oče

POLDI DRČAR

iz Gomile

Spomin nate med nami še vedno živi. Hvala vsem, ki se ga še spominjate!

Vsi njegovi

V SPOMIN

29. julija je minilo žalostno leto, odkar je kruta usoda mnogo prezgodaj prekinila življenje

FRANCU CIMERMANČIČU

iz Bereče vasi

Prezgodnja smrt te je iztrgala od nas. Vedno bolj občutimo bolečino ločitve, da te nikoli več ne bo. V tvojem domu je ostala praznina.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, stare mame, sestre in tete

VERONIKE DAROVEC

iz Vavte vasi 3

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom posebno družini Kulovec, ki so nam stali ob strani, nam izrekli sožalje in nam kakorkoli pomagali. Iskrena hvala za podarjene vence in cvetje sorodnikom, DO Novoteks Novo mesto, Novoles-TOZD TVP in TOZD TSP, Gorjanci-TOZD Tov. promet. Hvala tov. Kulovčevi za lepe poslovilne besede, godbi Novoles Straža ter župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

Po dolgi, hudji in težki bolezni nas je komaj v 57. letu starosti zapustila naša žena, mama, stara mama in teta

JULKA VUKAN

roj. Žagar
iz Kočevske Reke

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam ob težkih trenutkih stali ob strani, nam kakorkoli pomagali, izrazili sožalje in jo spremili na zadnji poti. Še posebej se zahvaljujemo delovni organizaciji Posestva „Snežnik“ Kočevska Reka in družbenopolitičnim organizacijam krajevne skupnosti Kočevska Reka za podarjene vence in poslovilne besede. Hvala vsem, ki ste jo imeli radi in se je boste spominjali.

Žalujoči: mož Franc, sin Boris, hčerka Marjana, sin Janez z družinama in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 85. letu starosti nas je nepričakovano zapustila naša draga mama, babica, prababica in teta

MARIJA VRTAČIČ

roj. Judnič
iz Metlike, Nad Sušico 6

Iskrena hvala vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so pokojno spremili na njeni zadnji poti in ji darovali cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni Fančki Nemanič, sosedoma Gornikovi in Hočevarjevi za nesebično pomoč, cerkvenim pevkam in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Jože z ženo Irmo, vnuk Joži z družino, vnikunja Branka z družino in ostali sorodniki

ZAHVALA

Komaj v 41. letu starosti nas je nepričakovano za vedno zapustil dragi sin, brat in stric

FELIKS ŠTUPAR

z Vinkovega vrha

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki ste nam stali ob strani v teh težkih trenutkih. Posebno zahvalo smo dolžni zdravstvenemu osebju novomeške bolnišnice, kolektivu Novoles, duhovniku za opravljeni obred, pevcem za zapete žalostinke ter vsem za podarjene vence in cvetje in izrečeno sožalje. Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste pokojnika spremili na njegovi mnogo prezgodnji zadnji poti.

Žalujoči: vsi njegovi!

ZAHVALA

Tiho, kakor je živel, nas je v cvetu mladosti, star komaj osemnajst let, v solzni dolini zapustil naš dragi sin, brat, bratranec, vnuk, nečak

JOŽE AVGUŠTIN

iz Meniške vasi pri Dol. Toplicah

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, sorodnikom, prijateljem, mladincem in znancem, ki ste nam izrazili sožalje in sočustvovali z nami v teh težkih trenutkih žalosti. Posebna zahvala velja TOZD Zaga, TSP Novoles, DSS Novoles, Zdravilišču Dolenjske Toplice ter občini Novo mesto za podarjeno denarno pomoč in vence. Iskrena zahvala pa velja tudi patru iz Novoga mesta in župniku Srečku za skrbno opravljeni obred.

Žalujoči: mama, oče, bratje in sestre ter ostalo sorodstvo
Meniška vas, 28. 7. 1981

ZAHVALA

Po dolgi in zahrbtni bolezni nas je v 76. letu starosti za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, prababica, sestra in teta

NEŽA KRAŠEVEC

iz Gor. Lokvice 39

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, vaščanom in znancem za pomoč, izraze sožalja ter darovane vence in cvetje. Zahvaljujemo se osebju Zdravstvenega doma Metlika in pljučnega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto za nego in lajšanje bolečin. Posebno se zahvaljujemo Krajevni skupnosti Lokvica in krajevni organizaciji ZB za organizacijo pogreba, govornikom pred domačo hišo in ob odprtju grobu za tople poslovilne besede ter duhovniku za opravljeni obred. Enako se zahvaljujemo kolektivom IMV obrat Suhor ter SDK Novo mesto in Črnomelj za darovane vence in izrečeno sožalje.

Žalujoči: otroci Ivan, Tone, Mima in Anica z družinami, sestri Katka in Maričke z družinami ter ostalo sorodstvo

Zmeraj sredi dogajanj

Rodil se je pred šestdesetimi leti v zavedni kmečki družini v Čučji mlaki pri Dobravi ob Krki. Že malemu Ivanu Divjaku ni bilo ravno z rožicami poslano. Gospodarsko krizo med vojna so skušali prebroditi s trdim delom, toda kaj, ko niso mogli ničesar prodati, kar so pridelali na dvanajstih hektarjih zemlje.

Na začetku druge svetovne vojne je Ivan navezal stike s predvojnim komunistom Martinom Bajcem – Grego in jeseni 1941 začel voditi mladinsko organizacijo v Prekopi. Divjakovi so imeli v najemu gostilno Colarič, ki je postala jarka in skladišče hrane za partizane. „Iz Cerneče vasi, Ošterca so k nam prišle skupine in tedaj, ko so se Italijani spodaj mastili, so partizani zgoraj večerjali. Izdajstva ni bilo nobenega, toda ko so Italijani aprila 1942 zaprti tri domačine, smo se zbrali in odšli raje v ilegalo.“

Bil je v Gorjanskem bataljonu, nato v „leteči patrili“, bogate izkušnje pa je pridobil zlasti v Belokranjski četi, bataljonu in odredu. Ob ustanovitvi Cankarjeve brigade je postal obveščevalac. Do kapitulacije Italije je bil Ivan Divjak politkomisar Semiške čete. Ni mu bilo lahko, ko je zvedel, da je bil oče, komandir vaše straže, 15. septembra 1942 ustreljen med prvimi talci na Zameškem.

Oktober 1944 so ga klicali na Glavni štab. Dodelili so ga veterinarskemu oddelku in ko je Ivan prišel v požgano vas Kleč nad Semičem, kjer so tavale ranjene mule, je doumel, da bi lahko živali tudi pozdravili. 8. decembra 1944 so zapele sekire v gozdu ob Kanizarici in iz smrekovih plohov je 17. januarja dober kilometer od rudnika zrasla prva partizanska veterinarska bolnišnica GS.

Opis njegovega prispevka v NOB pa naštevane mnogih vojaških in povojskih odlikovanj ne pove vsega o Divjaku, ki je do leta 1963 delal v organih za notranje zadeve. Zedel je biti nenehno v gibanju, zato je v Celju vodil AMD Šlander, 22 let je bil republiški atletski sodnik, predsednikoval je celjskemu roketnemu klubu... Kostanjevičan pa so mu hvaležni za prizadevanja pri oživitvi strelske družine, ki je po dolgoletnem mrtvilu leto pridobila ne samo čez dvesto članov, temveč tudi novo avtomatsko strelišče. Družina si je nadela ime po komandantu Belokranjskega odreda Tonetu Kambiču – Dušanu, kar izpričuje, da zna predsednik kostanjeviške borbovske organizacije povezovati polpreteklo s sedanjim.

P. PERC

Ni jasno, zakaj je morala umreti Marinka

Utemeljeno sumijo, da je 6,5 letno dekletce iz Zgornje Podgore spolno zlorabil in zadavil 31-letni Vladimir Beržan iz Ljubljane – Prijeli so ga že 12 ur po vesti o izginotju Učinkovita pomoč krajanov

Umora 6,5-letne Marinke Šegina iz Gornje Podgore pri Starem trgu je utemeljeno osumljen 31-letni delavec kočevskega Lika Vladimir Beržan iz Ljubljane, ki je začasnó stanoval v Mozlju pri Kočevju. Tako so sporočili na tiskovni konferenci, ki jo je pred tednom sklicala Uprava za notranje zadeve Novo mesto.

Osumljeni Beržan, ki so ga prijeli že 12 ur po prijavi o izginotju dekletca, je po krajšem oklevanju dejanje priznal. Malo Marinko naj bi bil spolno zlorabil in umoril v nedeljo, 26. julija, okoli poldneva, kratek čas za tem, ko se je deklica odpravila k sorodnikom v okoli dva kilometra oddaljeni zaselek Zagodec.

Kot so povedali novinarjem, se je Marinka že večkrat sama odpravila k stricu v Zagodec, vendar se je vedno sama in pravočasno vrnila domov. Ker je v nedeljo ob pol osmih zvečer še vedno ni bilo nazaj, so jo zaskrbljeni starši začeli iskati in poiščevati za njo. Osupli so zvedeli, da dekletce k sorodnikom sploh ni prišlo. Obvestili so miličnike, iskanja otroka so se takoj lotili vaščani obeh samotnih vasi. Marinko so še pred prihodom miličnikov našli

mrtvo v seniku ob cesti, ki vodi v Zagodec. Takoj je bilo očitno, da je otrok umrl nasilne smrti, komisjski ogled (navzoča sta bila preiskovalni sodnik in namestnik temeljnega javnega tožilca iz Novega mesta) je domnevo potrdil. Obdukcija je pokazala, da je Marinka Šegina umrla nasilne smrti zaradi zadušitve, ki je bila posledica davljanja, in da je bila spolno zlorabljena.

Že takoj po prvih ugotovitvah na kraju zločina je stekla široka akcija delavcev organov za notranje zadeve za odkritje zločinca. Ob tesnem sodelovanju UNZ Novo mesto in Ljubljana, zlasti pa zaradi vestranske pomoči ogorčenih in presunjenih prebivalcev Poljanske doline, se je krog možnih osumljencev že v ranih ponedeljkovih urah zožil na dva mlajša možka. Oba so prišli. V

nadaljevanju preiskave je bilo ugotovljeno, da je lahko pravi osumljenec le Vladimir Beržan, pred časom že obsojen zaradi tatvine avtomobila in ilegalnega prehoda meje.

Kot že rečeno, je Beržan zločin po krajšem oklevanju priznal. V zaslišanju pri preiskovalnem sodniku je podrobno opisal okoliščine in samo dejanje. Zakaj je vse skupaj storil, še ni jasno. V sredo, 29. julija, je bila na kraju zločina opravljena tudi rekonstrukcija, na kateri je Vladimir Beržan skladno z ugotovitvami in priznanjem verno prikazal, kako je zadavil in spolno zlorabil Marinko Šegina.

Strahoten zločin je močno

vznel prebivalce Poljanske doline in širše okolice. To so kraji, kjer kriminala tako rekoč ne poznajo. Krajanom so delavcem UNZ učinkovito pomagali tako hitro odkriti Vladimira Beržana, ki je osumljen zločina. Zoper Beržana bo pri preiskovalnem oddelku temeljnega sodišča Novo mesto v zakonitem roku vložena zahteva za uvedbo preiskave zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja umora in spolnega napada na osebo, mlajšo od 14 let.

Tako namreč zakon in pravica uradno rečeta posilstvu in zadržitvi še ne sedemletnega dekletca. Zakon dopušta za tak zločin tudi smrtno kazen.

M. BAUER

Lasulja mu ni pomagala

V avtobusu tik pred odhodom prijeli 30-letnega Tomislava Radoševića, ki je osumljen, da je oropal pošto v Dobovi – Podobno dejanje v ZR Nemčiji

Roparja dobovske pošte so prijeli v manj kot 24 urah. Osumljenec je 30-letni Tomislav Radošević, nezaposlen, od marca letos prijavljen v občini Brežice, sicer pa iz okolice Smedevske Palanke.

Kot smo že pisali, je v ponedeljek 27. julija, ob 12.45 vstopil v samotno dobovsko pošto neznanec. S pištolo v roki, na kateri je imel ročavico, je prisilil upravnico pošte Ivanko Jakljevič in uslužbenko Mileno Škočaj, da sta mu izročili 189.781 din in 80 par. Denar je ropar, ki je imel na glavi dolgo črno žensko lasuljo, stlačil v polivinilasto zeleno vrečko. Nato je upravnico Jakljevičevu s pištolo na senh odpeljal še do blagajne, ki pa je bila prazna. Medtem ko je potgal kabla obeh telefonov in uslužbenkama zagrozil, da ne smeta poklicati nikogar, dokler ne bo prišel do železniške postaje. Neznanec se je nato odpeljal na kolesu, prestrašeni delavki pa sta zaklenili vrata in skozi okno klicali na pomoč.

Čez nekaj minut so prišli na pošto delavci milice iz Brežic in UNZ Krško. Pri iskanju je pomagal tudi helikopter RSNZ. Ker so roparja zelo podrobno opisali, je bilo pričakovati, da ga bodo hitro prijeli. Zadnje, vidno dejanje široke akcije se je začelo, ko je neki občan naslednjega dne, v torek okoli 11. ure opazil na njivah pri vasi Loče neznanca, ki je ustreljal opisu. Krog se je začel zapirati. Tomislav Radošević je ob 12.30 sedel v avtobusu na postajališču v Hamčici. Miličniki so ga prijeli nekaj sekund pred odhodom avtobusa. Pri njem so našli 85.000 dinarjev, ki naj bi izhajali iz ropa na dobovski pošti. Med preiskavo je Radošević pod težo dokazov rop priznal. V torek popoldne so našli tudi preostali denar (manjkalo je le okoli 4.500 dinarjev) in predmete, ki jih je ropar skrnil v grmovje ob Savi. Na enem mestu so bili pištola, lasulja in obleka, v kateri je bil izvršen rop, na drugem (v robidovju) pa kolo.

Ravnarje Tomislava Radoševića kaže, da se je na rop načrtno pripravil. Med drugim ga je v petek videl hoditi okoli prosvetnega doma v Dobovi (v tem posloju je tudi pošta) vodja krajevnega urada Vinko Horvatič.

Na vprašanje, kaj išče, je neznanec odgovoril, da je šel na stran. Horvatič je kljub temu poklical miličnike, vendar je fant medtem izginil. Več Dobovčanov je podobnega možaka videvalo tudi naslednji dan, v soboto.

Osumljeni Radošević je bil za podobno dejanje že kaznovan in sicer v ZR Nemčiji. Po prestani kazni so ga Nemci izgnali v Jugoslavijo. Take stvari ostanejo seveda zabeležene, krog se je lahko tako hitro sklenil okoli osumljenca tudi zaradi tega.

M. B.

Kako so podirali most

Jekleni del starega sevniškega mostu je le za staro železo – Avtoprevoznik najbrž ni kriv

Za podiranje starega sevniškega lesenega mostu se je prvotno uradno javilo troje licitantov. Posel je dobil Franc Povše st. za boštanjsko krajevno skupnost.

Pogoji komunalne skupnosti so se glasili, da je treba uporabni les spraviti na deponijo, blizu 25 m dolgo železno konstrukcijo pa bi bilo treba potegniti na suho tako, da bi bila še uporabna; bojda bi prišla prav za most čez Mimo pri Gaberju.

Sreča pa je opoteča. Verjetno ne bo nikoli razjasnjeno, zakaj je jekleni konstrukcija padla tako nesrečno, da se je zvila, kot kaže slika. Nekateri so se jezili na

avtoprevoznika Oblaka, češ zakaj je odzvel plin, ko bi ga bilo treba pritisniti do kraja. Verjetno je mož oceniti, da je bolje imeti cel tovornjak na cesti kot v poleg mostu še zveržen mercedes v deroči Savi.

Ni kazalo drugače, kot da so konstrukcijo razrezali za več delov, ki jih je nato zvezlo na suho avtomobilsko dvigalo Združenih cestnih podjetij Slovenije.

Vse je torej minilo dokaj srečno, če odštejemo nekaj trask in neprostovoljnih kopeli. Na jezu krške jedrske centrale se bodo odahnili, ker jim ni treba več trepetati, da bi naraslo vodovje Sava prineslo ostanke mostu.

A. Z.

ZMAGA NOVOMEŠKIH RIBIČEV

Ekipo novomeške ribiške družine, ki se je minuli vikend udeležila zveznega ribiškega tekmovanja v Pruju, se je domov vrnila polnih rok. Tako so v ekipni članski konkurenci v lovu s plovcem zasedli Novomeščani 1. mesto pred Titogradom in Beliščem, v posamični članski konkurenci pa je slavil Podgajec pred Bergerjem (oba Novo mesto). Kot zanimivost omenimo, da so tekmovalci ulovili v Dravi 672,5 kilograma, ali natanko 5.111 rib.

JEKLO SE JE ZVILO – Sevniški most ni bil podrta, kakor je govorila pogodba. (Foto: A. Železnik)

Petjina najdragocenejša zmaga

Sentjernečani pripravili zanimive dirke kasačev – Dvojna zmaga Petje

Huda vročina ni prvo avgustovsko nedeljo zadržala Sentjernečanov doma; zvesto so napolnili bližnji hipodrom, na katerem je domači konjeniški klub pripravil že druge letošnje konjske dirke. Prireditve se je udeležilo več kot 40 tekmovalcev iz slovenskih in hrvaških klubov, potegovali pa so se za pokale in nagrade v sedmih dirkah. Če odmislimo nekaj predolgih zastojev, odpovedano galopsko dirko in nekaj najhlnih spodsrajev, potem lahko zapišemo, da so prizadevni organizatorji primerno izpeljali nedeljski športni dogodek.

Po uvodnem govoru predsednika skupščine KS Sentjerne Slavka Jarkoviča, ki je poudaril pomen konjskega športa za kmetijstvo, SLO in

na kratko preletel bogato tradicijo konjereje na Sentjerneškem polju (čež nekaj let bodo praznovali stoletnico organizirane športne dejavnosti), so se na startu zbrali tekmovalci za dirko „Skupščina občine Krško“. Ta dirka je bila v obeh tekih najbolj zanimiva, saj je obakrat in seveda tudi v končni razvrstitvi zmagal član sentjerneškega kluba za konjski šport Jože Darovec s Petjo. Kasnejše zmage so pobrali tekmovalci drugih klubov.

REZULTATI:

Dirka „Skupščina občine Krško“: 1. Petja – J. Darovec (1:26,2 in 1:25), 2. Krispa – J. Kolar, 3. Dino – F. Fabjan.
Dirka „Trgovsko podjetje Dolenska“: 1. Azra – J. Vidic (1:33,2), 2. Palmira – J. Bolkovič, 3. Eni – J. Pogačar st.

Dirka „Novoteks“: 1. Dingo – M. Slavič st. (1:24,4), 2. Eli – J. Pogačar, 3. Amaro – B. Oražem.

Dirka „Zavarovalna skupnost Triglav“: prva skupina 1. Nevin MS – S. Pušenjak (1:45,6), 2. Fines – J. Seršen, 3. Labizonka – J. Kolar. Druga skupina 1. Potnik – D. Popič (1:31), 2. Ružica – S. Rukavina in Adio – D. Šopar.

Dirka „SGP Pionir“: 1. Andora – D. Oražem (2:34,8), 2. Lela IV – A. Jureš, 3. Dirigent – I. Debelak.

Dirka „Tovarna zdravil Krka“: 1. Peno in Roksi – T. Jagodič (3:41,9), 2. Pik Deander in Ferari – A. Potočnik.

Na reviji vpreg „IMV Novo mesto“ so se pomerili domačini. Prvo mesto je osvojila vprega Koška (5:05), drugo vprega Ratkoviča in tretje vprega Kocjana.

DAJMO, PETJA! – Tudi v drugem teku dirke za tri do dvanajstletne kasače na 1.600 m je Petja premagala vse. Oddlocili so zadnji metri finiša. Desno: ponosni lastnik Petje Jože Darovec: „Prva njena letošnja zmaga, a v najhujši konkurenci doslej!“ (Foto: M. Markelj)

Moji dragi pismo z morja

(V pomanjkanju toaletnega papirja za intimno uporabo.)

Draga, tukaj je vroče, da komaj diham, a me trikrat dnevno kljub temu zmrza od nožnega palca do vršička las: po zajtrku, po kosilu in po večerji. Računi! Če bi odšel na pot z regresom, kot si mi svetoval, ne bi nikoli sedel na portoroški plaži, privlekel bi se kvečjemu do Postojne. Tako pa ležim med Nemci, Angleži, Italijani, Madžari in Čehi, ki pa se bolj malo kopajo, bolj tržijo store. Sporoti mi, koliko naj jih kupim. Sotorov, namreč. V zraku so galebi in vonj po kremah in oljih za sončenje. Smrdi. Pivo hodim pit k bližnjemu šanku. Gotovo se boš spomnila natakarja, ki nama je stregel lani v restavraciji na vrelu Bosne pri Sarajevu. Vse prste je držal v kozarcu. No, vidiš. Taisti je zdaj za portoroškim šankom „Sloveniju volim, jako je

uredna.“ pove vsakomur, ki pač govori po naše. Nemci popijejo največ mineralne vode, naš narod se opaja z vinom pa še zadnji je postrežen: Prav je, da smo gostoljubni, a bi se mi vseeno lepo videlo, če bi bil julija in avgusta enakovredno postrežen z drugim Evropejci. Tako pa... Sobico pa plačujem petsto dinarjev dnevno. Obrnjena ni niti proti soncu niti proti morju, ampak na dvorišče.

Na morje gledajo tuji. „Ma kaj hočeste, deviza je deviza.“ je kot v opravičilo rekla gospodinja, ko mi je pokazala prostor. Nakar mi je razložila še nov zakon o potovanju naših ljudi v tujino. Bil sem ji hvaležen, kajti časopisov tu ne berem, radija ne poslušam, televizije ne gledam. Balzam za živce. Ob večerih so plesi. Najraje se počim v restavraciji Ljubljana, kjer šibajo moderno

muziko. Kakšni tipi se pojavijo na ploščadi! Zrasčeni, da bolj tipljejo, kot gledajo, pa spet pobripi po buči. Puncn rockerji. Parada mode in neokuliza, poletna maskerada, civilizirane opice, ki so se naučile žvečiti zvečilni gumij. Morda še zvijati se v enoličnem ritmu. Prikaz svetovne proizvodnje licil, vršično spogledovanje. Resnejši plešejo po drugih terasah, veliko se jih sprehaja, posamezni pozirajo uličnim risarjem kšihov. Portret, kot spomin na morje, na čas brezdelja, na zapravljeni denar, na v noči ukraden poljub, na deželo, v kateri lahko kažeš soncu vse: hrbet, noge, roke, jezik, zadnjico. Legalno. Brez strahu, da te bodo zavoljo tega spodili s plaže, da ti bodo požugali s pendrekom. Drugod meja ne pozna glasba, pri nas svoboda. Prav je tako. Končal bom. Papir je danes velika vrednost.

TONI GAŠPERIČ